जिल्ला विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना(DPRP)

रुकुम (पूर्व)

आ.ब.२०७९/०८०

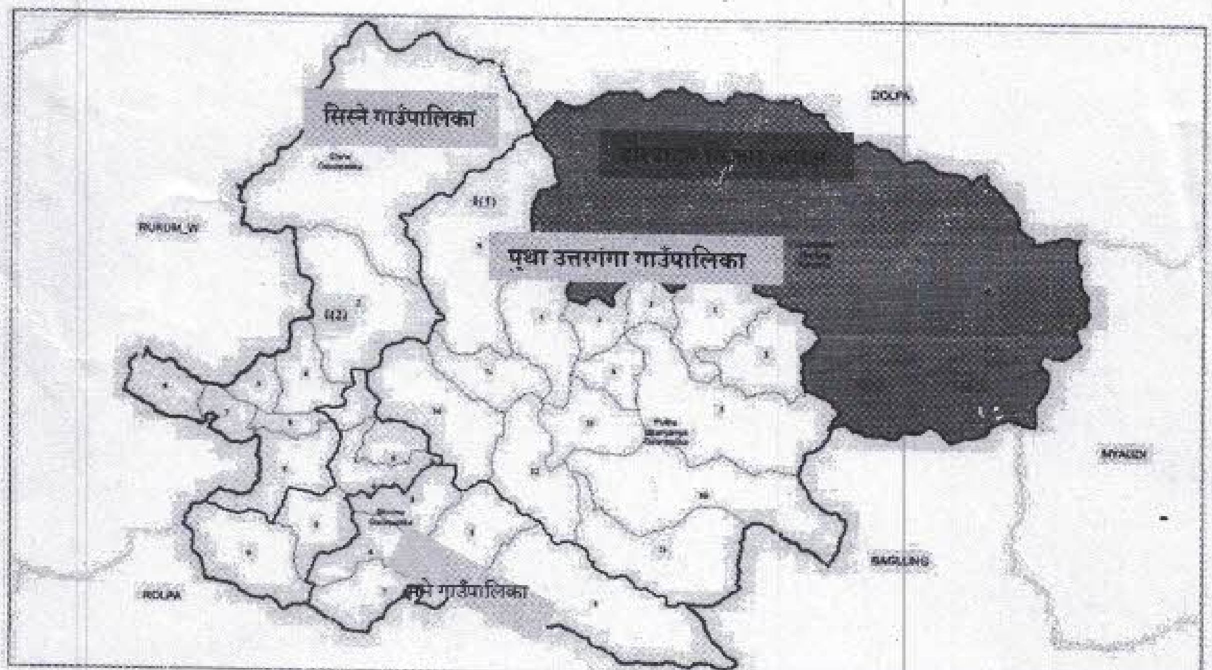

प्रकाशक

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, रुकुम पूर्व

मुख्य प्रकोपहरु:

- ✓ भूकम्प
- ✓ बाढी/पहिरो
- ✓ आगलागी
- ✓ चट्याङ
- ✓ हिमपात/तुषारो
- ✓ अन्य महामारीरोगहरु
- ✓ मौन विपद्

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

युनाइटेड मिसन टु नेपाल

UNFPA नेपाल

सिद्धार्थ सामाजिक विकास केन्द्र, कपिलवस्तु

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

प्रकाशन: विपद् पूर्वतयारी प्रतिकार्य योजना रुकुम (पूर्व)
प्रकाशन मिति: २०७९ साउन
प्रकाशक: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व)

सर्वाधिकार: जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व)

फोन नं. : ०८८-४१३१३०, ४१३०८३, ९८५७८६७७७७

सल्लाहकार : श्री तुलाराज सुनुवार, प्रमुख जिल्ला अधिकारी रुकुम (पूर्व)

प्रकाशन: विपद् पूर्वतयारी प्रतिकार्य योजना रुकुम (पूर्व)
प्रकाशक: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व)

सम्पादन:

विपद् व्यवस्थापन समिति, रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

मस्यौदा कार्यदल

श्री हिरालाल आचार्य	स.प्र.जि.अ.	संयोजक
श्री कृष्ण बहादुर खत्री	प्र.नि.	सदस्य
श्री काजी राम श्रेष्ठ	स.प्र.नि.	सदस्य
श्री शिव प्रसाद अधिकारी	यु.एम.एन रुकुम क्लष्टर,टिम लिडर	सदस्य
श्री भुवन सिहं सेजुवाल	UNFPAजिल्ला संयोजक	सदस्य
श्री नारायण चौधरी	प्रमुख,स्वास्थ्य कार्यालय	सदस्य
श्री कर्ण बहादुर के.सी	ईन्जिनियर,सिस्ने गा.पा,रुकुम पुर्व	सदस्य
श्री चित्र बहादुर नेपाली	जमदार,नेपाली सेना	सदस्य
श्री कुस्माखर खड्का	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	सदस्य
श्री उपेन्द्र यादब	स्वास्थ्य संयोजक,भूमे गा.पा.	सदस्य
श्री समिर गिरी	स्वास्थ्य संयोजक,पुथाउत्तरगंगा गा.पा.	सदस्य
श्री कुमार देवकोटा	बरिष्ठ अनुसन्धान सहायक,राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय,	सदस्य
श्री पुष्पा ओली	स्वास्थ्य सह—संयोजक,सिस्ने गा.पा.	सदस्य

गुणस्तर र उत्तरदायित्वहरुसँग सम्बन्धित आधारभूत मानवीय मापदण्डहरु

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको संस्थागत समन्वय तथा सहकार्य ढाँचा

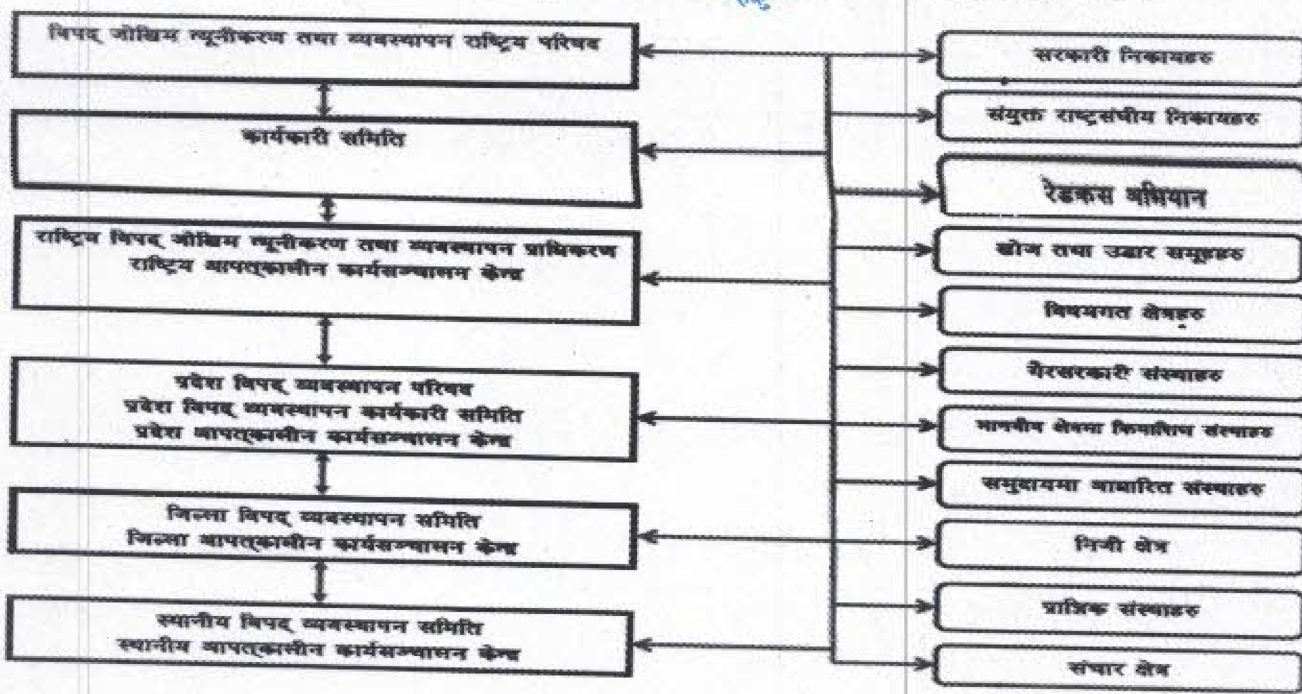

बिपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनऐन,२०७४ बमोजिम को संचरना

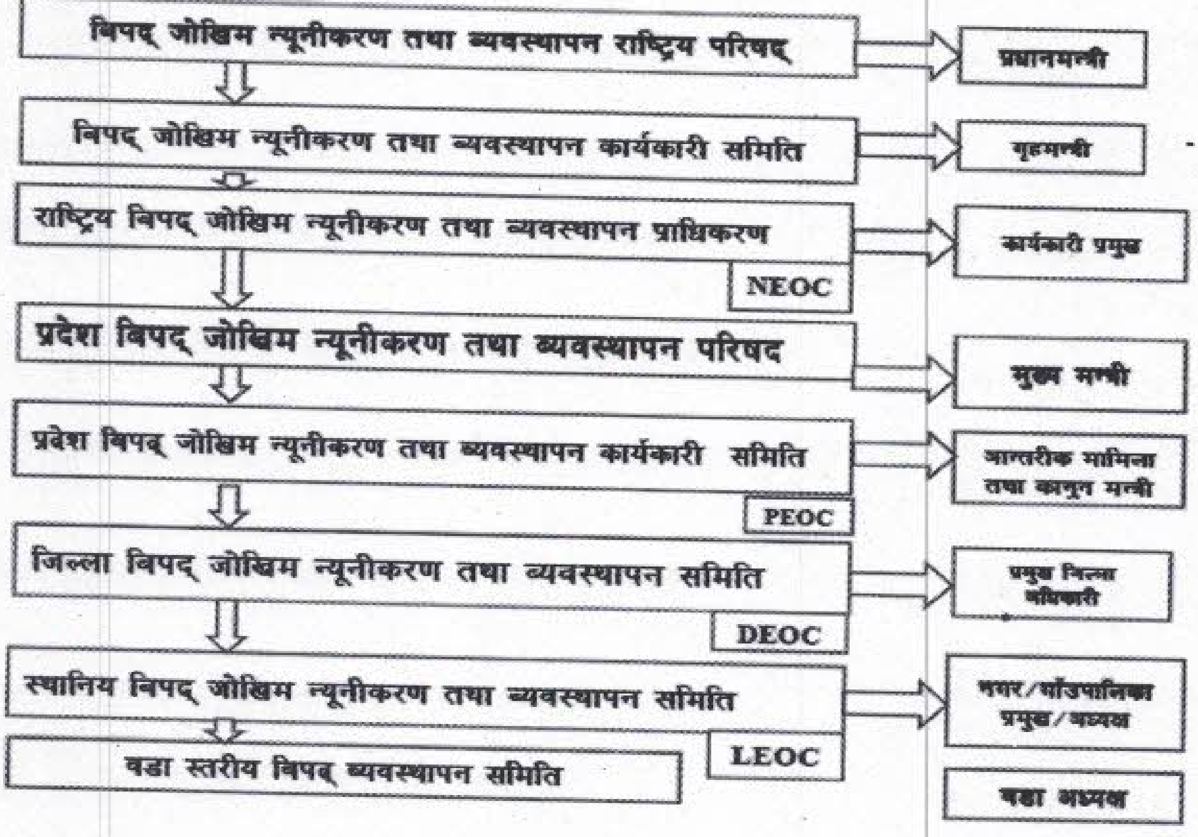

जिल्ला प्रशासन कार्यालय

रुकुम पूर्व

मन्तव्य

नेपालमा भुकम्प,बाढी, पहिरो, आगलागी, हावाहुरी, महामारी, हिमपात, तुषारो, सितलहर, चट्याङ जस्ता बिपदबाट वर्षेनी ठूलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ । अझ खासगरी यस प्रकारको बिपदले संकाटासन्न अवस्थामा रहेका समुदाय महिला, बालबालिकाहरू अपङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक र कमजोर आर्थिक अवस्था भएका नागरिकहरू बढी प्रभावित भएको देखिन्छ । मानविय क्रियाकलाप तथा अन्य कारणहरूबाट जलवायु परिवर्तनको असरले विपदका ठूला र भयानक लक्षणहरू देखा पर्न सक्ने र जस्को समयमा नै सावधानी पूर्वक व्यवस्थापन गर्न पूर्व तयारी गर्न सकिएन भने भविष्यमा अत्यन्न ठूलो क्षति व्यहोर्नु पर्ने हुन्छ । यसैक्रममा नेपाल सरकारले बिपद जोखिम न्यूनिकरण तथा बिपद ब्यवस्थापन ऐन, २०७४ (संशोधन २०७५) अनुसार प्रत्येक जिल्लामा जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति गठन गरी बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण तथा अद्यावधिक गर्ने कार्यको थालनि गरेको छ । नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयले बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ तथा जिल्ला बिपद व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६९, बिपद जोखिम न्यूनिकरण राष्ट्रिय नीति २०७५, राष्ट्रिय बिपद प्रतिकार्य कार्यढाँचा २०७५, बिपद जोखिम न्यूनिकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८-२०३० को अवधारणागत ढाँचा समेत तयार गरि लागु गरेको छ । उक्त मार्गदर्शनहरूमा आधारित रहेर रुकुम (पूर्व) जिल्लाको बिपद व्यवस्थापनका सम्बन्धमा जिल्ला बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९, निर्माण गरी लागु गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस गरी जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गरी जिल्ला बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९ को पाँचौ अद्यावधिक प्रकाशनमा ल्याएको छ । यस कार्यमा जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व) को नेतृत्व र जिल्लामा क्रियाशिल अगुवा सहयोगी संस्थाहरु **UMN, UNFPA, Red Cross, HDC, HURED CARC** लगायतका गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरुले आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा अद्यावधिक गर्ने कार्य भएको छ । यस योजनालाई मूर्त रुप दिनका लागि जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व) को मिति २०७९।०३।१३ गते बसेको बैठकको निर्णय बमोजिम गठन भएको बिपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९/०८० को मस्यौदा तर्जुमा समिति, जिल्ला समन्वय समिति, राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू स्थानीय तहका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू, सुरक्षा निकाय, सञ्चारमाध्यम, उद्योग वाणिज्य संघ, जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू साथै जिल्लामा क्रियाशिल सरकारी गैह्र सरकारी संघ संस्था तथा यस जिल्ला बिपद प्रतिकार्य योजना २०७९/०८० तयार पार्नमा सहयोग पऱ्याउनु हुने सम्पुर्णमा हार्दिक धन्यवाद् दिन चाहन्छु । यस योजना अनुसार स्थानीय तह, क्षेत्रगत निकाय, जिम्मेवार पक्ष, सरोकारवाला निकाय लगायत नागरिक समाजबाट जिल्लाको बिपद व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरेको छु । साथै बिपदका समयमा बिविध घटनाहरू हुन सक्ने र जनधनको क्षति हुन नदिन यस योजनाले मद्दत गर्ने अपेक्षा गरेको छु । अन्त्यमा यस कार्य योजनामा जिम्मेवारी तोकिएका सम्पूर्ण निकाय तथा पदाधिकारीहरूबाट आफूलाई तोकिएको जिम्मेवारी प्रभावकारी रुपमा निर्वाह गर्नुहुने छ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

तुलाराज सुनुवार
प्रमुख जिल्ला अधिकारी
एवं
अध्यक्ष जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

संक्षिप्तशब्दावली	
जि. प्रशा. का	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
जि. प्र. का	जिल्ला प्रहरी कार्यालय
डि.व का	डिभिजन वन कार्यालय
स्वा का	स्वास्थ्य कार्यालय
गा पा	गाउँपालिका
स्था वि व्य स	स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति
गै स स	गैह सरकारी संस्था
ने रे सो	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
स्वा से	स्वास्थ्य सेवा
ने से	नेपाली सेना
स प्र ब	सशस्त्र प्रहरी बल
मा वि	माध्यमिक विद्यालय
प्रा वि	प्राथमिक विद्यालय
आ वि	आधारभूत विद्यालय
न पा	नगरपालिका
आ व	आर्थिक वर्ष
सा व उ स	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
जि स स	जिल्ला समन्वय समिति
उ वा सं	उद्योग वाणिज्य संघ
हुरेडकार्स	मानव अधिकार वातावरण विकास तथा अनुसन्धान केन्द्र
मिक नेपाल	नेपाल मगर सेवा समाज तथा सूचना केन्द्र
DPRP	District Disaster Preparedness and Response Plan
VCA	Vulnerability Capacity Assessment
CCA	Climate Change Adaptation
UNFPA	United Nation Population Fund
NGO	Non Government Organization
I/ NGO	International /Non Governemnt Organization
DDMC	District Disaster Management Committee
LDCRP	Local Disaster and Climate Resilient Plan
LDRMP	Local Disaster Risk Management Plan
DRR	Disaster Risk Reduction
UN	United Nation
DEOC	District Emergency Operation Center
DLSA	District Lead Support Agency
NEOC	National Emergency Operation Center
POEC	Provincial Emergency Operational Center
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund

D-WASH CC	District Water Sanitation and Hygiene Coordination Committee
DHO	District Health Office
IRA	Initial Rapid Assessment
MIRA	Multi Initial Rapid Assessment
PDNA	Post Disaster Need Assessment

प्रकोपतथा जलवायु परिवर्तन संग सम्बन्धित बढिप्रयोग भएका नेपाली शब्दावलीहरु र तिनीहरुको अंग्रेजी रुप

नेपाली शब्द	अंग्रेजीशब्द
भवन निर्माण संहिता	Building Code
क्षमता	Capacity
क्षमता विकास	Capacity Building
जलवायु परिवर्तन	Climate Change
आपतकालीन व्यवस्थापन	Emergency Management
सामाना गर्न सक्ने क्षमता	Coping Capacity
विपद्	Disaster
विपद् जोखिम	Disaster Risk
विपद् व्यवस्थापन	Disaster Management
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	Disaster Risk Management
पूर्वचेतावनी प्रणाली	Early Warning System
वातावरणीय ह्रास	Environmental Degradation
सम्मुखता	Exposure
पूर्वानुमान	Forecast
भौगर्भिक प्रकोप	Geological Hazard
प्रकोप	Hazard
पूर्वतयारी	Preparedness
रोकथाम	Prevention
पूनर्लाभ	Recovery
उत्थानशिल	Resilience
प्रतिकार्य	Response
प्रबलीकरण	Retrofitting
जोखिम	Risk
जोखिम विश्लेषण	Risk Assessment
जोखिम व्यवस्थापन	Risk Management
जोखिम स्थानान्तरण	Risk Transfer

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

Contents

१. परिचय (Introduction) 10

१. २ रुकुम (पूर्व)जिल्लाको परिचय र जिल्लामा विपद्को अवस्था 10

श्रोतः बार्षिक पुस्तीका, डिभिजन वन कार्यालय रुकुम (पूर्व) 11

१. ५ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक अवस्था 11

१. ६ रुकुम पूर्व जिल्लाको गाउँपालिकागत घरधुरी तथा जनसंख्या विवरण 12

१.७ यातायात तथा विकास पूर्वाधारको सुविधा 12

१.८ स्वास्थ्य, सरसफाई, जलाधार र खानेपानी 13

१. ९ सम्भावित पहिरो तथा भू–क्षय क्षेत्र 14

२.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य : 15

२. २ विपद् पूर्वतयारी कार्य योजनाको अपेक्षित परिणामहरु 15

२.४ पूर्वतयारीका लागि सामान्य मान्यताहरु 16

२.५ विपद पूर्वतयारी कार्ययोजनाको तयारी प्रक्रिया 16

२.६ विपद् पूर्वतयारी प्रतिकार्य योजनाको तयारीका सिमाहरु 17

परिच्छेद - ३ 17

३. विपद् जोखिमको अवस्था 17

३.१ नेपालमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन र वर्तमान नीति 17

३.२ विपद् उद्धारमा प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने निकायहरुः 20

३.३ विपद् व्यवस्थापनमा कार्य गर्ने सरोकारवालाहरुको कार्य बिवरण : 20

३.४ वर्षायाममा हुन सक्ने जोखिमहरु:- 21

३.६ प्रकोप विश्लेषण 26

३.७ स्थानीय तहहरुमा श्रोत साधन मापनको अवस्था 30

३.१० जिल्लाको सम्बन्ध चित्र 31

परिच्छेद -४ 32

४. क्षेत्रगत प्रतिकार्य योजना 32

४.१ विषयगत क्षेत्रकोपरिचय (Introduction of Cluster Approaches) 32

क. क्षेत्र (Couster): सूचना विश्लेषण 35

ख) क्षेत्र (Cluster) : खाद्य, कृषि तथा आपूर्ति व्यवस्थापन 40

ग) क्षेत्र (Cluster) : आपतकालिन शिविर, आवास तथा गैह खाद्य व्यवस्थापन 42

घ) क्षेत्र (Cluster) : स्वास्थ्य तथा पोषण 45

ङ) क्षेत्र (Cluster): खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता 49

च) क्षेत्र (Cluster) सामाजिक सुरक्षा तथा आपतकालीन संरक्षण 52

छ) क्षेत्र (Cluster): आपतकालीन शिक्षा 56

ज) क्षेत्र : राहात पुनः निर्माण पुनःस्थापना 60

झ) क्षेत्रः सूचना विश्लेषण तथा समन्वयः 62

५. अनुसूची र व्याख्या 63

५.३ विपद् पूर्व तयारी प्रतिकार्य योजनाको नियमित समिक्षा तथा पुनरावलोकन रणनीति 63

५.४ प्रतिवेदन तथा अभिलेखन : 63
५.५ संस्थागत व्यवस्था : 64
५.६ अनुमोदन प्रक्रिया : 64
अनुसूची १ 65
योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समितिहरूको प्रथम बैठकको कार्यसूची 65
अनुसूची २ 66
विषयगत क्षेत्रको प्रथम बैठकको मुख्य कार्यसूची 66
अनुसूची ५ 69
विपद् प्रभावित जनसंख्याको अनुमानका लागि 69
अनुसूची ६ 70
मानवीय कार्यकर्ताहरुका लागि आचार संहिता 70
अनुसूची ७ 71
अनुसूची ८ 72
जनप्रतिनिधिहरुको विवरण 72
अनुसूची ९ 73
गाउँपालिकाजनप्रतिनिधिहरुको विवरण 73
अनुसूची १० 75
रुकुम (पूर्व) जिल्लाका सरकारी कार्यालयहरुको सम्पर्क नम्बर सहितको विवरण 75
अनुसूची ११ 77
जिल्लास्थित सुरक्षा कार्यालयहरुको विवरण 77
अनुसूची १२ 78
स्टकगैहखाद्य सामग्रीको विवरण 78
अनुसूची-१३ 79
स्टक खोज तथा उद्धार सामग्रीको विवरण79
अनुसूची-१४ 81
रुकुम पूर्वमा भएका जलविद्युतकोविवरण 81
अनुसूची १५ 83
सरकारीसंयन्त्रको विवरण 83
अनुसूचि १६ 84
सरकारी शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण 84
अनुसूचि १७ 86
भुमे गाउँपालिका भित्र पर्ने शिक्षण संस्थाहरुको विवरण86
अनुसूचि १८ 87
पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका भित्र पर्ने शिक्षण संस्थाहरूको विवरण87
अनुसूची-१९ 89

नागरिक समूहको विवरण 89
अनुसूची-२० 90
जिल्लामा कार्यरत विभिन्न संघ संस्थाहरुको बिवरण 90
अनुसूची-२१ 91
अनुसूची २२ 91
जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरुको विवरण 92

१. परिचय (Introduction)

१.१ नेपालमा विपद् जोखिम

विषम भू- बनावट,कमजोर भौगर्भिक अवस्था,मौसमी विषयमता तथा जलवायु परिवर्तनका साथै जनसंख्या बृद्धि,गरिबी अव्यवस्थित शहरीकरण र प्रकोप जोखिमलाई ध्यान नदिई गरिने विकास निर्माण कार्यहरुले गर्दा नेपाल बिभिन्न प्राकृतिक गैह्-प्राकृतिक प्रकोपहरु बाट सिर्जित विपद्को उच्च जोखिममा रहेको छ । जलवायु परिवर्तनका कारण मौसमजन्य प्रकोपहरुको प्रकृति मात्रा र प्रबृत्ति फरक हुँदै गएको छ । जसका कारण विपद् व्यवस्थापनमा नँयाँ चुनौतीहरु थपिदै गएका छन् । नेपालमा हरेक वर्ष ५०० भन्दा बढी बिभिन्न प्रकोपका घटनाहरु हुने गरेका छन् । जसमध्ये भूकम्प, पहिरो,बाढी,डुबान,चट्याङ,आगलागी,हावाहुरी,हिमताल विस्फोट,सडक दुर्घटना लगायतका प्राकृतिक र गैह्-प्राकृतिक विपद्का घटनाहरु नियमित रुपमा घट्ने गरेका छन् । यसको परिणामस्वरुप ठूलो मात्रामा जनधनको क्षति हुने र जीविकोपार्जनमा प्रतिकुल असर पर्ने गरेको छ । पछिल्लो ४५ वर्ष (वि.स.२०२८ देखि २०७२) को अवधिमा नेपालमा ४०,०००भन्दा बढी व्यक्तिहरुको विपद्का कारण आफनो ज्यान गुमाएका छन् । उच्च मृत्युदरको अतिरिक्त,उक्त अवधिमा ७५,००० भन्दा बढी व्यक्तिहरु घाइते भएका छन् भने करीब तीस लाख मानिसहरु प्रभावित भएका छन् । यसैगरीविगत ५ वर्षको (२०७०– २०७५) तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा बर्षेनी करीव १०,००० सडक दुर्घटना हुने गरेका छन् । जसका कारण बर्षेनी १,९०० व्यक्तिले ज्यान गुमाएका छन् भने करीब १३,००० ब्यक्तिहरु घाईते हुन्छन् । विपदबाट हुनसक्ने सम्भावित मानवीय क्षति तथा धन सम्पत्ति र आधारभूत पूर्वाधारहरुमा हानी नोक्सानी कम गर्नका साथै विपद्को समयमा प्रभावकारी रुपमा मानविय सहायता परिचालन गर्न विपद् पूर्वतयारीले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ । तसर्थ विपद् पूर्वतयारी तथा आपतकालीन प्रतिकार्यलाई मजबुत बनाउन जरुरी छ । प्रभावकारी विपद् पूर्वतयारीले विपद्को सामना गर्ने क्षमतालाई वृद्धि गर्छ र समुदायहरुलाई विपद् उत्थानशील बनाउन मद्दत पुर्याउँदछ । यसका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा संलग्न सम्पूर्ण सरोकारवाला निकायहरुको जिम्मेवारी प्रष्ट किटान गरी उनीहरुको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमताका साथै स्रोत साधनको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

१. २रुकुम (पूर्व)जिल्लाको परिचय र जिल्लामा विपद्को अवस्था

नेपाल विशिष्ट भू–बनोट र हावापानीका कारण प्राकृतिक तथा मानवीय दुवै प्रकोपको जोखिम उच्च रहेको छ । देशको यस संकटासन्नताका विविध कारणहरूमध्ये मुख्य कारणहरू तीव्र जनसंख्या वृद्धि र अव्यवस्थित विकासका गतिविधिहरु हुन् । यसका अतिरिक्त विपद् व्यवस्थापनका अति अनिवार्य उत्थानशिल योजना नहुनु,पूर्व तयारी नगरिनु र अब्यवस्थित बिकास नै प्रकोप व्यवस्थापनका क्षेत्रमा रहेका प्रमुख समस्याहरु हुन । विपद् व्यवस्थापनका क्षेत्रमा विभिन्न तह र स्तरमा गरिनुपर्ने पूर्वतयारीका कामले प्रकोपलाई समुचित सम्बोधन गर्न सघाउ पुऱ्याउँछ । विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना प्रकोप तथा विपद्को परिस्थिति आउन नदिन र आए पनि क्षतिको परिमाण न्यून गर्न सहयोग गर्ने एक जीवन्त दस्तावेज हो । रुकुम (पूर्व भाग) जिल्ला देशकै ७७ औ कान्छो जिल्ला भएको हुँदा विपद् सम्बन्धि संयन्त्रहरुको राम्रो विकास हुन सकिरहेको अवस्था छैन । जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्रको कार्यालय स्थापना गरिएपनि अत्यावश्यक सामग्रीहरु तथा जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्न गाह्रो भैरहेको छ । नेपाल सरकारले यस जिल्लालाई हिमाली जिल्लाको रुपमा घोषणा गरिसकेको छ । तसर्थ यो जिल्ला हिमाली,उच्च पहाडी तथा पहाडी क्षेत्र भएकाले पनि भौगोलिक दुर्गम,यातायातको असुविधा,छरिएर रहेका मानव बस्ती भएकाले प्राकृतिक मानवीय प्रकोपका दृष्टिकोणले जोखिमपूर्ण जिल्ला हो । विशेष गरी बाढी, पहिरो,आगलागी,हुरीवतास, हिमपात,चट्याङ,महामारी लगायतका प्रकोपको जोखिमका कारण वर्षेनी मानवीय,आर्थिक तथा भौतिक क्षति हुने गरेको छ । यसले गर्दा भोकमरी र अनिकालको प्रकोप समेत बेला बेलामा सामाना गर्नु परेको छ । त्यसैगरी अव्यवस्थित र योजनाविना खनिएका ग्रामीण सडकले गर्दा पहिरो र बाढीको प्रकोप बढाएको छ । विश्वव्यापीमहामारीकोरुपमा फैलिरहेको नोवेलकोरोना भाईरसCOVID-19 को संक्रमणको पनि उत्तिकै सामना गर्नु

परिरहेको छ । समुदायलाई उत्थानशिल बनाउन विपद् संग सामाना गर्न सक्षम बनाउँन र विपद् बाट हुने क्षति सके सम्म न्यूनिकरण गर्न विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता महसुस गरिएको छ ।

यस वर्ष पनि रुकुम(पूर्व)जिल्ला अन्तर्गत जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको पहल तथा संयोजनमा सबै सरोकारवालाहरुको समन्वय तथा सहकार्यमा रुकुम(पूर्व)जिल्लाको विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना(DPRP)२०७९/०८० तयार गरिएको छ।

१. ३ भौगोलिक अवस्था

रुकुम(पूर्व) नेपालको लुम्बिनी प्रदेशको उत्तरी भागमा पर्ने एक मात्र हिमाली जिल्ला हो । विश्वको मानचित्रमा २८° २८'अक्षांश देखि २८°५१' उत्तर सम्म र ८२°३०' देशान्तर देखि ८३°८' पुर्वमा अवस्थित छ। हिमाली र पहाडी भू-भागको स्वरुप रहेको यस जिल्लाको क्षेत्रफल ११६१.७० बर्ग किलोमिटररहेको छ ।यस जिल्लालाई पूर्वमा बाग्लुङ र म्याग्दी, दक्षिणमा रोल्पा, पश्चिममा रूकुम (पश्चिम) रउत्तरमा डोल्पा जिल्लाको सिमानाले छुट्याएको छ । समुन्द्र सतहबाट ९३५ मिटर दखि ७२४६ मिटर सम्मको उचाइमा यो जिल्लाका भू-भागहरु रहेका छन् । जिल्लाको सबैभन्दा उच्च भू-भाग पुथा हिमाल ७२४६ मिटरको उचाईमा रहेको छ ।हाल जिल्ला सदरमुकाम रुकुमकोट जिल्लाको पश्चिम भागमा अवस्थित छ । पूर्वी रुकुमलाई राजनैतिक तथा प्रशासनिक संरचनाका रुपमा संघ तर्फ १ निर्वाचन क्षेत्र,प्रदेश तर्फ २ निर्वाचन क्षेत्र,३ गाउँपालिका र जम्मा ३१ वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ। नेपालको कुल क्षेत्रफलको ०.७८ प्रतिशत भू-भाग यस जिल्लाले ओगटेको छ।

१.४ हावापानी,जमिन र भू-उपयोगको अवस्था

यस जिल्लाको भौगोलिक रुपमा बिबिधता रहेका कारण जलवायुमा पनि विविधता पाइन्छ। जिल्लाको न्यूनतम तापक्रम २.०°C देखि अधिकतम तापक्रम ३६.८°C सम्म हुने गर्दछ भने हिमाली र लेकाली भेगको तापक्रम प्रायः ०°Cभन्दा कम हुने गरेको छ ।यस क्षेत्रमा अधिकतम २४०० मी.मी.र न्यूनतम १६०० मी.मी.सम्म वर्षा हुने गरेको छ । जिल्लाको कुल भूभाग ११३५२३ हेक्टर र खेतियोग्य २०२६५ हेक्टर रहेको छ।

यस जिल्लाको भू-उपयोगको अवस्थालाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ –

तालिका नं. १ : भू-उपयोगको अवस्था

जमिनको विवरण	क्षेत्रफल (हेक्टर)
खेतीयोग्यजमिनको क्षेत्रफल	२०२६५
कुल खेतियोग्य मध्ये कृषिमा	११९७५
पानीलेओगटेको क्षेत्रफल	३४३
चरनक्षेत्र	३४०५६
वनजङ्गलकोक्षेत्रफल	५६३८३
हिउँलेओगटेको क्षेत्रफल	२४७६
कुलक्षेत्रफल	११३५२३

श्रोतः बार्षिक पुस्तीका, डिभिजन वन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

१. ५ सामाजिक, आर्थिक र सांस्कृतिक अवस्था

राष्ट्रिय जनगणना,२०७८ को प्रारम्भिक नतिजा अनुसार यस जिल्लाको कुल जनसंख्या ५७५४० मध्ये २८०२०पुरुष र २९५२० महिला रहेका छन् । जिल्लामा जम्मा ११७०२ घर धुरी रहेका छन् परिवार संख्या १३२६४ छ भने सरदर पारिवारिक आकार ४.३७ रहेको छ ।

अधिकांश जिल्लावासीहरू (७०.१९प्रतिशत) कृषि पेशामाआश्रित छन् भने बाँकी अन्य विभिन्न पेशाहरुमा आबद्ध छन्। जिल्ला नगदेबाली तथा पशुपालन र जडीबुटी उत्पादनमा परिचित छ तथापि व्यावसायिक कृषि खेती गर्ने कृषकहरूको संख्या वृद्धि भईरहेको छ।
रुकुम पूर्व जिल्लामा थुप्रैधार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु पनि रहेका छन्। रुकुमकोट बराहा मन्दिर,देउराली गुफा,मैकोट मन्दिर,भूमेमा रहेको बौद्द स्तूपा, सिस्ने साइकुमारी मन्दिर आदि यस जिल्लाका धार्मिक स्थलहरू हुन् भने सिस्ने हिमाल,पुथा हिमाल,कमलदह,शहिद पार्क, पातिहाल्ने,गुप्तादह,मारिङ कृषि केन्द्र आदि पर्यटकीय दृष्टिले महत्वपूर्ण स्थलहरु हुन। यस जिल्लाका बासिन्दाहरुको धेगीग,क्षेत्रीय र जातीगत हिसावले आ-आफ्नै सांस्कृतिक मूल्य मान्यताहरु छन्।यस जिल्लामा कुल१२२ शैक्षिक संस्था (सामुदायिक ११६, संस्थागत ५ र १ क्याम्पस)रहेका छन,जसमा ९५ आधारभूत विद्यालय,२६ माध्यामिक विद्यालय र १ वटाक्याम्पसरहेका छन्।

१. ६ रुकुम पूर्व जिल्लाको गाउँपालिकागत घरधुरी तथा जनसंख्या बिवरण

रुकुम पूर्व जिल्ला ३ गाउँपालिकाहरु र ३१ वटा वडाहरुमा बिभाजित छ। यस जिल्लाको पूर्व भागमा रहेको पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका,दक्षिणतर्फ रहेको भूमे गाउँपालिका र हालको सदरमुकाम रहेको सिस्ने गाउँपालिका यस जिल्लाका स्थानीय तहहरु हुन। यस जिल्लामा रहेका गाउँपालिकागत घरधुरी र जनसंख्या बिवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २ : गाउँपालिका अन्तर्गत घरधुरी र जनसंख्या बिवरण

क्र.सं.	पालिकाको नाम	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
			महिला	पुरुष	जम्मा
१	सिस्ने गाउँपालिका	३८३३	९६२९	९१२२	१८७५१
२	भूमे गाउँपालिका	३८४९	१०४१०	९४२५	१९८३५
३	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	३९२५	९४८१	९४७३	१८९५४
	जम्मा	११६०७	२९५२०	२८०२०	५७५४०

श्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ प्रारम्भिक नतिजा

१.७ यातायात तथा विकास पूर्वाधारको सुबिधा

वर्तमान अवस्थामा रुकुम (पूर्व) जिल्लाका स्थानीय तहका सवै वडाहरुमा सडक तथा यातायातको पहुँच बिस्तार हुन सकेको छैन। जिल्ला सदरमुकामसम्म सडक यातायातको विस्तार भए पनि जिल्लाको सिस्ने गाउँपालिकाकोवडा नं. १,२ र पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिकाको १,२,३,४,७,८र ९ वडाहरुमा सडकको पहुँच पुगेको छैन भने भूमे गाउँपालिकामा मौसमी रुपमै भएपनि सबै वडाहरुमासडकको पहुँच पुगेको छ र स्थानीय तहका सडक सञ्जाल नपुगेका वडाहरुमा सडक निर्माण तथा विस्तार हुने क्रममा रहेको छ। यसरी सडकको पहुँचवाट यस जिल्लाका करिव ७२३० (६३%) घरधुरी लाभान्वित छन्।

रुकुम पूर्व जिल्लाको हालको सदरमुकाम रहेको सिस्ने गाउँपालिका आसपासका केही वडाहरुमा बिद्युतको केन्द्रिय लाइनबाट सुबिधा प्रवाह गरिएको छ भने अन्य स्थानहरुमा साना जलविद्युत आयोजनाहरु मार्फत विद्युत सेवा विस्तार गरिएको छ।जसवाट करिव ९९०० (८५.२९ %)घरधुरीहरु प्रत्यक्ष लाभावन्वित छन्। तर साना जलबिद्युत आयोजनाहरुवाट २४ घण्टा सेवा प्रवाह नभई बत्ति बाल्ने प्रयोजनका लागि मात्र प्रयोग गरिएका छन्। यसरी जिल्लामा सेवा प्रवाह गर्ने साना जलबिद्युत आयोजनाहरुमा सिस्ने गाउँपालिकामा ७ वटा,भूमे गाउँपालिकामा १२ वटा र पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिकामा १९ वटा आयोजनाहरु सञ्चालनमा छन्।

यसैगरी सञ्चार सुबिधाको सन्दर्भमा हालको सदरमुकाम रहेको सिस्ने गाउँपालिकाका केही वडाहरुमा नेपाल दुरसंचार संस्थानको ल्याण्ड लाइन सुबिधा छ भने अन्य स्थानहरुमा नेपाल दुरसंचार संस्थान र NCELLका मोवाईल फोनहरुले सेवा दिइरहेका छन्। तर सिस्ने गाउँपालिकाको वडा नं. १,भूमे गाउँपालिकाको १,२,३, ६, ७, ८र ९ वडाका केहि वस्तिहरु र पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिकाका वडा नं. १,२,४,५,६,९,११र १३ का बस्तीहरुमा मोवाईल नेटवर्कले काम गरेपनि भरपर्दो सञ्चार सुविधा छैन। यस जिल्ला अन्तर्गत स्थानीय तहका सवै वडाहरु, केही स्वास्थ्य संस्थाहरुर केही बिद्यालयहरुमा ADSL, World Linkर EverestWireless ले ईन्टरनेटको सेवा प्रवाह गरिरहेको भए पनि प्रभावकारी भने छैनन्। यस जिल्लामा रहेका सडक सञ्जालको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः-

तालिका नं. ३ : रुकुम (पूर्व) जिल्लाको रुकुमकोट बाट विभिन्नस्थानसम्म जाने सडक सञ्जाल विवरण			
क्र.स.	सवारीसाधन संचालन हुने स्थान	जिल्लासदरमुकामदेखिको दुरी कि.मी.	जिल्लासदरमुकामबाट संचालनहुने यातायात तथा ढुवानीका साधनहरु
१	रुकुमकोटनाथीगाड हुँदै धपे	१६	बस, ट्रक,जिप, ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
२	रुकुमकोटदेउखोला	१३	जिप,ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
३	रुकुमकोट देखि जितखोला	१५	बस,ट्रक,जिप, ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
४	रुकुमकोटक्युवाङ	४२	जिप,ट्र्याक्टर, मिनी ट्रक तथा मोटरसाईकल
५	रुकुमकोटकाँक्री तकसेरा	५३	जिप,ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
६	रुकुमकोटकाँक्री तकसेरा पिपलटुङ हुकाम	८५	जिप,ट्र्याक्टर, मिनी ट्रक तथा मोटरसाईकल
७	रुकुमकोटखाबाङबगर हुँदै लुकुम	२६	बस, ट्रक,जिप, ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
८	रुकुमकोटखावाङ हुदै महत	२३	बस, ट्रक,जिप,ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
९	रुकुमकोटकाँडा	९	बस, ट्रक,जिप, ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
१०	रुकुमकोटखोपीचार	९	बस, ट्रक,जिप, ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
११	रुकुमकोटथवाङ शहिदमार्ग हुँदै चुनवाङ	७२	बस,ट्रक,जिप ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
१२	रुकुमकोटगिलबाङ पिपल हुँदै पोखरा	४४	बस, ट्रक,जिप ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
१३	रुकुमकोटगिलबाङ पिपल हुँदैपोखरा दादिङ	५०	जिप,ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
१४	रुकुमकोटखावाङबगर कोल हुँदै राङसी	४३	जिप,ट्र्याक्टर तथा मोटरसाईकल
१५	रुकुमकोटखोपीचार हुदै मुसिकोट	४१	जिप, ट्रक,ट्र्याक्टर, बस, मोटरसाइकल
१६	रुकुमकोट सोलावाङ सल्यान हुदै दाङ तुलसिपुर	१७६	हलुका रगह्रौ सबै सवारी साधन
१७	रुकुमकोटदाङ हुदै बुटवल	३४७	हलुका रगह्रौ सबै सवारी साधन
१८	रुकुमकोटदाङ बुटवल हुदै काठमाण्डौ	६३१	हलुका रगह्रौ सबै सवारी साधन
१९	रुकुमकोट बाग्लुङ पोखरा हुदै काठमाण्डौ	४४१	हलुका रगह्रौ सबै सवारी साधन

श्रोतः सडक पूर्वाधार विकास तथा जलश्रोत तथा सिंचाई सब डिभिजन कार्यालयको सर्वेक्षण

१.८ स्वास्थ्य,सरसफाई,जलाधार र खानेपानी

यस रुकुम (पूर्व) जिल्लाको जनघनत्व ३५ प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ। रुकुम पूर्व जिल्लामा स्वास्थ्य अवस्था हेर्दा जम्मा ४१ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरू सरकारीस्तरमा रहेका र स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा ९१.७% जनसंख्या रहेको छ। जिल्ला पूर्ण खोप सुनिश्चित जिल्ला घोषणा भैसकेको छ साथै ६०.४% संस्थागत सुत्केरी सेवा लिएका छन्। जिल्लाको औषत आयु ६८.८४ वर्ष रहेको छ। ब्यवस्थितखानेपानीको पहुँच मध्यम स्तरको छ। प्रशस्तै खोलानाला,पानीका मुहानहरु भएकाले सवैजसो समुदाय पानीको पहुँचमा भएपनि व्यवस्थापनमा अझै ध्यान दिनुपर्ने अवस्था छ। यस जिल्लामा करिव ९३.२% जनसंख्याले पाइप प्रणालीबाट,४.६०% जनसंख्याले मुल वा कुवाबाट र २.२०% जनसंख्याले सार्वजनिक स्थलहरुमा रहेको खोला नदि वा पोखरीको पानी उपभोग गरिरहेको अवस्था छ। जिल्लाका सबै गाउँपालिका र वडाहरु खुला दिसामुक्त भईसकेता पनि दुर्गम क्षेत्रहरुमा पुर्ण रुपमा शौचालयको प्रयोग प्रभावकारी छैन। यस क्षेत्रमा रहेका मुख्य जलाधारहरुलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छः-

तालिका नं. ४ : रुकुम (पूर्व) जिल्लाका मुख्य जलाधारहरु

क्र. सं.	नदी खोला	सहायक खोलाहरु
१	सानीभेरी	रुकुमगाढ, उत्तरगंगा, लाच्छेबाहुले, हुकाम, नाथीगाढ, जामा,डोट्,• चिउरा, छिप, तुवाङ, रन्मा, राङसी,कपगार लगायतका खोलाहरु ।
२	लुकुमगार	एसी,पपाङ,फांक्री, कोजा,ह्याप्ला, कन्सी, खुमा, सिखारुम, भेरम,रानीवासा,जित,कुचिबाङ लगायतका खोलाहरु ।
३	उत्तरगंगा	नरसिं,क्युवाङ,गरखानी, घुम्लिबाङ, गस्कुर, तुपा, कुचै,दोमइ लगायतका खोलाहरु ।
४	लाच्छेबाहुले	च्यारगार, धौलागार, सिस्नेगार, छिङ्री,बागर, बाउले लगायतका खोलाहरू ।
५	हुकामखोला	साँ, रन्मा, मयाङ, ओख्मा,तामागार, काजरजंग, गुम्रीगाड, अर्जल, झारलुङकारी र घुन्मा लगायतका खोलाहरु ।
६	चुनवाङखोला	लाखर, भेरी,च्याङचुङ र गोठिवाङ लगायतका खोलाहरु ।
ताल तलैयाहरु		
१	सिस्ने गाउँपालिका	कमलदह, गुप्तादह (सानो र ठूलो), धङ्गुदह,छिप्रीदह, नौदह ।
२	भूमे गाउँपालिका	बराहाताल,रिगल दह
३	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	नम्छैंगो ताल, सुनदह, पुपाल दह, बिर्गुम दह

श्रोतः पालिका प्रोफाइल

१. ९ सम्भावित पहिरो तथा भू–क्षय क्षेत्र

यस जिल्लाको पूर्व तथा उत्तरबाट पश्चिमतिर बग्ने सानी भेरी, लुकुम गाढ, तुवाङखोला,डोटखोला,रन्माखोला, उत्तरगंगा तथा बिभिन्न खहरे खोलाहरुमा वर्षातको समयमा आउने बाढी पहिरोबाट जमिनको कटान मात्र नभएर जनधनको समेत क्षति हुने गरेको छ । अर्कोतर्फ त्यस्ता खोलाहरुमा आउने बाढी तथा पहिरोको कारण उत्पादन योग्य भूमिहरु दिन प्रतिदिन बगरमा परिणत भई खेती योग्य जमिनको क्षति हुने गरेको छ । खास गरी खोला तथा नदीले तिप्तारा,खोपीचार,ह्याप्ला,धाउँने,बालुवा,धपे,डोटखोला,जामाबगर,दोमै,काँडावगर,भलखोला,त्रिवेणी, सेरा, हालवाङ, मसिना बगर, गैरीगाउँ, सिमलबोट,सिमा, छिपखोला,धर्मशाला,उपल्लो सेरा,चोरखोला,मोरावाङ लगायतका स्थानहरुमा बर्षातको समयमा आउने बाढिका कारण कटान डुवान हुने तथा समय समयमा लाखौंको धन सम्पत्तिको क्षति हुने गरेको छ ।यसैगरी रुकुमपूर्व जिल्लाको पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका अन्तर्गतपुषरगाउँ,हार्दिबाङ,यमखार,तिज्याङ,हिम,रन्मागाउँ,काँडा,हुकाम,मयाङ,हालबाङ,बालुवा, छमारी, त्रिवेणी, ओख्मा,मयाङ,भूमेगाउँपालिकाको काँक्री,मोराबाङ,सिमा,तामारी,झुम्लाबाङ र सिस्नेगाउँपालिकाकोठूलोसिस्ने, नायागाड, मोराबाङ, रातामाटा,पोखरा, पाङा, धपे, चिसापानी,रानीकोट,लम्पाकोट, खोपीचार,धाउँने, बन्सेनी (कौछे),सल्लेरी लगायतका क्षेत्रहरु पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका स्थानहरु हुन । बर्षेनी पहिरोबाट यस क्षेत्रमा लाखौंको धनजनको क्षति हुने गरेको छ ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

उद्देश्य

२.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य :

यस योजनाको मुख्य उद्देश्यरुकुम (पूर्व) जिल्लामा विपद् बाट हुनसक्ने सम्भावित जोखिम पहिचान गर्ने,विपद्का क्षति कम गर्न आवश्यक पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि स्रोत साधन र जिम्मेवारी सहितका कार्ययोजना तयार गरी जनधनका क्षतिकम गर्ने रहेको छ। विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्यरत विभिन्न संघसंस्थाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी उल्लेख गरी कार्यान्वयनका लागि तयार पारिएको यस योजनाको अन्य उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

- रुकुम पूर्व जिल्लाका गाउँपालिकाहरुको विपद्अवस्था र संकटासन्न पहिचान गरी स्तरीकरण गर्ने।
- विपद् पूर्व,प्रकोप परिरहेको समयमा र प्रकोपपछि गर्नु पर्ने कार्यहरुको पूर्वतयारी/विश्लेषण गर्ने।
- विपदबाट प्रभावितहरुलाई तत्कालखोज, उद्दार तथा राहत सेवा पुर्याउन सरल उपायहरु अवलम्बन गर्न मार्गदर्शन तयार गर्नु ।
- विभिन्न निकाय तथा संघसंस्थाहरुबीच समन्वय गरी विपद् प्रतिकार्यका कार्यहरुलाई एकीकृत रुपमा संचालन गर्ने आधार तयार गर्नु।
- विपद्को अवस्थामा परिचालन गर्न सकिने जनशक्ति तथा साधनश्रोतपहिचान गरी जिम्मेवारीको बाँडफाँड गर्ने र जिम्मेवारी प्राप्त विभिन्न संघसंस्थाहरुको कार्य जिम्मेवारी तोकी पूर्वतयारी अवस्थामा रहनु।
- विपद पश्चात उद्धारका लागि तत्काल घटनास्थल पुग्न सरल प्रणाली स्थापना गर्नु।
- विपद्काउच्चजोखिममारहेकाअशक्त,गर्भवति,सुत्केरीमहिला, किशोरी,वालवालिका,अपांगता भएका व्यक्तिहरु,लैंगिक अल्पसंख्यक एच.आई.भी. संक्रमिततथावृद्धवृद्धाहरुलाईप्राथमिकतामाराखीराहतकाकार्यक्रमहरुकोयोजनातयारगर्नु।
- मानवीय सहयोगका लागि पहिले नै उपयुक्त तथा पर्याप्त सहयोग योजना तर्जुमा गर्नु।
- विपद् बाट हुने क्षतिलाई कम गर्न र विपद् आइपरेको बखत प्रतिकार्य गरी क्षति हुन नदिन वा कम क्षति हुनका लागि समुदायलाई सक्षम बनाउन सहयोग गर्ने तथा उत्थानशिल समुदाय बनाउन मार्गदर्शन गर्नु।
- योजना तर्जुमाका बखत स्थानीय तह तथा अन्य सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन तथा वातावरणमैत्री योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन मार्फत उत्थानशिल समुदाय निर्माण गर्न सहयोग पुऱ्याउनु।
- मानवीय असरहरूलाई कम गर्न विपदबाट प्रभावित मानिसहरूका आवश्यकताहरू पूर्ति गर्नका निमित्त समयमा नै सरकारलाई सहयोग उपलब्ध गराउनतथा कुनै पनि मानवीय सहयोग सिद्धान्त मानवता, निष्पक्षता तथा तटस्थता बमोजिम उपलब्ध गराउनु।

२. २ विपद् पूर्वतयारी कार्य योजनाको अपेक्षित परिणामहरु

यस विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले प्राप्त गर्न खोजेका परिणामहरु देहायमा उल्लेख गरिएको छ :-

- जिल्लास्तरमा उपलब्ध क्षमता (पूर्वतयारी र प्रतिकार्य) को लेखाजोखा हुने,
- विपद् जोखिमको विश्लेषण हुने तथा समुदाय विपद् उत्थानशिलता तर्फ जाने,
- विपदबाट हुने जोखिम तथा क्षति कम भएको हुने,
- विभिन्न निकाय बीचको समन्वय प्रभावकारी भई राहत तथा उद्दार कार्य प्रभावकारी हुने,
- प्रतिकार्यमा संलग्न साझेदार र क्षेत्रगत अगुवा तथा सदस्य संस्थाहरुको भूमिका र जिम्मेवारीको निर्धारण भई जानकारी हुने,
- सरोकारवाला सरकारी तथा गैहसरकारी निकायहरुद्धारा गरिने विपद् जोखिम ब्यवस्थापन कार्य व्यवस्थित हुने,
- जिल्लामा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि भएको स्रोत साधनको पहिचान,स्थान, सम्पर्क लगायत विभिन्न क्षेत्रसंग सम्वन्धित समस्या एवं चुनौतीहरुको वारेमा सरोकारवालाहरुलाई जानकारी हुने।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

२.३ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता

विपद् व्यवस्थापन भित्र गरिने विभिन्न चरणका कार्य मध्ये पूर्वतयारी कार्ययोजना विपद् परे लगत्तै स्थिती सामान्य नभएसम्म कार्यान्वयन हुन्छ । विपद्को समय ज्यादै संवेदनशील हुने भएकोले यस समयमा गर्ने मानवीय सहयोगका कार्यले पनि महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको हुन्छ । यसकारण यस योजनाको निकै ठूलो महत्व रहेको यथार्थलाई अस्वीकार गर्न सकिंदैन । त्यसैले यस कार्ययोजनाको आवश्यकता र महत्वलाई अग्रस्थानमा राख्न सकिन्छ । पूर्वतयारी कार्ययोजनाका निम्न महत्वले यसको आवश्यकतालाई पुष्टि गर्दछ ।

- यस योजनाले विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सुनिश्चितता प्रदान गर्दछ ।
- विपद् जोखिम कम गर्न समुदायलाई हातेमालो गर्ने वातावरण बनाउन मद्दत गर्दछ ।
- पीडित समुदायलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वको बारेमा सचेत गराउँछ ।
- उद्धार र राहत जस्ता कार्यमा पीडित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्छ ।
- आपतकालीन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- सामाजिक, सांस्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धिको लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ ।
- खानेपानी,सरसफाई र स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका क्षेत्रलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ । प्रजनन् स्वास्थ्य, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थित र प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्छ ।
- विपद्को अवस्थामा हुन सक्ने लैंगिक हिंसा रोकथाम र व्यवस्थापनमा सहयोग गर्छ ।
- श्रोतको सही सदुपयोग गरी पीडित समुदायलाई विपद्को पीडाबाट मुक्ति दिने बाटो तयार गर्छ ।
- जागरुक र उत्थानशिल समुदाय निर्माणमा भूमिका खेल्दछ ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी,प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेही र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउँछ ।

२.४ पूर्वतयारीका लागि सामान्य मान्यताहरु

- जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत एकद्वार नीति अनुरुप समग्र समन्वयको काम हुनेछ ।
- विषयगत समन्वय गर्दा मुख्य माग वा आवश्यकता पुरा होस भन्नेमा ध्यान पुर्याइनेछ ।
- स्थानीय सरकारलाई अग्र स्थानमा राखी जिम्मेवार तथा उत्तरदायी बनाउने वातावरण तयार गर्ने ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाईटी लगायतका सहयोगी संस्थाको भूमिका सबै सरोकारवालाहरुले बुझ्ने गरी उल्लेख हुनेछन् ।
- यस कार्यमा संलग्न संस्थाहरुप्रति अनावश्यक रुपमा अपेक्षा राख्ने अवस्था नआउने वातावरण तयार गर्ने ।
- विपद् पूर्वतयारी एवं उद्धार कार्यका लागि दक्ष जनशक्ति, आर्थिक,भौतिक सुविधाको लागि समन्वयमा जोड दिने ।
- स्थानीय संजालमा आधारित संस्थाहरुलाई क्षमता अनुसार प्रभावकारी रुपमा परिचालन गर्ने ।

२.५ विपद पूर्वतयारी कार्ययोजनाको तयारी प्रक्रिया

जिल्लामा वर्षौंदेखि विभिन्न प्रकारका विपद्हरु पर्दै आएको र सोको व्यवस्थापनको लागि विभिन्न संघसंस्थाहरु जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा परिचालित हुँदै आएका छन् । हाल विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति,२०६६ ले विपदबाट पर्ने तत्कालीन तथा दीर्घकालीन प्रभावलाई जोखिम व्यवस्थापनका माध्यमबाट न्यून गरी दिगो विकासको लक्ष्य अनुसार र बिपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४,विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७, (पहिलो संशोधन,२०७६) विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली २०७६,प्रधानमन्त्री दैवी उद्धार कोष संचालन नियमावली २०६३,दैवी प्रकोप उद्धार ऐन २०३९,राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य ढाँचा २०७५ (प्रथम संशोधन २०७५), विपद् पिडितँ पूनर्वास संचालन कार्यबिधि २०७१,खोज तथा उद्धार राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०७१,राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० मा भएको व्यवस्था अनुसार र सोही मार्गदर्शनको अवधारणागत ढाँचामा रहेर यो कार्ययोजना तयार गरिएको छ। यो कार्ययोजना जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय सरकारहरु, सुरक्षा निकायहरु,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा र अन्य विषयगत निकाय तथा सरोकारवालाहरुको साझा प्रयासवाट तयार गरिएको हो । देहायको प्रक्रिया पुरा गरी यो कार्ययोजना तयार गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

१. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा भए गरेका तथा नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, स्थानीय सरकार,जिल्ला समन्वय समिति, सम्पूर्ण सुरक्षा निकाय,विषयगत कार्यालय र अन्य सरोकारवाला निकायद्वारा यस जिल्लामा संचालन भैरहेका विपद् जोखिम

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

न्यूनीकरण र विपद् पुर्वतयारी तथा राहत कार्यक्रम अन्तर्गत आकस्मिक पूर्वतयारी योजना तयारीको लागि प्रारम्भिक छलफल,अन्तरक्रिया तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको वैठक आयोजना गरी कार्यदल निर्माण गरिएको ।

२. प्रमुख जिल्ला अधिकारी अध्यक्ष रहेको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको प्रत्यक्ष सहयोगमा छलफल गरी सुझावहरु संकलन गरिएको ।

३. विपद्को क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी तथा गैह्सरकारी संघसंस्थावाट यस योजनाका लागि प्राप्त सुझाव लिई समावेश गरिएको ।

४. योजनालाई अन्तिम रुप दिनुअघि थप सल्लाह/सुझावकालागि राजनीतिक दलहरु समेतको संयुक्त वैठकमा पेश गरी प्राप्त सुझाव समावेश गरी यो योजना तयार गरिएको ।

५. अन्त्यमा योजना जिल्ला विपद् ब्यवस्थापन समितिको वैठकवाट स्वीकृति पश्चात कार्यान्वयनमा ल्याईएको ।

२.६ विपद् पूर्वतयारी प्रतिकार्य योजनाको तयारीका सिमाहरु

योयोजना विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन,२०७६को आधारमा विभिन्न सरोकारवाला निकायसँगको छलफल पछि तयार गरिएको हो । उपलब्ध सीमित जनशक्ति,सीमित स्रोत र साधन,लगायतका कारणहरु पनि यो कार्ययोजना तयारीका सीमाहरु रहे । यसमा उल्लिखित विभिन्न गतिविधिहरुको लागि आवश्यक बजेट जुटाउन नसक्ने अवस्था रहेमा कार्ययोजनाको पूर्ण कार्यान्वयमा पनि समस्या पैदा हुन सक्छ । अर्कोतर्फ यो योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने सामाजिक, आर्थिक,मानवीय,भौतिक पूँजीको सहज उपलब्ध हुन नसकेमा प्रस्तावित कार्यायोजना कार्यान्वयनमा कठिनाई सिर्जना हुन सक्छ ।

परिच्छेद - ३

३. विपद् जोखिमको अवस्था

३.१ नेपालमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन र वर्तमान नीति

नेपालमा दैवीप्रकोप उद्धार ऐन,२०३९ लागू भएपछि विपद् व्यवस्थापनमा उद्धार तथा राहत कार्यका अतिरिक्त पूर्वतयारी तथा न्यूनीकरण कार्यलाई जोड दिन थालिएको देखिन्छ । सन १९९१ मा प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण अन्तर्राष्ट्रिय दशकको घोषणा भएपछि विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी कार्यलाई विशेष जोड दिन थालिएको देखिन्छ । १८-२२,जनवरी,२००५मा जापानको सहयोगमा सेन्दाई शहरमा भएको विश्व विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्मेलन **(World Disaster Risk Reduction Conference, 2005)**बाट जारी गरिएको घोषणा-पत्रलाई पालना गर्दै नेपालले विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति२०६६, तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको देखिन्छ । २५ आश्विन२०६६ मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत गरिएको रणनीतिमा पनि जोखिम न्यूनीकरण सम्वन्धी अवधारणाहरुलाई आपतकालीन पूर्वतयारी (Preparedness),प्रतिकार्य (Response) तथा पूनर्लाभ (Recovery) सम्वन्धी कार्यक्रममा व्यवस्थित रुपमा समावेश गर्न उल्लेख गरिएको छ । विपद् पूर्वतयारीका लागि तर्जुमा गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना लागू भएपछि विभिन्न किसिमका प्राकृतिक विपद्हरुलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक उपायहरु अवलम्वन गर्न थप प्रयास भैरहेको छ र जापानको सेन्दाईमा सन् २०१४/२०१५ मा भएको विश्व सम्मेलनले स्वीकृत गरेको उक्त फ्रेमवर्कले प्रदान गरेको दिशा निर्देशबाट समेत नेपालले विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने प्रयास जारी राखेको छ ।नेपाल सरकारले आवश्यकताअनुसार विभिन्न ऐन,नियमावली,निर्देशिका/कार्यविधि,रणनिति,कार्ययोजना तथा मार्गदर्शन तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने अभ्यास गर्दै आएको छ ।

दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन,२०३९

नेपालमा विपद् व्यवस्थापनका कानूनी संरचनाको शुरुवात २०३९ सालमा जारी भएको दैवी प्रकोप (उद्धार) ऐन,२०३९ बाट भएको हो । यो ऐनले सरकारलाई विपद्को सामना गर्न तयार हुने र विपद्को समयमा प्रतिकार्य गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । जसले देशको इतिहासमै पहिलो पटक विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचनाको व्यवस्था गरेको हो । जसलाई यसरी उल्लेख गरिएको छ :

विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचना

क.केन्द्रिय विपद् व्यवस्थापन समिति,गृह मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको राष्ट्रिय स्तरको सबै भन्दा माथिल्लो यस समिति अन्तर्गत राहत,उद्धार तथा उपचार उपसमिति र आपूर्ति,आश्रयस्थल तथा पुर्नस्थापना उपसमिति रहेका छन् ।

ख. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति ।

ग. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४

स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४ ले स्थानीय तहका लागि स्वायत्त शासनको व्यवस्था सहित वातावरण मैत्री विकास व्यवस्थापनको अवधारणालाई प्रवर्द्धन गरेको छ । यसमा विकास प्रक्रिया,वातावरण र प्रकोप बीचको अन्तर सम्बन्धलाई प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा जोड दिईएको छ।

विपद् सम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति,२०६६

राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका विभिन्न घोषणा तथा प्रतिवद्धताहरुको कार्यान्वयनको लागि नेपालमा दैवीप्रकोप उद्धार कार्यलाई थप व्यवस्थित गराउन नेपाल सरकारद्धारा विपद् सम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति,२०६६ जारी भएको छ भने संचालन गरिने विपद् व्यवस्थापन,राहत,उद्दार र प्रतिकार्य योजना तयार गरी सरोकारवालाहरुको परिचालन गर्न भूमिका किटान गरी कार्य शुरु भएको छ। साथै यसमा लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी राज्यका मूलनीतिलाई सुनिश्चित गर्न केही संस्थागत व्यवस्था समेत गरेको छ। यसमा समावेश भएका केहीमहत्वपूर्णव्यवस्थाहरु :-

१. विपद् जोखिम व्यवस्थापनका सबै चरणहरुमा लैङ्गिक सवाल तथा समावेशीकरणलाई मुल प्रवाहमा ल्याउने।

२. कुनैवर्ग,जात तथा जातीय समुहले परिस्थितीलाई थप जटिल पार्न सक्दछन भन्ने कुरामा सजग रही आपतकालीन सहयोग तथा राहत कार्यक्रम लगायत विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्वन्धी कार्यक्रमहरु परिस्थितीजन्य जटिलता प्रति संवेदनशील रहनेछन्। यस्तो प्रतिकार्य सञ्चालन गर्दा विपद् भन्दा पहिले,विपद् भइरहेका समयमा र विपद् पछिका अवस्था (Pre, During and Post Disaster Scenario) मा तिनीहरुको प्राथमिकता पूर्वक पहिचान र विश्लेषण गरिने।

३. विपद्का समयमा सार्वजनिक सेवाहरु अवरुद्ध भएको अवस्थामा पनि समुदायमा विद्यमान संरचना तथा प्रणालीहरुका अविच्छिन्न संचालन गन कार्यमा कुनैअवरोध नआओस भन्नका लागि समुदायका सबै समूह एवं अन्य अल्पसंख्यक समुहका बालबालिका, महिला,वृद्ध-वृद्धा,अशक्त आदिलाई सु-सूचित गर्न व्यवस्था मिलाइने।

४. विपद्का घटनाका प्रकृतिका आधारमा के गर्ने,कहिले गर्ने र कसरी गर्ने भन्ने कुरा थाहा पाउन संकटासन्न वर्गलाई सक्षम तुल्याईने। यसका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान,क्षमता,अवसर तथा अधिकारको प्रयोग गर्न उनीहरुमा चेतना अभिवृद्धि गरी आत्मविश्वास बढाउने प्रकृतिका क्रियाकलाप संचालन गरिने।

५. जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेका परिवारहरु विशेष गरी महिला,बालबालिका,एकल महिला र पुरुष,अशक्त,विरामी सबैको पूर्व पहिचान गरी तदनुरुप उद्दार,राहत तथा पुनःस्थापनाका लक्षित कार्यक्रम (Rescue, Relief and Rehabilitation Targeted Program) संचालन हुने।

६. घर परिवार र समुदायमा आर्थिक तथा सामाजिक अधिकारबाट बञ्चित सीमान्तकृत अवस्थामा जीवनयापन गरिरहेका वर्गका लागि विपद्का समयमा विशेष सहयोग र संरक्षण आवश्यक पर्ने हुँदा पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरण,उद्धार तथा राहत,प्रतिकार्य,पुनर्लाभ (Revovery) कार्यक्रमको समयमा ती समुहको आवश्यकता प्रति विशेष ध्यान दिईने।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

आ.व.२०७६/०७७ मा भएको विपद्का घटनाहरु

आ.व.	घटनाको प्रकार	मानिस		चौपाया		घर	विद्यालय	गोठ	क्षतिको अनुमानित मुल्य
		मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते				
२०७६/०७७	अविरल बर्षा र पहिरो	१	०	४	१	१०	०	३	२५,१३,०००।-
	बाढी	०	०	०	०	१०	०	०	२,३२,०९,०००।-
	आगलागि	०	०	१७	०	१०	०	५	७२,८६,२००।-
	हावाहुरी	०	०	०	०	८	४	०	१६,८९,२००।-
	चट्याङ	०	०	०	०	३	०	०	५,०५,०००।-
	जम्मा	१	०	२१	१	४१	४	८	३,५२,०२,४००।-

आ.ब.२०७७/०७८ मा भएको विपद्का घटनाहरु

आ.ब.	घटनाको प्रकार	मानिस		चौपाया		घर	विद्यालय	गोठ	क्षतिको अनुमानित मुल्य
		मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते				
२०७७/०७८	अविरल बर्षा/पहिरो	०	१	०	२	४३	०	२	१,२२,५८,८००।-
	बाढी	०	०	०	०	४	०	०	११,३५,०००।-
	आगलागी	०	०	०	०	१५	०	५	८५,५२,५००।-
	हावाहुरी	०	०	०	०	०	०	०	०
	चट्याङ	०	१	३	०	३	०	०	२,७५,०००।-
	जम्मा	०	२	३	२	६५	००	७	२,२२,२१,३००।-

आ .ब. २०७८/०७९ माभएको विपद्का घटनाहरु

आ.ब.	घटनाको प्रकार	मानिस		चौपाया		घर	विद्यालय	गोठ	क्षतिको अनुमानित मुल्य
		मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते				
२०७८/०७९	अविरल बर्षा	०	०	०	०	९	०	१	४६,१७,१६०।-
	बाढी	०	०	०	०	०	०	०	०।-
	पहिरो	०	०	१	०	७	१	०	- ३४,५६,०००।-
	आगलागि	०	०	०	०	४	०	१	४६,१७,१६०।-
	हावाहुरी	०	०	३	१	१४	६	२	२,०४,६३,०००।-
	चट्याङ	०	०	०	०	२	०	०	३०,०००।-
	जम्मा	०	०	४	१	३६	७	४	३,३१,८३,३२०।-

विगत ३ वर्षयता भएका मौन विपद्हरुबाट भएको क्षतिको बिवरण

आ.व.	घटनाको प्रकार	घटना संख्या	मानिस		चौपाया		कै.
			मृत्यु	घाइते	मृत्यु	घाइते	
२०७६ देखि २०७९ सम्म	सडक दुर्घटना	१६	८	३१	०	०	
	आत्महत्या	३८	३८	०	०	०	
	जंगली जनावरको आक्रमण	०	०	०	०	०	
	जम्मा	५४	४६	३१	०	०	

श्रोत: जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अभिलेख

३.२ विपद् उद्धारमा प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने निकायहरुः

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

क. जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पूर्व

ख. तीनवटै स्थानीयतहहरु

ग. सुरक्षा निकाय (थप बिवरण परिशिष्ट "ख" अनुसार)

- नेपाली सेना
- नेपाल प्रहरी
- सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल
- राष्ट्रिय अनुसन्धान

घ. जिल्ला समन्वय समिति रुकुम(पूर्व)

ङ स्थानीय तहका,खोज तथा उद्धार कार्यदलहरु

च. जिल्ला अस्पताल,प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र,स्वास्थ्यचौकी र निजि अस्पतालहरु

छ. जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास सव डिभिजन कार्यालय

ज. डिभिजनवन कार्यालय

झ.सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय

ञ. शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई

झ. नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा रुकुम(पूर्व)

ट. यातायात समितिहरु

ठ. एकिकृत एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय

ड. खानेपानी तथा सरसफाईसव डिभिजन कार्यालय

ढ. नेपाल विद्युत प्राधिकरण

ण. नेपाल टेलिकम

त. स्वास्थ्य कार्यालय

थ. अस्पताल

द.उद्योग बाणिज्य संघ,चेम्वर अफ कमर्श र निर्माण व्यवसायी संघ

ध. जिल्ला स्थित क्रियाशील राजनैतिक दलहरु

न. जिल्ला स्थित क्रियाशील मिडिया हाउस तथा पत्रकारहरु

प. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैहसरकारी संस्थाहरु

फ. बैंक तथा बित्तीय संस्था र बिमा कम्पनीहरु

३.३ विपद् व्यवस्थापनमा कार्य गर्ने सरोकारवालाहरुको कार्य बिवरण :

क.स.	क्रियाकलाप	कसले	कहाँ	कै
१	विपद्/प्रकोप सम्वन्धि सूचना तथा जनचेतना	जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र,पत्रकार महासंघ,स्थानीय संचार माध्यमहरु,स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	उच्च प्रकोप हुने स्थान केन्द्रित रहि जिल्लाभर	
२	विपद् सिमुलेसन तथा पूर्व अभ्यास	नेपाली सेना,नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, स्थानीय सरकार, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सरोकारवाला निकायका तालिम प्राप्त जनशक्ति	स्थानीय सरकार र जिल्ला तह	
३	खोज तथा उद्धार कार्य	जिल्ला विपद् ब्यवस्थापन समिति,नेपाल प्रहरी,सशस्त्र प्रहरी बल,नेपाली सेना, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	जिल्ला भर	
४	राहत बितरण	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,स्थानीय तह,स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन समिति,नेपाल रेडक्रस सोसाईटीर उद्योग वाणिज्य संघ गैह्र सरकारी संस्थाहरु	प्रभावित आवश्यक क्षेत्रमा	

५	राहत सामग्री भण्डारण	तयारी खानाः उद्योग वाणिज्य संघ, गैह्र खाद्य सामाग्रीहरुः नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा,गैह्र सरकारी संस्थाहरु	क्षेत्र अनुसार जिल्लाको बिभिन्न स्थानहरुमा	
६	स्वास्थ्यकर्मी, औषधी तथा एम्बुलेन्स	स्थानीय सरकार,जिल्ला अस्पताल,स्वास्थ्य कार्यालय,निजि स्वास्थ्य संस्था, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र एम्वुलेन्स संचालक समितिहरु तथा संघसंस्थाहरु	जिल्ला स्तरमा	
७	सडक यातायात संचालनको सुधार तथा यातायात सुबिधाको उपलब्धता	जिल्ला समन्वय समिति यातायात व्यवसायी समितिहरु, स्थानीयतह/सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय र निर्माण व्यवसायीहरु	जिल्लाभर	
८	भू-क्षय सम्वन्धि	डिभिजन वन कार्यालय, जलस्रोत तथा सिचाई विकास कार्यालय/स्थानीयसरकार	जिल्लाभर	
९	शान्ति सुरक्षा	जिल्ला प्रशासन कार्यालय/जिल्ला सुरक्षा समिति	जिल्लाभर	
१०	समन्वय तथा सहकार्य	सरोकारवालाहरु सबै	जिल्लाभर	

३.४ वर्षायाममा हुन सक्ने जोखिमहरु:-

जिल्ला स्तरमा तल उल्लेखित प्रकोपहरुबाट विपद् निम्तिन सक्दछन् :

क. बाढी/पहिरो

वर्षायाममा नदी तथा खोला किनार र डोजरबाट खनिएको सडकहरुमा प्राय बाढी तथा पहिरो जाने साथै अन्य ग्रामीण स्थानहरुमा मुख्य जोखिम क्षेत्र पहिचान गरिएको छ। बाढी पहिरोबाट निम्न अनुसारको जोखिम हुन सक्ने देखिन्छ।

१. नदी तथा खोला किनार वरपरका वस्तीहरु बाढीले बगाउनेतथा कटान हुने,
२. खोलानाला तर्ने क्रममा मानिस बगाउने,
३. बाढी तथा पहिरो गई सडक अवरुद्ध हुने,
४. पहिरोले आवासक्षेत्र तथा खेतीयोग्य जमिन बग्ने तथा पुरीने।

ख. चट्याङ्

चैत्र देखि वर्षायाम रहुन्जेलसम्म यो जिल्ला चट्याङ्को लागि पनि जोखिम युक्त जिल्ला मानिन्छ। वर्षेनी चट्याङ्बाट मानिस लगायत चौपायाहरुको मृत्युका घटनाहरु हुने गरेका छन्। चट्याङ्बाट क्षति भएको खवर प्राप्त हुना साथ अवस्था हेरी नजिकको स्थानीय तह,सुरक्षा निकाय,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी तथा अन्य संघसंस्था मार्फत घाइतेको उद्दार तथा उपचारको साथै प्रभावित घर परिवार तथा व्यक्तिहरुलाई राहतको लागि पहल गरिने छ। सुरक्षित रहनका लागि समुदाय स्तरमा जनचेतनाका लागी स्थानीय रेडक्रसका निकायहरु, सञ्चार माध्यम मार्फत सूचना प्रवाह गरिनेछ।

ग. सडक अवरुद्ध तथा सडक दुर्घटना

वर्षातको समयमा बाढीका कारण रुकुमकोट खोपीचार,रुकुमकोट धपे,रुकुमकोट देउखोला, रुकुमकोट लुकुम,काँक्री तकसेरा सडक खण्डहरु वर्षातका समयमा अवरुद्ध हुँदै आएका छन्। ट्राफिक ज्ञानको कमी,सिकारुले गाडी चलाउने, अनावश्यक तिव्र गतिमा सवारीका साधन कुदाउने होड,सवारी साधनहरु समयमा चेक जाँच नगराई चलाउने,क्षमता भन्दा बढी लोड राख्ने,सडकको अवस्था कमजोर भएको थाहा भए पनि जोखिम मोल्ने जस्ता कारणले सडक दुर्घटना हुने गरेको देखिन्छ। विपदको समयमा झनै सडक अवरुद्ध हुन सक्दछ। निर्माणाधीन अबस्थामा रहेका पुलका कारण पनि जोखिम अझ वृद्धि भईरहेको देखिन्छ।साथै ग्रामीण सडकहरु बर्षाको कारण बन्द हुने तथा सडक दुर्घटना जस्ता कारणबाट सडक अवरुद्ध हुन सक्ने भएकोले त्यस्ता अवस्थाको लागि निम्न अनुसार पहल गरिने छ।

१. सवारी साधनहरु नियमित संचालन गर्न आवश्यक श्रोत परिचालन गरिने,
२. दुर्घटना कम गर्न नियमित चेकजाँच गरिने,
३. ट्राफिक नियम सम्बन्धीजनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने र समुदायलाई सक्षम बनाई राख्न स्थानीय तहसंगको समन्वय र सहकार्यमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने,
४. रुट अनुमति प्राप्त सवारीसाधनहरु मात्र संचालनमा ल्याउने,

५. श्रोत साधन सहित स्थानीयस्तरमा तालिम प्राप्त ब्यक्ति सहित सुरक्षा निकायहरु प्रथम प्रतिकार्यकर्ताको रुपमा विपद् प्रभावित क्षेत्रमा परिचालित हुने,

६. आवश्यक परेमा सवारी साधन, डोजर आदि सरकारी कार्यालयहरुमा रहेका एवं यातायात व्यवसायी र निर्माण व्यवसायीसंघ मार्फत सहयोग लिइने छ । भैपरेको बेला तुरुन्त परिचालन गर्न सकिने गरी यस्ता औजारहरु सम्वन्धित निकाय संगको समन्वय र सहयोगमा चुस्त दुरुस्त राखिने छ भने विपद्को अवस्थामा जुनसुकै निकायमा रहेका श्रोत साधन प्रमुख जिल्ला अधिकारीको आदेशमा प्रयोग गर्न सकिनेछ,

७. घटनास्थलको प्रकृति हेरी घाइतेहरुको उद्धारका लागी सडक सुचारुगर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ तिव्रता दिइने ।

घ. सरुवा रोग/महामारी

यस जिल्लाको क्षेत्र प्राय: पहाडी तथा विकट रहेको,केही घना वस्ती भएको र समुदायमा जनचेतनाको कमी भएकोले वर्षातको तथा बाढीको समयमा खानेपानीका श्रोतहरु समेत दुषित हुने हुनाले उच्च जोखिमयुक्त क्षेत्रमा कुनै पनि स्थानमा सरुवा रोगहरु महामारीको रुपमा भित्रन सक्ने हुन्छ । बाढी, पहिरो तथा महामारीका कारण पनि द्धितीय(Secondary) बिपद् निम्तिन सक्छ । त्यस्ता स्थानहरुमा तुरुन्त सुरक्षा निकाय सहित स्थानीय तह र जिल्लाबाट स्वास्थ्यकर्मीको टोली खटाई शुरुमै रोगहरु नियन्त्रण गरी महामारी फैलन नदिने उपायहरु अपनाइने छ । सरुवा रोग सम्बन्धी,पानी शुद्धिकरण गर्ने विधि,सरसफाई सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन,पानीको गुणस्तर चेक गर्ने जस्ता कुराहरु कडाईका साथ लागु गरी महामारी उत्पन्न हुन नदिने प्रयास गरिनेछ ।

३.५ विपद् पूर्वतयारी योजना र विपद् सम्वन्धी कार्य गर्ने अन्य निकायहरु

यस जिल्लाका स्थानीय तहहरू,संघीय तथा प्रदेश अन्तर्गतका सरकारी निकायहरू,विपदमा सहयोग गर्ने नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र,गैहसरकारी संस्था महासंघ,सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ, UNFPA, UMN, FAIRMED, FAST AND ACTION, NPAF,MIC NEPAL, HUREDCARC,सर्वाङ्गीन विकास केन्द्र,रुकुमेली समाज विकास केन्द्र,उद्योग बाणिज्य संघ,चेम्वर अफ कमर्श, संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकायहरू लगायतका विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय,स्थानीय संघ संस्थाहरूको उपस्थिति रहेको छ । त्यसैगरी स्थानीय तहका निर्माण व्यवसायी संघ,तालिम र अनुमति प्राप्त क्लिनिकहरु,निजी अस्पताल,यातायात ब्यवसायी समिति ।

मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायको सम्पर्क सूची (अनुसूचि बमोजिम)

विपद् जोखिम विश्लेषणको सूचक३.४ को एकीकृत तालिका अनुसार जोखिमको स्तरीकरण

क्र. सं.	विपद्कोक्षेत्र	उच्च जोखिमक्षेत्र	मध्यम जोखिमक्षेत्र
१	भूकम्प(Earthquake)	जिल्लाभर	जिल्लाभर
२	पहिरो **(Landslide)**	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका पुषरगाउँ,हार्दिबाङ,यमखार,तिज्याङ,हिम,रन्मागाउँ,काँडा,हुकाम,मयाङ,हालबाङ ,बालुवा, छमारी, त्रिवेणी, ओख्मा, हालवाङ	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका घुरबाङ, मलिङ, चुमा, गुङ, साकिनाबोट, घुम्लिबाङ, दमचन, तुँपा, छमारी, गर्खानी, फल्नै, पदमी, खैरेखोला, नयाँबजार, ओख्मा, राङसी, नाखागाउँ, नाखोल, जामाबगर, घाटुला, मैकोटगाउँ, जुसमुर, झारलुङ, पेल्मा, रल, घुन्मा,

		भूमेगाउँपालिका काँक्री,मोराबाङ,सिमा, सुर्तिवाङ,तामारी,झुम्लाबाङ, रुजिखोला,काँडावगर, सिस्ने खोला	भूमे गाउँपालिका पैयापाटा, सुर्तिबाङ, खासिबाङ, रतुवामारे, दाङलिका, पखेरा,दोमै, क्याङ्सी, कर्तिखेल्ने, ठाम, दर्फ, खम्पाजा, बालुवा, खाम्दै, अबैखोरें, पुर्साबाङ, भैसीलोटे, ताम्दै, झिम्का, कुचिबाङ,मैकाडा,
		सिस्नेगाउँपालिका ठूलोसिस्ने, नायगाड,मोराबाङ, रातामाटा,पोखरा, पाङा, धपे, चिसापानी, लम्पाकोट, खोपीचार,धाउँने, बन्सेनी आदि।	सिस्ने गाउँपालिका ईटी, भंग, प्वाङ गाउँ,रतिपारा, भिङ, सल्लेरी,नाथीगाड,सान चौर, रानीकोट, कौछे ह्याप्लाआदि।
३	आगलागि **(Fire)**	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका रन्मा मैकोट, खारावाङ, जाङ, पद्मी, तक, सेरा, खैरे, अर्जल,	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका चुम, गुङग, अर्जल, काजरजंग,गरखानी, घुङलीबाङ, मयाङ, तिज्याङ,झर्लुङ, छमारी, ओख्मा
		सिस्नेगाउँपालिका सुद्री,भंग, जौंली, कुरीपानी, ठस्के, बयाले, किंदा, नेटा,छुराबाङ, बनेली, सल्लेरी, असारेचिउरा,दाङ,रोटी, ईर्या, राईले, गर्चा,	सिस्ने गाउँपालिका सल्लिवसौंना, टाटे, गोलखारा, धङगु, रातामाटा, - नौधारी, रुमालवारा, काँडा, दत्कुना, ठूलो सिस्ने, भग,
		भूमे गाउँपालिका डालीबाङ, लुकुम, काँक्री, सिमा, क्याङसी, जलेखर्क, मोराबाङ, झुम्लाबाङ, गावाङ, गुनाम, भित्रीवनरिसाल, चुनवाङ सिमचौर, बाहुनकाटिना, खाल आदी	भूमे गाउँपालिका चुन्बाङ लेक, गुँरासे लेक, लापटा लेक, सेराबाङ, उपल्लो साकिम , महत, ठूलो गाउँ, सिमचौर, बाहुन काटिना , लामाचौर, मयवाङ,खाल मोराबाङ, कुचिबाङआदि।
४	बाढी **(Flood)**	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका मसिनाबगर, बालुवा, नाखोल, जामाबगर	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका चारगाउँ, त्रिवेणी, मङ्ग्राखोला,

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

			रुजिखोला, त्रिवेणी,
		सिस्नेगाउँपालिका तिप्पारा, मोराबाङ, कोटघारी, मूलपानी,पोखरा, भलखोला, धपे, नाथीगाड, धाउँनेवगर,	सिस्नेगाउँपालिका तुवाङ,सल्लीविसौना, ठाँटे
		भूमेगाउँपालिका बालुवा, धौलापैरा, काँडाबगरआदि ।	भूमेगाउँपालिका गैरीगाउँ, दोमई, सिमा, झङलाबाङ, काँडा बगर, चोत्रोघैरा, कुनपानी, मैबाङ, गैरी गाउँ बजार लाखरखोलाआदि ।
५	सडक दुर्घटना **(Road accident)**	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका क्युवाङ	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका गर्खानीको भिर, पिपलटुङ,
		सिस्नेगाउँपालिका खोपीचार, रानीकोट,रुकुमकोट, धाउने, कउछे, चिसापानी	सिस्नेगाउँपालिका वावाङखोला
		भूमे गाउँपालिका धौलापहिरा, खावाङ बगर, रिकाधुरी आदि ।	भूमे गाउँपालिका वालुवाखोला
६	हिमपात **(Snowfall)**	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका जुनाङ, पुषर, मैकोट गाउँ, दुले, तिज्याङ, पेल्मा, झारलुङ, यमखार, हिम, गुइबाङ, रन्मा, घुन्मा, काजरजंग, हुकाम, दमचन, खोरे, ताँतु	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका मयाङ, अंगाउ लाबाङ, घुम्लिबाङ, तुपा, गोलखाडा, मृगभाल्ने, पानीचौर
		सिस्नेगाउँपालिका ठूलो सिस्ने, पाखापानी,लाम्पाखा,ओखरेनी, भट्टेचौर, मर्पे, रंगेनी, लैपा, धङ्गु,स्याम्जे	सिस्नेगाउँपालिका भंग, सल्लिविसौंना, टाटे,किंदा, माथिल्लो दादिङ, खोपीचार, झिङग्री, तुवाङ,लम्पाकोट
		भूमे गाउँपालिका पञ्चासे , स्याला, रिकुम, लाटापानी, बनबालारिग, च्यारनेटा,चिप्लेगौरा, गाबाङ, तल्लो गाबाङ, रिक डाँडा आदि ।	भूमेगाउँपालिका खाल्बोट, घड्घारी, छोबाङ, मछैना, राउटे घेरेली , कोइचा बिस्कुम, मालालुम, हाडी झुम्का, मैबाङ, फल्लेबासी , घोर्नेटी, भैसीलोटे, गहुँकम्द, भेरीडाँडा, थुम्का, सिमृचौर स्याला, छहरा, लुमा आदि ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

७	महामारी (Epidemic)	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका राङसी, कोल, सेरा, तक, गर, हुकाम, रन्मा, मयाङ, पद्मी	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका खाराबाङ, जाङ,
		सिस्नेगाउँपालिका ठूलो सिस्ने, दादिङ, खोपिचार, रुकुमकोट	सिस्नेगाउँपालिका प्वाङ गाउँ तुवाङ, पाङा,
		भूमेगाउँपालिका लुकुम, काँक्री, सिमा, मोराबाङ, काँडा, साकिम, महतआदि।	भूमे गाउँपालिका सेराबाङ, गैरीगाउँ,सिमचौर,
८	असिनापानी (Hailstrom)	जिल्लाभर	
९	हावाहुरी (Strom)	जिल्लाभर	
१०	चट्याङ (Lightening)	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका रन्मा, मैकोट, पानीचौर	पुथा - उत्तरगंगा गाउँपालिका हुकाम, खारावाङ, पद्मि, गोलखाडा, गरखानी, क्यूवाङ
		सिस्नेगाउँपालिका लामपाखा, रंगेनी किंदा, रोटी, खोपीचार, सिस्ने	सिस्नेगाउँपालिका तुवाङ, मैदान, ओख्रेना
		भूमे गाउँपालिका चुनवाङ, पन्चासे, महत, गुनाम, पोखराडांडा, रिसाल, भेरीडाँडा, च्यचङचुङ, बिजौरा, डाँडागाउँ, थुम्का, टाटेपाखा आदि।	भूमेगाउँपालिका कांक्री, खावाङ, क्याङसी, मोरावाङ, झुम्लावाङ, कुचिवाङ नाङफु, पोखरापाटा
११	बालिनालीमा लाग्ने रोग र किरा	जिल्लाभर	
१२	तुषारो (Frost)	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका जुनाङ, पुषर, मैकोट गाउँ, दुले, तिज्याङ, पेल्मा, झारलुङ, यमखार, हिम, गुइबाङ, रन्मा, घुन्मा, काजरजंग, हुकाम, दमचन, खोरे, ताँतु,	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका मयाङ, - अंगाउ लाबाङ, घुम्लिबाङ, तुपा, गोलखाडा, मृगभाल्ने, पानीचौर
		सिस्नेगाउँपालिका ठूलो सिस्ने, पाखापानी,लाम्पाखा, ओख्रेन, भट्टेचौर, मर्पे, धङ्गु, तुवाङ,स्याम्जे	सिस्नेगाउँपालिका लम्पाकोट, झिमखोला,लैपा,किंदा, माथिल्लो दादिङ, खोपीचार, झिङग्री,लम्पाकोट
		भूमे गाउँपालिका काँडा सेरवाङ, पञ्चासे, स्याला,रिकुम, लाटापानी, बनबालारिंग, च्यारनेटा,चिप्लेगौरा, गाबाङ, तल्लो गाबाङ, भेरीडाडा	भूमेगाउँपालिका खाल्बोट, घङ्घारी, छोबाङ, मछैना, राउटे घरेली , कोइचा. बिस्कुम, मालालुम,

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

			हाडी झुम्का, मैबाङ, फल्लेबासी , घोर्नेटी, भैसीलोटे, गहुँकम्द, भेरीडाँडा, - थुम्का, सिमचौर स्याला, छहरा, लुमा
१३	लेक लाग्ने **(High Altitude Sickness)**	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका लालपाटन	
		सिस्ने गाउँपालिका खारा गुम्रा, माटे बिनिके रिरीवाङ कानखाने गुर्जने बिरी बुगेरी पाथिभरे जाङगेथला पुर्मुली रातामाटा जुजाउ, लसुने	

३.६प्रकोप विश्लेषण

३.६.१ प्रकोप स्तरीकरण

यस जिल्लामा विगतमा भएका र भविष्यमा आइपर्न सक्ने प्रकोप तथा जलवायुजन्य घटना र जनधनको क्षति तथा उपलब्ध क्षमताका आधारमा प्रकोपको सूची तयार गरी बढी क्षति गर्ने प्रकोप पहिचान गरी तपशिल बमोजिम स्तरीकरण गरिएको छ ।

यस जिल्लामा गरिएको विभिन्नविषयगत क्षेत्रहरु, क्षेत्रगत कार्यालय,स्थानीयसरकारका प्रतिनिधीहरु तथा विभिन्न गैह्र सरकारी संस्थाहरुको सहभागितामूलक छलफलको आधारमा विशेष गरी भुकम्प,पहिरो, बाढी,आगलागी,हावाहुरी,चट्याङ,महामारी/कोभिड-१९,खडेरी, हिमपात,असिना,कृषि तथा पशुपंक्षीमा लाग्ने रोगकिरा, सडक दुर्घटना, तुषारो, जंगली जनावरको आक्रमणलगायतका प्रकोपहरुलाई प्रमुख प्रकोपको रुपमा पहिचान गरिएको छ । नेपाल भूकम्पीय जोखिमको हिसावले विश्वमा ११ औं संकटासन्न मुलुक भएको हुँदा प्रकोप स्तरीकरण गर्दा भूकम्पलाई तुलनामा नराखी पहिलो नम्बरको प्रकोपको रुपमा प्राथमिकतामा राखिएको छ । भुकम्पीय जोखिमको हिसावले यहाँका स्थानीयबासीहरु उच्च संकटासन्न अवस्थामा रहेका छन् । स्तरीकरणबाट प्रकोपहरु पहिचान गर्दा सवैभन्दा उच्च जोखिम भूकम्प,पहिलोदेखि तेह्रौसम्मतलको तालिका बमोजिम जिल्लामा रहेका ३ वटा गाउँपालिका अन्तर्गतका सवै वडाको अलग अलग सूचीलाई एकिकृत गरेर जिल्ला भित्र हुने प्रकोपको सूची र स्तरीकरण गरिएको छ ।

वडा स्तरीय प्रकोप स्तरीकरणमा देखिएका प्रकोपहरु:-

गापा तथा वडा नं	रुकुम(पूर्व) जिल्ला अन्तर्गतका ३ वटै गाउँपालिका अन्तर्गतका वडाहरुको प्रकोप तथा यसकोस्तरीकरण												
	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौं	छैटौं	सातौं	आठौं	नवौं	दशौं	एघारौं	बाह्रौं	तेह्रौं
सिस्ने१	भुकम्प	पहिरो	हिमपात	बालीमा रोगकिरा	असिना	आगलागी	महामारी, कोभिड १९	खडेरी	जंगली जनावारको आक्रमण	हावाहुरी	बाढी	चट्याङ	
सिस्ने२	भुकम्प	पहिरो	आगलागी	हावाहुरी	खडेरी	महामारी/ कोभिड १९	बाढी	हिमपात	जंगली जनावारको आक्रमण	असिनापानी	चट्याङ	तुषारो	बालीमा लाग्ने रोगकिरा
सिस्ने३	भुकम्प	पहिरो	बालीमा लाग्ने रोगकिरा	बाढी	असिनापानी	खडेरी	आगलागी	महामारी/ कोभिड १९	हावाहुरी	चट्याङ	ढुङ्गा खस्ने	-	
सिस्ने४	भुकम्प	हावाहुरी	असिनापानी	पहिरो	खडेरी	महामारी/ कोभिड १९	आगलागी	हिमपात	जंगली जनावारको आक्रमण	चट्याङ	तुषारो		
सिस्ने५	भुकम्प	पहिरो	बालीमा लाग्ने रोगकिरा	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	महामारी/ कोभिड १९	सडक दुर्घटना	आगलागी	ज्रगली जनावरको आक्रमण	चट्याङ	तुषारो	
सिस्ने६	भुकम्प	पहिरो	बालीमा लाग्ने रोगकिरा	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	महामारी/ कोभिड १९	सडक दुर्घटना	जंगली जनावरको आक्रमण	चट्याङ	तुषारो	आगलागी	
सिस्ने७	भुकम्प	पहिरो	बालीमा लाग्ने रोगकिरा	महामारी/ कोभिड १९	हावाहुरी	बाढी	असिनापानी	सडक दुर्घटना	तुषारो	आगलागी	चट्याङ	खडेरी	

सिस्नेट	भुकम्प	पहिरो	बालीमा लाग्ने रोगकिरा	महामारी/ कोभिड १९	हावाहुरी	बाढी	असिनापानी	सडक दुर्घटना	तुषारो	आगलागी	चट्याङ	खडेरी	
भूमे१	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	बालीमा रोगकिरा	आगलागी	चट्याङ	माहामारी/कोभिड १९	हावाहुरी	खडेरी	तुषारो			
भूमे२	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	बालीमा रोगकिरा	आगलागी	चट्याङ	माहामारी/कोभिड ११	हावाहुरी	खडेरी	तुषारो			
भूमे३	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	बालीमा रोगकिरा	माहामारी/ कोभिड १९	हावाहुरी	सडक दुर्घटना	तुषारो	खडेरी	जंगली जनावरको आक्रमण	चट्याङ	आगलागी	
भूमे४	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	बालीमा रोगकिरा	सडक दुर्घटना	चट्याङ	माहामारी/ कोभिड १९	हावाहुरी	खडेरी	तुषारो	खडेरी	आगलागी	
भूमे५	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	बालीमा रोगकिरा	आगलागी	चट्याङ	माहामारी/ कोभिड १९	हावाहुरी	खडेरी	तुषारो	खडेरी		
भूमे६	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	हावाहुरी	माहामारी/ कोभिड १९	आगलागी	चट्याङ	खडेरी	असिनापानी	हिमपात	तुषारो		
भूमे७	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	चट्याङ	माहामारी/कोभिड १९	हावाहुरी	खडेरी	असिनापानी	हिमपात	जंगली जनावरको आक्रमण	तुषारो		
भूमे८	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	चट्याङ	माहामारी कोभिड १९	हावाहुरी	खडेरी	असिनापानी	हिमपात	जंगली जनावरको आक्रमण	तुषारो		
भूमे९	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	चट्याङ	हावाहुरी	आगलागी	माहामारी/कोभिड १९	खडेरी	तुषारो	असिनापानी			
पुथा१	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	बालीमा रोगकिरा	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ		
पुथा२	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	बालीमा रोगकिरा	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ		
पुथा३	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	बालीमा रोगकिरा	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ		
पुथा४	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	बालीमा रोगकिरा	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ		
पुथा५	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	बालीमा रोगकिरा	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ		
पुथा६	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	बालीमा रोगकिरा	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ		
पुथा७	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	खडेरी	आगलागी	हावाहुरी	महामारी/कोभिड १९	असिनापानी	हिमपात	तुषारो	चट्याङ		
पुथा८	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	खडेरी	आगलागी	हावाहुरी	महामारी/कोभिड १९	असिनापानी	हिमपात	तुषारो	चट्याङ		
पुथा९	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	खडेरी	आगलागी	हावाहुरी	महामारी/कोभिड १९	असिनापानी	हिमपात	तुषारो	चट्याङ		
पुथा१०	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	बालीमा रोगकिरा	तुषारो	चट्याङ	सडक दुर्घटना	
पुथा११	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	बालीमा रोगकिरा	तुषारो	चट्याङ	सडक दुर्घटना	
पुथा१२	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	बालीमा रोगकिरा	तुषारो	चट्याङ	सडक दुर्घटना	
पुथा१३	भुकम्प	बाढी पहिरो	हिमपात	आगलागी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	हावाहुरी	असिनापानी	बालीमा रोगकिरा	तुषारो	चट्याङ		
पुथा१४	भुकम्प	बाढी पहिरो	बालीमा रोगकिरा	हावाहुरी	महामारी/कोभिड १९	खडेरी	असिनापानी	तुषारो	चट्याङ	आगलागी	जंगली जनावरको आक्रमण		

श्रोत: पुनरावलोकन कार्यदल संगको छलफल तथा स्थानीयविपद् जलवायु उत्थानशिल योजना स्थानीय तह।

३.६.२ प्रकोपको मूल कारण,प्रभाव पार्ने क्षेत्र तथा सम्भावित समाधानका उपायहरु

जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना मार्गदर्शन२०६७(पहिलो संशोधन २०७५)को अनुसूची ५ (४) अन्तर्गत प्रकोप जोखिम तथा सामाजिक श्रोत नक्साङ्कन,जोखिम र समस्या विश्लेषण खाका,संस्थागत विश्लेषण तथा सम्बन्ध चित्र,तापक्रम वा वर्षाको विश्लेषण,लक्षित समूह छलफल भू-उपयोग जोखिम विश्लेषण लगायतका औजारहरुको सहयोगले मुख्य-समस्या वा प्रकोप,प्रकोपको कारण,प्रभाव र जोखिम न्यूनीकरणका लागि पहिचान भएका उपायहरु प्रकोप विश्लेषण अन्तर्गत राखिएको छ। समग्रमा मुख्य समस्या वा प्रकोपहरुमा वन आगलागी हुन सक्ने,महामारी फैलिन सक्ने,विद्यालय वा समुदायको जमिन तथा संरचना पहिरोले पुरिने, भत्किन सक्ने,बाढीले जमिन कटान हुन सक्ने, असिना र हिमपातले बाली नष्ट पार्ने,हावाहुरीले घरटहराका छानाहरु

उडाउन सक्ने सम्भावना रहेका छन् । माथि उल्लेखित समस्याहरुको कारण वनजंगल फडानी,वातावरणमैत्री विकास नहुनु,विकाससँगै जोखिम अल्पिकरणका कार्यहरु नगर्नु,प्रकोप तथा जोखिम प्रति सचेत नहुनु,भूकम्प प्रतिरोधी घरसंरचनाहरु निर्माण नहुनु रहेका छन् । मुख्य प्रभाव भनेको नै मानिसको मृत्यु,अंगभंग तथा घाइते हुनु, मनोसामाजिक असर पर्नु,घरसंरचनाहरुमा क्षति पुग्नु,उत्पादनमा ह्रास आउनु,स्वास्थ्यमा प्रतिकुल प्रभाव पर्नु, जीविकोपार्जनको उपायहरुमा असर पर्नु आदि हुन् । यी सवै तथ्यहरुलाई विश्लेषण गर्दा विभिन्न जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु पहिचान भएका छन् जसमध्ये मुख्य उपायहरुमा संरचना निर्माणमा प्राविधिकको निरीक्षणमा संरचना निर्माण गरी भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अंगाल्नु,बाढी तथा पहिरो नियन्त्रणका लागि तटबन्ध निर्माण,चेक ड्याममहरु निर्माण गर्नु,सम्भावित,बाढी तथा भासिन सक्ने जमिनमा संरचना निर्माण नगर्ने,जनचेतना फैलाउनु,वृक्षारोपण गर्नु,वन फडानी रोक्नु,त्यस्तै कृषि तथा पशुमा लाग्ने रोगको लागि जैविक विषादीको प्रयोग,र भ्याक्सिनको व्यवस्था तथा पशु शिविर संचालन गर्ने जस्ता पुर्वतयारी तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता विकास गर्नु,प्रतिकार्य टोलीहरु गठन गरी सक्रिय राख्नु,विकाससँग विपद् व्यवस्थापनलाई मुल प्रवाहिकरण गर्नु आदि रहेका छन् । प्रकोप विश्लेषणको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

क्र.स.	प्रकोप	प्रकोपको मूल कारण	प्रभाव पार्ने क्षेत्र	सम्भावित समाधानका उपायहरु
१	भूकम्प	पृथ्वी भित्र रहेका ठूला प्लेटहरुको गतिशिलता तथा एकआपसमा ठोक्किएर	ठूलो धनजनको क्षति,पूर्वाधार तथा सामाजिक संरचनाहरुमा क्षति,आर्थिक संकट तथा मानसिक असर,प्राचिन पुरातात्वीक सम्पदाहरुमा क्षति,विस्थापित तथा वसाईसराई,व्यक्ति तथा राज्यलाई दिर्घकालिन आर्थिक भार,जिविकोपार्जनमा असर,रोग तथा महामारी ल्याउन सक्ने ।	पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यमा जोड,भवन आचारसंहिताको पालना गरी भूकम्प प्रतिरोधी भवन तथा पूर्वाधारहरु निर्माण गर्ने,चेतनामूलक कार्यहरु संचालन गर्ने,सुरक्षित स्थानको छनौट गर्ने,आकस्मिक कोषको स्थापना,वातावरणमैत्री दिगो विकासमा जोड,सिमुलेशन अभ्यास गर्ने,तालिम प्राप्त दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने,स्वास्थ्य संस्था सवलिकरणगर्ने,औषधी तथा अत्यावश्यक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण गर्ने ।
२	बाढी	नदीको मुहान फुट्नु,अतिवृष्टी,खोला तथा नदीहरु साँघुरिदै जानु,कमजोर भुवनोट, आगलागी,वनजंगलको फडानी,अव्यवस्थित तथा जोखिमपूर्ण वसोवास	वर्षेनी सयौं घरहरु, अन्नपात,खेतीयोग्य जमिन डुवानमा पर्नु,ठुलो मात्रामा जनधनको क्षति हुनु,आर्थिक अवस्था कमजोर हुँदै जानु,मानसिक तनाव वढ्नु,स्वास्थ्यको अवस्था कमजोरहुँदै जानु,रोग तथा महामारी फैलिनु ।	नदीको मुहानलाई बलियो बनाउने,नदीमा तारजाली तथा तटबन्ध लगाउने,खोला तथा नदी वरीपरी रहेको खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्ने,सुरक्षित आवास घोषणाका आधारमा बसोबास व्यवस्थापन गर्ने,नालिको निर्माण तथा ब्यवस्थापन,औषधी तथा अत्यावश्यक सामग्रीहरुको पूर्व भण्डारण गर्ने ।
३	आगलागी	आगलागीलाई सामान्य रुपमा लिने,जथाभावी आगो बाल्नु,चुरोटका ठुटा फाल्नु,प्रज्वलनशिल सामाग्रीहरु केटाकेटीहरुको पहुँचमै राख्नु,विजुली वत्ती जडान गर्दा ध्यान नपुर्याउनु,सुख्खा मौसम,हुरीवतास,चट्याङ, लापरवाही वा असावधानी,अव्यवस्थित वस्ती तथा खरको छानाको प्रयोग गर्नाले,आगलागी सम्बन्धी ज्ञानको कमी	जनधन तथा पशुपंक्षीको क्षति,प्राकृतिक स्रोत साधनको क्षति,आर्थिक तथा मानसिक असर,खाद्य अप्रयाप्तता,वातावरण प्रदुषण हुने,जलवायु परिवर्तनको कारक तत्व,बाढी तथा पहिरो जाने,पानीका मुहान सुक्ने ।	जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने,वस्तीलाई आगलागीबाट सुरक्षित राख्नको लागि पोखरी तथा कुवाहरु निर्माण गर्ने,सुरक्षित वसोवास निर्माण गर्ने,फुसको छानाहरुला विस्तारै विस्थापन गर्दै जाने,मुहान,सिंचाई नहर तथा पोखरी,दहहरु संरक्षण गर्ने,अग्नी रेखाको निर्माण गर्ने,फायर बलहरुको ब्यवस्थापन ।

४	हावाहुरी	सुख्खा मौसम,वनजंगल फडानी,कमजोर पुर्वाधार निर्माण,जलवायु परिवर्तन	घरका छानाहरु उडाउनु,बालीनाली नष्ट हुने,खाद्य असुरक्षा वा अभाव,आर्थिक असर तथा गरिबी वढ्नु,मानसिक प्रभाव,धनजनको क्षति हुने	चेतनामूलक कार्यलाई वढाउने,घरका छानाहरुलाई वलियो तरिकाले राख्ने व्यवस्था गर्ने,खुल्ला ठाउँमा घर वनाउँदा वरीपरी हावा छेक्ने खालका वोटविरुवाहरु रोप्ने,हावापानी अनुसारको खेती प्रविधि अंगाल्ने।
५	पहिरो	अव्यवस्थित सडक तथा पूर्वाधार निर्माण कार्य,वन विनास,आधुनिक मेसिनको जथाभावी प्रयोग,कमजोर भुवनावट,भिराले जमिन,अतिवृष्टि,खुल्ला चरिचरण,वनजंगल फडानी,संरचनाबाट पानीको चुहावट	प्राकृतिक श्रोत साधनको क्षति,सामाजिक खलबल,धनजनको क्षति तथा आर्थिकअसर,खेतीयोग्य जमिनको नास,पानीको श्रोत जस्तो मुल पुरिनु,घर तथा वस्तीहरु जोखिममा पर्नु।	वायोईन्जिनियरिङ विधि अंगाल्ने,जोखिम क्षेत्रमा वाल लगाउने,विरुवा रोप्ने,जनचेतना फैलाउने,वनफडानी तथा खुला चरिचरण नियन्त्रण गर्ने,खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्ने,जोखिम क्षेत्रमा रहेको वस्ती स्थानान्तरण गर्ने।
६	चट्याङ	मौसमी प्रभाव,जलवायु परिवर्तन हुनु	साना साना बालबालिकाहरु डराएर एक्लै वस्न नसक्ने,मानिस तथा पशुवस्तुहरुको मृत्यु हुनु,बोटविरुवाहरुमा नोक्सानी हुने,आगलागी हुने	घरहरु बनाउँदा चट्याङ्गले असर नगर्ने प्रविधिहरुको प्रयोग गर्ने,चट्याङ पर्ने जस्तो बातावरण देखिएमा खुल्ला ठाउँमा नवसी घरमा नै वस्ने,अर्थिंग प्रयोग गर्ने,चट्याङ पर्ने समयमा जोखिम ठाउँमा नवस्ने।
७	महामारी	वातावरण प्रदुषण,चर्पीको समुचित प्रयोग नहुनु,सरसफाईमा उचित ध्यान नदिनाले,फोहोर पानी तथा वासी सडेगलेका खानेकुरा खानाले,असुरक्षित सम्पर्कका कारण	ज्यान जान सक्ने,विरामी पर्नु,आर्थिक,सामाजिक तथा मानसिक असर,स्वास्थ्यमा दिर्घकालिन असर,उत्पादनको समयमा विभिन्न विषादीहरुको प्रयोग।	सरसफाईमा विषेश ध्यान दिने,विभिन्न चेतनामूलक अभियानहरु संचालन गर्ने,विषादीको प्रयोगमा कमी ल्याउने,व्यवस्थित तथा सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग,चर्पीको उचित प्रयोग,अस्पताल,स्वास्थ्यचौकीको सवलिकरण गर्ने,औषधि तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको पूर्व तयारी।
८	खडेरी	समयमा पानी नपर्ने,वन जंगलको विनास हुनु,जलवायु परिवर्तन हुनु	उत्पादनमा कमी भै खाद्य असुरक्षा हुने,कुपोषण दरमा बृद्धि,आर्थिक आस्थामा असर,वसाईमा प्रभाव,जग्गा जमिन बाझै हुने,व्यक्तिका साथै देशको आर्थिक अवस्था कमजोर हुनु,आगलागी हुन सक्ने,जैविक विविधतामा असर।	वृक्षारोपण गर्ने,वन जंगलको संरक्षण गर्ने,उन्नत तथा खडेरी सहन सक्ने जात वा छिटो पाक्ने बालीहरु लगाउने,पानीका मुहानहरुको संरक्षण गर्ने,आकासेपानी संकलनको व्यवस्था गर्ने,सिंचाई योजनाहरु संचालनमा ल्याउने,वेमौसमी खेती प्रणालीलाई वढावा दिने,पोखरीहरु निर्माण तथा संरक्षण गर्ने,जुठेल्नाको पानी उपयोग गर्ने,थोपा सिंचाई प्रविधिको अवलम्बन गर्ने।
९	बालीमा रोगकिरा	रैथाने बालीहरुको विउ नलगाएर अन्य विउको भरपर्नु पर्ने,कृषिमा आधुनिकीकरण नहुनु,एकै जातको विउको प्रयोग हुनु,रासायनिक मल तथा किट्नासक औषधी को अब्यवस्थित प्रयोग	बालीनाली नष्ट हुने,उत्पादकत्वमा ह्रास,खाद्य असुरक्षा,कुपोषण,आर्थिक तथा सामाजिक असर बढ्नु,कृषिमा वितृष्णा बढ्नु,स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर पर्नु।	जैविक विषादी प्रयोग गर्ने,एकिकृत शत्रु जिव प्रविधिको प्रयोग गर्नु,हरेक वडामा कृषि प्राविधिकको ब्यवस्था गर्ने,माटो परिक्षण गरि सोही बमोजिम उपयुक्त खेती गर्ने,खेतीमा क्षति पुनलाभका लागी कृषि बिमा लाई प्रभावकारी रुपमा लागु गर्ने,हाइब्रिड वीउ लगाउँदा सकेसम्म निश्चित स्थानमा परिक्षण गरेर मात्र किसानलाई विउ बितरण गर्ने।

१०	पशुपंक्षी मा लाग्ने रोग	पशुहरुको उचित आहार र गोठ तथा भकारो व्यवस्थापन नहुनु,पशुपालन सम्बन्धमा प्रयाप्त ज्ञानको अभाव,हाडनातामा प्रजनन् हुनु,सरसफाईमा कमी,समयमा भ्याक्सिनेसन तथा चेकअप गराउँने प्रचलन नहुनु,दक्ष पशुप्राविधिकको कमी।	पशु धनको क्षति,पोषणमा प्रभाव,आर्थिक उपार्जनमा कमी,कृषकहरुको जोस तथा जाँगरमा ह्रास हुने,वातावरण तथा मानव स्वास्थ्यमा असर पर्न जाने,कृषकहरु व्यवसायिक बन्न नसक्ने,बिदेश पलायन हुने,गरिबी बढ्ने।	पालिकाको विभिन्न स्थानको सम्भाब्यताका आधारमा पशुपालनको योजना तयार गर्ने,पशुपालक किसानलाई पशु विमा गर्ने ब्यवस्था गर्ने,हरेक वडामा पशु प्राविधिक तथा अत्यावश्यक प्रविधि तथा औषधीको व्यवस्थापन गर्ने,पशुपालक किसानका लागी आधारभुत तालिमको ब्यवस्था गर्ने,आधुनिक पशुपंक्षी पालन सम्बन्धी ज्ञान दिने,पशु आहारका साथै सुधारिएको खोर, गोठ तथा भकारोमा जोड दिने,उन्नत नश्ल सुधारका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने।
११	हिमपात	प्राकृतिक घटना,मौसमी परिवर्तन	चिसो बढ्ने भएकोले मानिस तथा पशुहरुको स्वास्थ्यमा समस्या आउनु,मानिसहरुको ज्यान जानु,बालीनाली नष्ट हुने दैनिक मजदुरी गरी खाने वर्गलाई खानाको जोहो गर्न समस्या हिमपहिरो जाने,दैनिक जनजिवन कष्टकर हुने,सरसफाईमा बाधा हुने।	जाडो महिनामामा बाक्लो लुगाहरु ल्याउने ,दाउराहरु जम्मा गरि राख्ने,विपन्न परिवारका सदस्यहरुलाई उनीहरुको आवश्यकता बमोजिम सहयोग गर्ने साना बालबालिका,वृद्धवृद्धाहरुलाई घरमै तातो लुगा लगाएर आगो तापेर बस्न लगाउने,मौसम अनुमान गरी काममा जाने,बेमौसमी खेतीमा जोड दिने,चिसो संग सम्बन्धित औषधी तथा उपचारको पूर्व तयारी गर्ने।
१२	असिना पानी	प्राकृतिक घटना,मौसमी परिवर्तन	बालीनाली तथा धन जनमा क्षति,आर्थिक अवस्था कमजोर हुने,खाद्य असुरक्षा बढ्ने,बाढी तथा पहिरो जाने,बनजंगल तथा बोटविरुवामा क्षति हुने।	असिना पर्ने समय भन्दा अगाडि नै थन्कयाउन सकिने बालीहरु लगाउने,बेमौसमी तरकारी खेती तथा सम्भव भए सम्म प्लाष्टिक टनेलहरु निर्माण गर्ने,बाली विमा तथा पशु विमामा जोड दिने,मौषम पूर्वानुमान सम्बन्धि सूचना सुन्ने र सोही बमोजिम काम गर्ने
१३	कोभिड-१९	विश्वव्यापी महामारीको रुपमा फैलिनु	मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक क्षेत्रमा अंसर	सुरक्षित स्वास्थ्य मापदण्डहरू पालना गर्नु, खोपको सहज उपलब्धता बढाउनु, जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्नु, परीक्षणको दायरा बढाउनु।

३.७ स्थानीय तहहरुमा श्रोत साधन मापनको अवस्था

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४विपद् जोखिम न्युनिकरण कार्यविधि, २०७२ बमोजिम स्थानीयतहहरुमा पनि पूर्व तयारीका अभ्यास र योजना तर्जुमा भएको छ। तर्जुमा भएको योजनालाई कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने र नियमित अध्यावधिक गर्नुपर्ने आवश्यकता छ। सबै स्थानीय तहमा खुला तथा सुरक्षित क्षेत्रहरु पहिचान गरेतापनि उक्त स्थानहरुमा आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा विस्तार गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ र सुरक्षित क्षेत्रहरु हुँदाहुँदै पनि पहिचान नगरीदा बिपद्को समयमा प्रभावित परिवारहरुलाई ब्यवस्थापन गर्न चुनौतिपूर्ण हुँदै गएको छ। स्थानीय तहले विपदमा प्रयोग गर्न सकिने औजार तथा उद्दारका केही सामान्य औजारहरु स्टेचर,केही खोज तथा उद्दारका सामग्रीहरु,अग्नी नियन्त्रण सामग्री लगायतका आधारभूत सामग्री भण्डारण गरेतापनि सहज ढंगले घटनास्थलसम्म व्यवस्थापन गर्न कठिनाई देखिन्छ तसर्थ वडा स्तरमा भएको कार्यदल,खोज तथा उद्दार टोली लाई अत्यावश्यक तालिम तथा सामग्रीहरु व्यवस्थापन गर्न जरुरी छ। जसले गर्दा समयमा नै प्रभावितहरुको ज्यान बचाउन मद्दत गर्छ। यद्यपी जिल्लामा सबै स्थानीय तहले विपद् व्यवस्थापन समिति गठन सम्म गरेको र विपदमा प्रयोग गर्न सकिने गरी विपद् ब्यवस्थापन कोष स्थापना गरेका छन्।

क्र.सं.	स्थानीयतह	विपद् पूर्व तयारी योजना	खुलाक्षेत्र/सुरक्षित स्थान पहिचान तथा व्यवस्थापन	विपद्का न्यूनतम औजार भण्डारण	विपद व्यवस्थापन समिति	विपद् व्यवस्थापन कोष
१	सिस्नेगाउँपालिका	छ	पहिचानमात्र गरिएको	छ	छ	छ
२	भूमेगाउँपालिका	छ	पहिचानमात्र गरिएको	छ	छ	छ
३	पुथाउत्तरगंगा गाउँपालिका	छ	पहिचानमात्र गरिएको	छ	छ	छ
जिल्लामा माथि उल्लेख भए बमोजिमका संरचनाहरु स्थापना गरिएको भएपनि प्रभावकारी रुपमा परिचालन र कार्यान्वियन हुन सकेका छैनन्।						

३.७ आपतकालिन अवस्थामा खोज तथा उद्धारका लागि तयार गरीएका हेलीप्याडहरुको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तह	हेलिप्याड रहेको स्थान
१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	हुकाम रिमल्ला,जाल्ड चौकी नजिक, तकमा रहेको खेलमैदान (आवश्यक परेमा)
२	भूमे गाउँपालिका	महतको ठाँटीडाँडा
३	सिस्ने गाउँपालिका	गाउँपालिकाको कार्यालय माथी पट्टी, नेपाली सेना व्यारेक हाता भित्र, आवश्यक परेमा पोखराको खेलमैदान मूलपानी

३.८ स्वास्थ्य सेवा कार्यालयहरु

क्र. सं.	विवरण	संख्या
१	रुकुम (पूर्व) अस्पताल	१
२	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१
३	स्वास्थ्य चौकी	१५
४	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	१५
५	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	९
	जम्मासंख्या	४१

श्रोतः स्वास्थ्य कार्यालय रुकुम(पूर्व)

३.९ हाल COVID-19 को व्यवस्थापनका लागि तयार गरीएका क्वारेन्टिन तथा आईशोलेशन सेन्टरहरुको विवरण:

क्र.सं.	स्थानीय तह	आईसोलेशन संख्या	आईसोलेशन क्षमता	क्वारेन्टाइन संख्या	क्वारेन्टाइन क्षमता
१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	१	२०	२८	५
२	भूमे गाउँपालिका				
३	सिस्ने गाउँपालिका	१	२४		

क्वारेन्टिनः पुथा गाउपालिकामा २८,सिस्ने गाउपालिकामा र भूमे गाउँपालिकामा वटा गरी जम्मा २९ वटा (विद्यालय,सामुदायिक भवनहरु)५९१ वेड क्षमताको ।

आईसोलेशनः पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिकाको वडा नं. १२ प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र कोल २० सैया कोभिड अस्थायी अस्पताल

भूमे गाउँपालिकाको वडा नं २ काँक्री ४० शैय्याको कोभिड अस्थायी अस्पताल

रुकुम पूर्व अस्पतालमा १५ शैय्याको अस्थायी अस्पताल

सिस्ने गाउँपालिकाको कोभिड अस्थायी अस्पताल २५ शैय्या

३.१० जिल्लाको सम्बन्ध चित्र

विपद् पूर्वको पूर्वतयारी,रोकथाम र अल्पीकरण,विपद्को समयको प्रतिकार्य र विपद् पश्चातको पुर्नस्थापना र पुनः निर्माण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागि आवश्यक पर्ने सेवा,सुविधा,सुरक्षा उपलब्ध गराउने सरकारी तथा गैह सरकारी

निकाय,सामाजिक संघसंस्था,बैंक तथा वित्तीय संस्था, सहकारी संस्था,स्वास्थ्य,सुरक्षा निकाय र अन्य मानवीय सेवा प्रदायक संघसंस्था आदिको उपलब्धता,पहुँच तथा सम्बन्धको विश्लेषण यस संस्थागत चित्रबाट गरिएको छ । यस औजारको प्रयोगबाट समुदायले विपद् तथा जलवायु उत्थानशिलताका सम्बन्धमा सामाजिक तथा सार्वजनिक निकाय सम्मको पहुँच देखाउन खोजिएको छ ।

यस सम्बन्ध चित्रमा समुदाय तथा संघसंस्था बीचको दोहोरो सम्बन्धलाई दुवैतिर तिर भएको रेखाले देखाइएको छ । विशेषगरी जिल्लाका विषय क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यालयहरु, गाउँपालिका तथा मातहत इकाई/शाखा कार्यालयसँग बलियो सम्बन्ध रहेको पाईएको छ । विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि पहिचान भएका यी संघसंस्था वा निकायहरुबाट मुख्य रुपमा जनचेतना, पूर्वतयारी प्रतिकार्य राहत वितरण,आपतकालिन शिक्षा,कृतिम घटना अभ्यास,खोज तथा उद्धार,भुकम्प प्रतिरोधी संरचना निर्माण गर्ने जस्ता सहयोगहरु जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सल्लाह सुझाव सहयोगमा समुदायले प्राप्त गर्नेछन् । संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्रको विस्तृत विवरण तथा विश्लेषण तल समावेश गरिएको छ ।

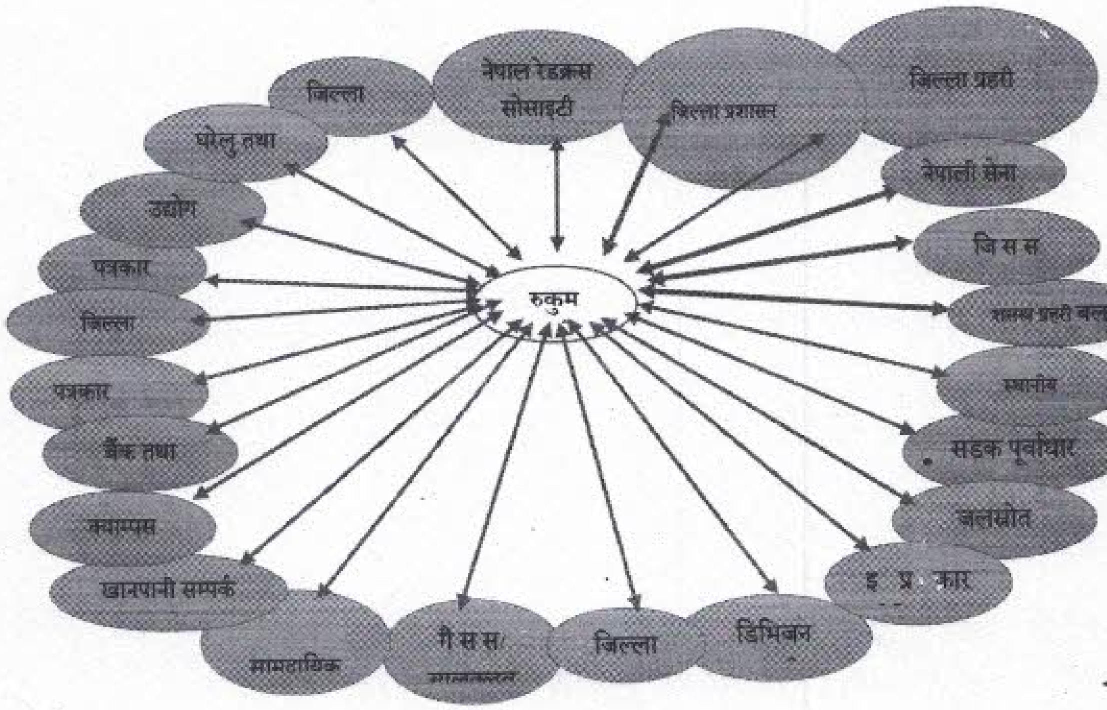

परिच्छेद -४

४. क्षेत्रगत प्रतिकार्य योजना

४.१ विषयगत क्षेत्रकोपरिचय(Introduction of Cluster Approaches)

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारिताका लागि राष्ट्रिय, प्रदेश र जिल्लास्तरमा विषयगत क्षेत्रहरूको नेतृत्वदायी निकाय र स्थानीय तहहरुमा रहने क्षेत्रगत ईकाइहरुलाई आधार मानेर कार्य विभाजन गरिएको छ । यस अवधारणाको कार्यान्वयनगर्न चुनौति देखिए तापनि स्थानीय तह र सो अन्तर्गत रहने बिषयगत ईकाइहरुको पनि कार्य विभाजनको स्वरुपलाई स्वीकार गर्दा प्रभावकारिता र जिम्मेवारी बोध हुने भएकोले जिल्ला स्तरमा रहने विषय क्षेत्रगत कार्यालयहरुले आ–आफ्नो क्षेत्रगत अवधारणालाई स्वीकार गर्ने र स्थानीय तहले समेत यस अवधारणालाई लागु गर्नुपर्ने छ । अन्तर्राष्ट्रिय स्तरबाट मान्यता प्राप्त क्षेत्रगत अवधारणाका विशेषता निम्नअनुसार रहेका छन्:

१. ठूलो विपद्को अवस्थामा सक्रिय रहने भए पनि क्षेत्रगत अवधारणाले स्थानीय तहदेखि समुदायसम्म आफ्नो उपस्थिति कायम राख्छ ।
२. प्रतिकार्य प्रक्रियामा विशेषज्ञताको उपयोग गर्ने भूमिका निर्वाह गर्छ ।
३. मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी, जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाउने कार्यलाई निश्चित गर्छ ।

४. मानवीय सहयोगका क्षेत्रको पहिचान गरी त्यस अनुरूप सहयोगको खाका तयार गर्छ।

५. प्रतिकार्यमा देखिएका कमिकमजोरीको निराकरण गरी कार्ययोजनाको समीक्षा गर्दै आवश्यकतानुसार जिम्मेवारी निर्धारण तथा परिमार्जन गर्छ।

६. विशेष *संकटासन्न समूहहरु* अपांगता भएका व्यक्तिहरु, महिला, किशोरी, बालबालिका, एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, सुत्केरी तथा गर्भवती महिला, लैंगिक अल्पसंख्यक आदिलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी प्रतिकार्यका गतिविधिहरुलाई अगाडी बढाईनेछ।

७. सबै स्थानीय तहमा नेतृत्व गर्ने ईकाइ हुने भएकोले वास्तविक प्रभावितको लेखाजोखा हुने, समयमा नै पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका गतिविधिहरुलाई कार्यान्वयनमा ल्याई मानवीय सेवा कार्यमा छिटो र सहज हुने छ।

क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरुको मुख्य कार्यहरु-

१. मुख्य साझेदारहरुको पहिचान,
२. कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समन्वय,
३. आवश्यकता पहिचान, कार्ययोजना निर्माण तथा रणनीति तय,
४. नीति, कार्यनीति तथा मापदण्डको कार्यान्वयन,
५. अनुगमन तथा प्रतिवेदन,
६. श्रोत परिचालन तथा वकालत,
७. नागरिक समाज तथा सरकारी संयन्त्रलाई प्रशिक्षण तथा क्षमता विकास,
८. अन्य क्षेत्रसँग समन्वय,

उद्देश्य

क्षेत्रगत अवधारणाका प्रमुख उद्देश्य निम्न अनुसार रहेका छन्।

१. जिल्ला तथा स्थानीय तह मार्फत क्षेत्रगत रूपमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाउनु।

२. स्थानीय तह र जिल्लास्तरमा आपतकालीन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका गतिविधिहरुलाई चुस्त र कार्यान्वयनयोग्य बनाउनु।

३. क्षेत्रगत समस्याको लेखाजोखा र समाधानका उपायको लागि स्थानीय तहहरुले नै पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरि विशेषज्ञ परिचालन गर्नु।

४. समुदाय, स्थानीय तह, जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रबीच समन्वय र समझदारी अभिवृद्धि गर्नु।

५. स्थानीय तह र क्षेत्रगत नेतृत्व गर्ने निकायहरुबीच क्षेत्रगत ज्ञान, सीप, प्रविधिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु।

जिल्लास्तरमा सक्रिय रहने क्षेत्रगत नेतृत्वहरु (Cluster Lead)

विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई प्रभावकारी बनाएर विपद् प्रभावितहरुको जीवन रक्षाका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग सहकार्य गरी जिल्ला स्तरमा निम्नानुसार क्षेत्र निर्धारण र काम गर्ने गरी २०६८ मा क्षेत्र विभाजन गरिएको हो। जसलाई अहिले जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७८ लाई अद्यावधिक गरी परिमार्जन गर्ने काम गरिएको छ। केही विषयगत कार्यालयहरु स्थानीय तहमा समायोजन भएको हुँदा बिगतका बर्षहरुमा भएका विषयगत क्षेत्रहरुको नेतृत्व स्थानीय तहमा नै शुरु गर्नुपर्ने देखिन्छ।

जिल्ला स्थित विषय क्षेत्रगत अगुवा तथा सहयोगी संस्थाको सूची यसप्रकार रहेको छ:-

सि.नं	विषयगत क्षेत्र	अगुवा संस्था	सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरु	
१	सूचना संकलन	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	रेडियो पूर्वी रुकुम/रुक्मिणि एफ एम
			स्वास्थ्य कार्यालय	सरोकारवाला सरकारी तथा गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु
			नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	स्थानीय तहका सम्वन्धित शाखा
			नेपाल टेलिकम	नेपाल पत्रकार महासंघ
२	सूचना विश्लेषण	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाली सेना	सबै स्थानीय तहहरु
			नेपाल प्रहरी	जलस्रोत तथा सिँचाई डिभिजन कार्यालय, स्वास्थ्य कार्यालय

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

			सशस्त्र प्रहरी वल, नेपाल	डिभिजन वन कार्यालय, सडक पूर्वाधार कार्यालय
			राष्ट्रिय अनुसन्धान	राजनैतिक दलहरु
			जिल्ला समन्वय समिति	गैह्र सरकारी संस्था महासंघ
			नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	उद्योग बाणिज्य संघ
			DEOC	सामुदायिक वन उप महासंघ
३	खाद्य,कृषि तथा आपुर्ति ब्यवस्थापन	एकीकृत एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय	शोभा खाद्यान्न डिपो कार्यालय	निर्माण ब्यवसायी संघ
			स्थानीय तहका कृषि तथा पशु विकास शाखा	यातायातसमितिहरु
			वन डिभिजन कार्यालय	अन्य सरकारी तथा गैह्र सरकारी कार्यालयहरु
				उद्योग वाणिज्य संघ
४	आपतकालिन शिविर आवास तथा गैह्र खाद्य ब्यवस्थापन	सडकपुर्वाधार विकास कार्यालय	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	डिभिजन वन कार्यालय
			जिल्ला प्रशासन कार्यालय	स्थानीय तहहरु
			नेपाली सेना	राजनैतिक दलहरु
			नेपाल प्रहरी	सामुदायिक वन उप महासंघ
			सशस्त्र प्रहरी वल, नेपाल	स्थानीय तहका बिद्यालयहरु
			शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	गैह्र सरकारी संस्थाहरु
			स्वास्थ्य कार्यालय	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय
५	स्वस्थ्य तथा पोषण	स्वास्थ्य कार्यालय	स्थानीय तहको सम्वन्धित शाखा	संयुक्त राष्ट्रसंघीय जनसंख्या कोष (UNFPA)
			एकीकृत एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय	जिल्ला स्थित सरोकारवाला गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु
			सरकारी तथा गैह्र सरकारी संस्थाहरु	
६	खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला समन्वय समिति	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई
			स्थानीय तहको सम्वन्धित शाखा	सरोकारवाला गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु
			नेपाल रेडक्रस सोसाईटि	स्वास्थ्य कार्यालय
				जलस्रोत, सिंचाइ विकास तथा सब डिभिजन कार्यालय
७	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	सम्वन्धित स्थानीय तहको महिला तथा बालवालिका इकाई	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	स्थानीय तहको सम्वन्धित शाखा
			स्वास्थ्य कार्यालय	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
			संयुक्त राष्ट्रसंघिय जनसंख्या कोष (UNFPA)	सरोकारवाला गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु
८	शिक्षा	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाई	स्थानीय तहको सम्वन्धित शाखा	स्वास्थ्य कार्यालय
			सरोकारवाला गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु	शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु
			नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	नेपालविद्युत प्राधिकरण वितरण केन्द्र
९	राहत,पुनः निर्माण/पुनःस्थापना	जिल्ला समन्वय समिति/स्थानीय तह सबै	स्थानीय तहहरु	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
			उद्योग बाणिज्य संघ	नेपाली सेना
			नेपाल प्रहरी	सशस्त्र प्रहरी वल नेपाल
			घरेलु तथा साना उद्योग बिकास कार्यालय	उद्योग वाणिज्य संघ
			सरोकारवाला गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु	

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

क. क्षेत्र (Couster): सूचना विश्लेषण

विपद्को अवस्थामा मानविय र भौतिक क्षती भैरहेको हुन्छ । रुकुम (पूर्व) जिल्ला खासगरी पहिरो, भूकम्प, बाढी, आगलागी, हिमपात, चट्याङ, खडेरी कृषि तथा पशुपालनमा रोग, महामारी, जंगली जनावरहरुको आतंक जस्ता प्रकोपहरुबाट पीडित रहँदै आएको छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी उपयुक्त ज्ञान तथा प्रयाप्त श्रोत नहुँदा यस्ता प्रकारका विपदबाट वर्षेनी ठूलो धनजनको क्षती हुने गरेको छ । मानव समुदायलाई विभिन्न किसिमको [illegible] सामना [illegible] हो । यसर्थ [illegible] मानविय तथा भौतिक क्षति [illegible] कम होस भन्ने उद्देश्यले विपद्को समयमै सूचना संकलन गरेर खोज तथा उद्दार गर्नु पहिलो प्राथमिकता भित्र पर्दछ । यस कार्यमा तालिम प्राप्त जनशक्तिको व्यवस्था गरी विपदमा परेकाहरुको उद्दार गर्नु यस समितिको प्रमुख कार्य हो ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय: जिल्ला प्रशासन कार्यालय ।

विपद् सम्बन्धी परिस्थितिः सम्भावित मानवीय तथा भौतिक असर ।

१. सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, भवन, पुल, बिद्युत, आपूर्ति, सञ्चार, खानेपानी) आंशिक तथा पूर्ण रुपमा क्षति ।
२. आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति आंशिक तथा पूर्ण रूपमा क्षति । बालबालिका, महिला, वृद्ध–वृद्धा, अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरु मुख्य रूपमा प्रभावित हुने गरी मानिसहरू विस्थापन हुने । प्रजनन स्वास्थ्य लगायतका अत्यावश्यक आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरु अवरुद्ध हुन सक्ने ।
३. विभिन्न किसिमका लैंगिक हिंसाका घटनाहरुमा बृद्धि हुन सक्ने ।
४. विद्यालयमा कक्षा कोठा, प्रहरी चौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरू माथि प्रभावितहरुको चाप बढ्ने ।
५. सामुदायिक संस्थागत ठाउँहरूमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी समस्याहरु आउन सक्ने ।
६. विस्थापित परिवारहरुलाई अस्थायी आवास सम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुने ।

समष्टिगत उद्देश्य :

१. तयारी अवस्थाको अनुगमन गर्नका लागि अनुगमन सम्बन्धी बैठक/खोज तथा उद्दारसम्बन्धी टोलीको गठन, खाद्य सामग्री तथा गैह खाद्य सामग्रीको पहिले नै भण्डारण अन्य क्षेत्रहरूको तयारी गरी सूचना एकिकृत गर्ने ।
२. प्रकोपको सूचना सही समयमा उपलब्ध गराई समन्वय गर्ने ।
३. तीन वटा क (कसले, के, कहिले ढाँचाको विकास र जिल्ला विपद् ब्यवस्थापन समितिमा सूचनाको व्यवस्थापन र प्रतिकार्य प्रणालीलाई सहज बनाउनका लागि कार्यक्रमको निर्धारण गर्ने ।
४. विपद्को कारणले जीवन जोखिममा परेका व्यक्तिहरु तथा धनसम्पत्तीको खोजी तथा उद्दार गर्ने ।

मानवीय सहयोगका मापदण्ड (Sphare standard)

१. विपद्को लगत्तै उपकरण सहित खोजी तथा उद्दार टोली खटाउने ।
२. सरोकारवाला सबैलाई समन्वय बैठक र प्रतिवेदनको बारेमा जानकारी गराउने ।
३. सबै सुविधाबाट बञ्चित समूह, जोखिममा रहेका व्यक्तिहरू लगायत सबैलाई न्यायोचित रूपमा गरिएको उद्दार सामग्रीको वितरण तथा सहयोग सम्बन्धी गतिविधिको अनुगमन ।
४. पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन पेश गर्ने र त्यसपछि हरेक दुई हप्तापछि पेश गर्ने ।
५. शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापनको अनुगमन गर्ने तथा प्रतिवेदन पेश गर्ने (फारम सहितको संयन्त्र) ।
६. २४ घण्टाभित्र प्रेस विज्ञप्ति जारी गर्ने सूचना प्रकाशन प्रसारण गर्ने सञ्चार माध्यमका लागि समाचार पठाउने र पहिलो हप्तामा हरेक दिन ।
७. नियन्त्रण तथा मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड कायम गर्ने ।

८. घाईते बिरामीहरुको प्राथमिक उपचार तथा मृतकहरुको व्यवस्थापन गर्ने ।

९. विपदमा परेकाहरुलाई समयमै राहत सामग्री वितरण गर्ने ।

१०. अन्य विषयगत क्षेत्रहरुसँग समन्वय गरी उपलब्ध सूचनाहरुको विश्लेषण गरि प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।

विषयगत क्षेत्रका सदस्य निकाय तथासंघ संस्थाहरुको सूची, क्षमता तथा स्रोतहरुको नक्सांकन

क्र सं	अगुवा र सहयोगी संस्थाहरु	उपलब्ध साधन स्रोत			सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं.
		आर्थिक श्रोत	सामाग्री श्रोत	दक्ष मानविय श्रोत		
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	६ लाख	राहत कोष उद्दार सामग्रीहरु	५ जना	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	९८५७८६७७७७
२	नेपाल प्रहरी	छैन	उद्दार सामग्री र संचार साधन	३० जना	प्रहरी नायव उपरिक्षक	९८५७८६५५५५ ०८८४१३०५२ ९८५७८९०४८१
३	नेपाली सेना	छैन	उद्दार सामग्री र संचार साधन	१ से.मु. (३० जना)	सेनानी	०८८४१३१०३
४	सशस्त्र प्रहरी वल	छैन	उद्दार सामग्री र संचार साधन	१ प्लाटुन (३५ जना) ३ जना तालिम प्राप्त	प्रहरी नायव उपरिक्षक	०८८४१३०९७ ९८४५८३३९२८ ९८५२१२५८९७१
५	राष्ट्रिय अनुसन्धान	छैन	सूचना तथा समन्वय		जिल्ला अनुसन्धान अधिकृत	०८८४१३०८८ ९८५७८२४४८८
६	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	छैन	गैह्र खाद्य सामग्री अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ		सभापति	९८५१२३०४२९ ९८४३७६६३४५
७	यातायात समितिहरु	छैन	यातायातका साधनहरु		प्रमुखहरु	अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ।
८	जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	छैन	संचार उपकरण समन्वय उद्दार सामग्री	५ जना	बिल्लादार/जवान	-

आपतकालीन परिस्थितिको पूर्वतयारी गतिविधि: संकटकालिन परिस्थितिभन्दा पहिले

पूर्वतयारी सम्बन्धि गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
व्यवस्थापन तथा समन्वय सम्बन्धी व्यवस्थाः जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूका बिचमा सम्भावित विपद् बाटजोगिनका लागि गर्न सकिने सम्झौतामा समझदारी गर्ने । क. समन्वय बैठक DDMC आपतकालीन परिस्थितिभन्दा पहिले आपतकाल अवधिमा आपतकाल पछि ख. पूर्वतयारी तथा सहयोग सम्बन्धी गतिविधिका लागि सम्पर्क व्यक्तिको नाम तथा सम्पर्क ठेगाना सहित विभिन्न निकायहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी परिभाषित गर्ने ।	DDMC को समन्वयमा cluster तथा सदस्यहरु क. जिल्ला प्रशासनकार्यालय	आगलागी: फाल्गुण बाढी पहिरो: जेठ भुकम्प: जुनसुकैबेला क. बिपद्को जुनसुकै समयमा ख. जिम्मेवारीकोबांडफाँड : फाल्गुण

सिकिएका पाठः		
क. प्रत्येक स्थानीय तहले विपद् मा सहयोग गर्न सक्ने सहयोगी निकायको पहिचान विपदअघि नै गर्नुपर्ने काममा दोहोरोपन आउन नदिन नेपाल सरकारले ल्याएको विपदलेखाजोखा मार्गदर्शन २०७२ को आधारमा तथ्याङ्क संकलन गर्नुपर्ने । ख. खोज तथा उद्धारका सामग्री वडा तहमा व्यवस्थापन गरी स्वयंसेवकहरु पहिचान गरी आवश्यक तालिम उपलब्ध गराउने । ग. राहत सहयोग वितरण गर्दा एकद्वार प्रणाली मार्फत वितरण गर्नु उपयुक्त हुने र सबै सूचनाहरु जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने । घ. कृतिम घटना अभ्यास गर्ने ।	DDMC, स्थानीयतह DDMC नेपाल रेडक्रस सोसाईटी/ नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी वल	समिक्षा बैठक अवधिमा चैत्र मसान्तसम्मा जेठ मसान्तसम्ममा
क. विपद् मा प्रयोग हुने औजार तथा खाद्य सामाग्रीको अध्यावधिक गर्ने ख. खोज तथा उद्धारका लागि टोलीको नामावली तयार गर्ने । ग. सबै स्थानीय तहमा कुन विपद् कहाँ कहाँ जान सक्छ ? आधारेखा सम्बन्धी जानकारी गर्ने,तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र त्यसलाई अद्यावधिक गर्ने । घ. सूचना सङ्कलन सम्बन्धी औजार प्रयोग गर्ने बारेमा प्रशिक्षण उपलब्ध गराउने ङ. सङ्कलन गरिएको जानकारीको विश्लेषणका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ।	DDMC सवै स्थानीयतह	बैशाख मसान्तसम्म
क. विपद् पर्नसक्ने स्थानीय तहसँग सम्बन्धित क्षेत्रगत जानकारी/तथ्याङ्क	DDMC	चैत्रसम्म
उद्धारतथा राहत सामग्रीपहिलेनैभण्डारणगरीराख्ने क. सम्भावित आपतकालीन परिस्थितिमा प्रभावित हुनसक्ने व्यक्तिहरूको सङ्ख्याका आधारमा आवश्यक सामग्रीको न्युनतम मौज्दात राख्ने । ख. विभिन्न निकायहरूसँग उपलब्ध मौज्दात संकलन गर्ने । ग. अपुग सामग्री (Gaps) को पहिचान गर्ने ।	DDMC स्थानीय तह नेपाल रेडक्रस सोसाईटी उद्योग वाणिज्य संघ खाद्य संस्थानसँग सम्बन्धित निकाय	जेठ मसान्तसम्म असारको पहिलो हप्तासम्म

खोजी तथा उद्दारक्षेत्रको प्रतिकार्य योजनाः आपतकालिन परिस्थितिको अवधिमा

प्रभावकारी खोज तथा उद्दारका लागि पूर्व तयारीमा विशेष ध्यान पुर्याउनुपर्छ । सूचना प्रणाली अन्तर्गत स्थापना भएको संचारमार्फत प्रभावकारी समन्वय गर्ने । समयमै सुरक्षा निकायहरुलाई प्रकोपको अवस्थितिको बारेमा जानकारी दिइ खोज तथा उद्दार कार्य तयारी गर्ने । प्राप्त सूचनाका आधारमा सम्बन्धित क्षेत्रमा रहेका खोज तथा उद्दार सामग्रीहरु प्रयोगमा ल्याउने । विपद् पर्नु अगावै बर्षा र नदीको अवस्थालाई ध्यानमा राखी खोज तथा उद्दार कार्यमा तयारी गर्ने । पूर्व सूचना प्रणालीको बिस्तार र संस्थागत गर्नका लागि जिल्ला स्थित जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तहहरु, सुरक्षा निकायहरु, संचार माध्यमहरु जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, पत्रकार महासंघ एवं विभिन्न सरकारी, गैह सरकारी निकायहरुको अहम भूमिका रहन्छ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र सुरक्षा निकायहरुको समन्वयमा जिल्ला स्थित खोज उद्दारका जनशक्तिहरुको पहिचान गर्ने । जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँगको नियमित समन्वय र सम्पर्क, मुख्य सञ्चारका ठाउँहरु र सम्पर्क ठेगानाहरुको पहिचान गर्ने । जल तथा मौसम पुर्वानुमान सहज एवं सरल ढंगले आम नागरिकहरुसँग पुर्याउन पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना तथा सवलीकरणका लागि पहल गर्ने ।

सहयोग गतिबिधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
सहयोग सम्वन्धि गतिबिधि- तत्कालका लागि ०-३० दिनसम्म		
क. जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रलाई सक्रिय पार्ने । **ख.**जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको तत्काल बैठक बस्ने । **ग.**सूचनाकको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि मुख्य विपद(भुकम्प,पहिरो, बाढी वा अन्य) शुरू भएपछि सम्बन्धित क्षेत्र (Cluster) का सबैसदस्यहरूसँग समन्वय बैठक बसी क्षेत्रगत निकायहरुलाई सक्रिय बनाउने **घ.** प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा टोली परिचालन गर्ने ।	क. जिल्ला प्रशासन कार्यालय ख. जिल्ला प्रशासन कार्यालय ग. स्थानीय तह, नेपाल प्रहरी रने.रे.सो.	२४ घण्टाभित्र

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

ङ. परिस्थिति सम्बन्धी पहिलो प्रतिवेदन तयार पार्ने	घ नेपाल रेडक्रससोसाईटी, DDMC	२४ घण्टाभित्र प्रतिवेदन
च. प्रारम्भिक लेखाजोखाको प्रतिवेदन तयार पार्नका निमित्त आधार रेखाका तथ्याङ्कको समीक्षा गर्ने, प्रभावित स्थानीय तह/क्षेत्रसँग सम्बन्धित उपलब्ध तथ्याङ्क/जानकारीको समीक्षा गर्ने,प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको समीक्षा गर्ने र जिल्लामा उपलब्ध उद्धार वा/क्षमता/उद्दार सामग्रीको समीक्षा गर्ने।	च. स्थानीय तह जिल्ला प्रशासनकार्यालय ने.रे.सो.	२४ घण्टाभित्र पहिलो प्रतिवेदन
छ. प्रारम्भिक जानकारीहरूका आधारमा प्रारम्भिक मानवीय सहयोग तत्काल उपलब्ध गराउन मानवीय गतिविधिहरूको प्राथमिकताको क्रम निर्धारण गर्ने , विपद्पछि लगत्तै सामग्री तथा उपकरणसहित खोजी तथा उद्धारटोली खटाउने,सुरक्षाकर्मीहरूद्वारा सहयोगमा संलग्न व्यक्तिहहरूको सुरक्षा घाइतेहरुलाई प्राथमिक उपचार प्रदान गर्ने।	छ. DDMC DDMC नेपाल प्रहरी,सशस्त्र प्रहरी बल,नेपाली सेना,स्थानीय तह नेरेसोको प्राथमिक उपचार टोली	पहिलो र दोस्रो दिन
ज.घाईतेहरुको ओसारपसारका लागि एम्बुलेन्स सेवा परिचालन	स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	२४ घण्टाभित्र प्रतिवेदन
झ. तत्काल विपद् प्रतिकार्य तालिकालाई अनुशरण गरी कार्यान्वयन गर्ने।	DDMC	पहिलो दिनबाट
ञ. स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजना निर्माण/समीक्षा गर्ने मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने र सुधारका लागि पृष्ठपोषण उपलब्ध गराउनका लागि टोली खटाउने।	DDMC	दोस्रो दिनबाट निरन्तर
ट.जोखिममा रहेका वस्तीहरुलाई तत्काल सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने।	स्थानीयतह रDDMC	तत्काल
ज.घाईतेहरुको ओसारपसारका लागि एम्बुलेन्स सेवा परिचालन	स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालय	२४ घण्टाभित्र प्रतिवेदन
झ. तत्काल विपद् प्रतिकार्य तालिकालाई अनुशरण गरी कार्यान्वयन गर्ने।	DDMC	पहिलो दिनबाट
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि-अन्तरिम अवधिका लागि (३०–९०) दिन		
क्षेत्रगत (Cluster) समन्वय बैठक		
क.DDMC बैठक,बिषय क्षेत्रगत निकायहरुको बैठक बस्ने।	DDMC	हप्तामा एक पटक
ख.परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने।	DDMC	हप्तामा एक पटक
ग.मानवीय सहयोगका लागि समन्वय तथा क्षेत्रगत जिम्मेवारी दिने।	DDMC	पहिलो हप्ता
घ.मानवीय सहयोगका लागि अनुगमन	DDMC	हप्तामा एक पटक
क्षेत्रगत (Cluster) समन्वय बैठक		
क.DDMC बैठक,बिषय क्षेत्रगत निकायहरुको बैठक बस्ने।	DDMC	हप्तामा एक पटक
ख.परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने।	DDMC	हप्तामा एक पटक

आवश्यक श्रोत तथा सामग्रीको विवरण

स्टक खोज तथा उद्धार सामग्रीको विवरण

क्र.सं.	सामग्रीको विवरण	ईकाई	नेपाली सेना	सशस्त्र प्रहरी बल	नेपाल प्रहरी	[illegible]	सिस्ने गा.पा.	भूमे गा.पा.	पुथाउत्तरगंगा गा.पा.	जम्मा परिमाण	कैफियत
१	गमबुट	जोडा	०	२०	२४	३	५	२०	३	७५	
२	स्ट्रेचर सामान्य	वटा	०	०	२	०	०	०	१२	१४	
३	फोकस लाईटहेड लाइट /	वटा	४	१५	८	०	१०	०	०	३७	
४	हाते माईक	वटा	०	०	०	०	०	०	०	०	
५	हेल्मेट	वटा	०	३८	२४	०	५	०	१२	७९ -	
६	आल्मुनियम भर्याङ	वटा	१	१	२	०	०	२	०	६	
७	बेल्चा	वटा	५	२१	२६	२	०	५	०	५९	
८	क्रोबार	वटा	१	५	०	०	०	०	०	६	

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

९	क्याराबाईनर	सेट	०	५	०	०	०	०	०	८	
१०	म्याट्रेस	वटा	०	०	०	०	०	१००	८	१०८	
११	बन्चरो	वटा	०	५	५	१	५	०	१२	२८	
१२	स्ट्रेचर फोल्डिङ	वटा	१	२	१	१	०	२५	१२	६०	
१३	ह्यामर	वटा	२	१०	५	१	०	१	०	१९	
१४	त्रिपाल	वटा	०	३	१	०	०	१४	१५	३३	
१५	डाईनामिकडोरी	रोल	०	१५०	०	०	०	०	०	१५०	
१६	डोरी	मिटर	१००	१००	२५के.जी.	५०	१०	१००	०	३८५	
१७	फोकस टर्च	वटा	०	१	१	०	०	०	०	२	
१८	गैंटी	वटा	१०	१९	१८	२	०	५	१२	६६	
१९	प्राथमिकउपचार किटबक्स	वटा	०	२	१	०	३	१	३	१०	
२०	लाईफ ज्याकेट	वटा	०	१६	३२	०	३	२	०	५३	
२१	मेगा फोन	वटा	०	१	२	०	५	०	०	८	
२२	ग्यास फायर	वटा	०	३	५	०	६	०	५	१९	
२३	आरी	वटा	०	२	६	०	५	०	०	१३	
२४	Sefty Glass	वटा	०	१०	०	०	०	०	०	१०	
२५	Buket	वटा	०	७	५	१	४०	०	०	५३	
२६	Rain Coat	वटा	०	०	०	०	५	०	०	५	
२७	Chain Saw	वटा	१	१	०	०	०	०	०	२	
२८	सेफ्टी वेल्ट	वटा	५	१०	४	०	०	०	०	१९	
२९	रवर ट्युब	वटा	०	१	२	०	०	०	०	३	
३०	सावेल	वटा	०	०	९	१	१०	२०	१२	५२	
३१	हेलोवियन लाईट	वटा	१	५	१	०	०	०	०	७	
३२	ग्याक्सो हेक्जा ब्लेड	वटा	१	३	२	०	०	०	०	६	
३३	पन्जा	जोडा	५	३२	९	०	५	०	५	५६	
३४	जुमर पुली	वटा	५	०	५	०	०	०	०	१०	
३५	सर्ट सिलिङ	वटा	४	०	४	०	०	०	०	८	
३६	फिगर ८	थान	३	८	०	०	०	०	०	११	
३७	यॉम्प्लिङ रोप	मिटर	०	२	०	०	०	०	०	२	
३८	रेकर	वटा	०	६	६	०	०	०	०	१२	
३९	स्वाटर	वटा	०	९	९	०	०	०	०	१८	
४०	जम्प सुट	वटा	०	९	९	०	०	०	०	१८	
४१	वाटर पुर्फ स्वीमिङ जकेट	वटा	०	०	२	०	०	०	०	२	
४२	फरुवा	वटा	०	०	३	२	०	०	०	५	
४३	हंसिया	वटा	०	०	३	२	०	०	०	५	
४४	कोदालो	वटा	०	०	०	२	०	०	०	२	
४५	पारदर्शी ज्याकेट	वटा	०	१२	०	०	०	०	०	१२	
४६	व्याकअप वाटर पम्प	वटा	०	१	०	०	०	०	०	१	
४७	तुम्लेट	वटा	०	६	०	०	०	०	०	६	
४८	जुत्ता	जोर	०	९	०	०	०	०	०	९	
४९	वायर कटर	वटा	०	१	०	०	०	०	०	१	

जिल्ला अधिकारी

५०	बोल्ड कटर	वटा	०	२	०	०	०	०	०	२	
५१	थ्रो ब्याग	वटा	०	९	०	०	०	०	०	९	
५३	रिङ लाईफ ब्वाय	वटा	०	१	०	०	०	०	०	१	
५४	फायर ब्लाकेट	वटा	०	०	०	०	०	८	०	८	
५५	ट्रोचन		०	०	०	०	०	१	०	१	
	कुल जम्मा			५६३	२४७	६८	११७	३६	१११	१५९४	

नोटः माथिको तालिकामा खोज तथा उद्धारमा प्रयोग हुने सामग्रीको वर्तमान मौज्दात अवस्था गत वर्षको तुलनामा ठूलो स्केलमा विपद्‌आइपर्दा थप उद्धार सामग्रीहरु आवश्यक पर्ने आँकलन गरे अनुसार स्थानीय तहहरुले पनि सोका लागि तयारी गरे पनि उक्त सामग्रीहरु थप आवश्यकता रहेको छ। सो सूचीमा थप आवश्यक भनी उल्लेख गरिएका सामग्री नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहहरु र सहयोगी गैसस तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैससहरु जो सुकैले पनि सहयोग गर्न सकिने छ।

ख) क्षेत्र (Cluster) : खाद्य,कृषि तथा आपूर्ति व्यवस्थापन

जिल्लाको अधिकांश भाग उत्तरी मोहडातर्फ पर्ने भएकाले यस वर्ष लगातार परेको वर्षातका कारण हिउँदे बालीमा ४० प्रतिशतले गिरावट आएको अनुमान गरिएको छ। प्राय: जसो मकै बालीमा रोग किरा लाग्ने, हावाहुरीले क्षती गर्ने भएकाले उत्पादनमा बृद्धि हुन नसक्ने देखिन्छ भने यस वर्षको वर्षातको अवस्थालाई हेर्दा बर्षामा व्यापक खेतियोग्य जमिनमा भू स्खलन भई बालिनाली नष्ट हुने र उत्पादन घट्ने देखिन्छ।

यस क्षेत्रमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead):एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय, स्थानीय तह
सह नेतृत्व गर्ने निकाय (Cluster Co-Leads) :विश्व खाद्य कार्यक्रम/ विश्व कृषि संगठन
विपद् सम्बन्धी परिस्थिति: विपद्को सम्भावित मानवीय असर

१. प्रभावित परिवारको खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्न प्रतिको घट्दो पहुँच, विस्थापन तथा विद्यालयमा खुवाउने कार्यक्रम जस्ता अन्य खाद्यान्न सम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध भएको कारणले गर्दा अस्थायी रूपमा खाद्य असुरक्षा हुने।
२. बालीमा ब्यापक क्षति, जीविकोपार्जनमा क्षति, बालीनालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, सामना गर्ने रणनीति (Coping Strategy) मा बाधाका कारणहरूले गर्दा मध्यम अवधिको खाद्य असुरक्षा हुने।

समष्टिगत उद्देश्य:

१. प्रभावित व्यक्तिहरूका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने।

विशिष्ट उद्देश्य :

१. जीवनरक्षा सम्बन्धी रणनीतिहरू (Survival Strategies) का लागि आवश्यकताको पूर्ति गर्नका निमित्त तयारी खाना उपलब्ध गराउने र दीर्घकालीन रुपमा पारीवारिक अस्तित्व,जीविकोपार्जनको सुरक्षा तथा दीर्घकालीन रणनीतिहरूको फलस्वरूप मानव मर्यादा,सकारात्मक प्रभाव निर्माण गर्ने।
२. पारीवारिक स्रोतहरूलाई पुनर्लाभ (Recovery) तथा दीर्घकालीन विकासमा लगानी बढाउने।
३. खाद्य सुरक्षा बढाउनका लागि गह्रा सुधार विधि अवलम्बन गर्न प्रेरित गर्दै आवश्यक बिउविजन,प्रविधि प्रदान गर्ने।
४. उत्पादनशिल क्षेत्र संरक्षण गर्ने र जोखिम क्षेत्रमा बृक्षारोपन गर्ने,तटबन्ध निर्माण गर्ने।
५. दिगो आयमूलक पशु चौपाया तथा पंक्षी व्यवस्थापन गर्ने।
६. विपद् सम्बन्धि बहन क्षमता बढाउन कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,कृषि तथा पशु विमा गर्न प्रेरित गर्ने।

मानवीय सहयोगको मापदण्ड: (Sphare standard)

प्रभावित व्यक्तिहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ-

१. प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्युनतम २१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्नको रासन।
२. प्रभावित मानिसहरूका लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुँचयोग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरकको रूपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरु पुरक रासनको रूपमा उपलब्ध गराउने।

निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (जस्तैः साना केटाकेटी,गर्भवती महिला,एचआईभी भएका व्यक्ति,कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) आवश्यकतालाई पूरा गर्नका लागि सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक खाद्यान्नको व्यवस्थामापदण्ड बमोजिमको खाद्यान्न प्याकेज सिफारिस।

चामल- प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४१० ग्राम,

दाल- प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ८० ग्राम

वनस्पति तेल- प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० ग्राम,

नुन- प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम

स्थानीय तहले प्रभावित क्षेत्र र परिस्थिति बमोजिम खाद्यान्न वितरणको आकार निर्धारित गर्नु पर्दछ तर पनि शुरुमा घरायसीस्तरमा गरिने वितरण र बिस्तृत लेखाजोखाबाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा व्यक्तिका आधारमा वितरण गरिनु पर्दछ।

आपतकालीन परिस्थितिको पूर्वतयारी गतिविधि : सङ्कटकालीन परिस्थितिभन्दा पहिले

सहयोग गतिविधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
➢ विपद्को अवस्थामा खाद्य सहयोगका लागि योजना तयारीअवस्थामा राख्ने।	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि सेवा केन्द्र	फागुन तथा असार
➢ खाद्य सुरक्षा अवस्था तथा आवश्यकता लेखाजोखा अध्ययनका लागि खाका तयार गर्ने।	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	असारसम्म
➢ स्थानीय तहस्थित विपद् प्रभावित हुने क्षेत्रलाई लक्षित गरी खाद्यान्न सहयोग तयारी अवस्थामा राख्ने।	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	असारसम्म
➢ प्रभावितको माग संकलनका लागि छलफल	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	असोज
➢ खाद्यान्न सहायताको लेखाजोखा तथा प्रतिवेदनको खाका प्रस्तुत गर्ने।	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	बैशाख सम्म
➢ विभिन्न तरकारी तथा खाद्यान्न बालिका किटहरु वितरण गर्ने	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	भाद्र असोज बैशाख जेठ
➢ साना सिंचाई योजनाहरु सहयोग गर्ने	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा/जलस्रोत तथा सिचाइं विकास सव डिभिजन कार्यालय	जेठ असार
➢ क्षमता अभिवृदि तथा भण्डारण तालिम	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	जेठ
➢ पहाडी भूभागका लागि गह्रा सुधार कार्यक्रम लागु गर्ने	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषि विकास शाखा	कार्तिकसम्म
➢ माटो तथा हावापानी अनुसारको खेती प्रविधि लागु गर्ने (फलफुल खेती, खाद्यान्न बाली, दलहन बाली, मसला बाली, तेलहन बाली, जडीबुटी खेती, पशुपालन)	डिभिजन वन कार्यालय/स्थानीय तहको कृषितथा पशु विकास शाखा, एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय	कार्तिक देखि असार सम्म
➢ भूई तथा डाले घाँस प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय/स्थानीय तहको कृषितथा पशु विकास शाखा/डिभिजन वन कार्यालय	माघ देखि असार सम्म
➢ प्रत्येक वडामा खाद्यान्न भकारीको स्थापनाको प्रयास	स्थानीय तह तथा वडा कार्यालय	हरेक पटक बालि भित्र्याउने बेला

कृषि तथा खाद्य क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना: आपतकालीन परिस्थितिको अवधिमा

सहयोग गतिविधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
सहयोग सम्वन्धि गतिबिधि- तत्कालका लागि ०-३० दिनसम्म		
➤ तत्काल क्लष्टर सूचना संकलन तथा सहयोग डेस्क स्थापना। ➤ सदस्यहरुका बीच समन्वय बैठक गर्ने। ➤ क्षतिको सूचना संकलन गर्ने।	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय स्थानीय तहको कृषि पशु विकास शाखा	पहिलो दिन
➤ तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गर्ने। ➤ पशुधनको सुरक्षा तथा मृत पशुहरुको उचित व्यवस्थापन गर्नकार्यालयले प्राविधिक टोली र जनशक्ति परिचालन गर्ने। ➤ सहयोगको खाद्य सामाग्री संकलन र वितरणको जिम्मेवारीबाँडफाड गर्ने।	एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय स्थानीय तहको कृषि पशु विकास शाखा	दोस्रो दिन
➤ पीडितहरुको लेखाजोखा राख्ने (परिचयपत्र वितरण गर्ने। खाद्य सामाग्री वितरण) ➤ एकद्वार पद्धतिको विकास गर्ने। ➤ खाद्य गोदामलाई सुरक्षित र पायक पर्ने ईलाकामा राख्ने। ➤ गोदाम सरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने।	स्थानीय तह, DDMC, सुरक्षा निकाय रेडक्रस सोसाईटीका उपशाखाहरु स्थानीय उद्योग बाणिज्य संघ	पहिलो हप्ता
➤ स्थलगत छलफल तथा अवस्थाको समीक्षाछिटो उत्पादन हुने खाद्यान्न बालीको लागि बिउविजन र पशु वा पंक्षी वितरण गर्ने।	स्थानीय तहको कृषि पशु विकास सेवा केन्द्र	पहिलो महिना
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि-तत्कालका लागि (३०-९० दिनसम्म)		
➤ जिविकोपार्जनमुखी क्रियाकलाप संचालन। ➤ राहत बिउ वितरण, तालिम। ➤ पुनः अघिल्लो महिनाका कृयाकलापको अनुगमनलाई निरन्तरता। ➤	स्थानीय तहको कृषि पशु विकास शाखा	दोस्रो र तेस्रो महिना
➤ सम्बन्धित समुदायसंग छलफल गरी कार्यक्रम तय गर्ने। ➤ आपतकालीन कोष स्थापनाको लागि स्थानीय तहसंग अनुरोध गरी पहल गर्ने।	स्थानीय तहको कृषि पशु विकास शाखा, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति	उल्लेखित भन्दा माथि

ग) क्षेत्र (Cluster) : आपतकालिन शिविर,आवास तथा गैह्र खाद्य व्यवस्थापन

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead):नेपाल रेडक्रस सोसाईटी/सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय

सह नेतृत्व गर्ने निकाय (Cluster Co-Lead):नेपाल रेडक्रस सोसाईटी रुकुम शाखा

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति: अनुमानित विपद्को सम्भावित मानवीय असर

१. बिपद्का बेलाआश्रित तथा बसोबास क्षेत्रमा क्षति पुग्न गई मानवीय जीवनमा कष्टपूर्ण रहेको हुन्छ र प्रभावितहरु खुल्ला आकाशमुनि बस्नु परेको अवस्था सिर्जना हुन्छ।

२. जिल्लामा विपदबाटप्रभावितहुनसक्नेअनुमानित घरधुरीसंख्या,जसमामहिला,पूरुष,जसमध्येकेहीसमयकालागिविस्थापितहुनसक्नेजनसंख्याहुनेछजसअन्तर्गतबालबालिका,किशोरकिशोरी,गर्भवतीतथादुधचुसाउँनेआमाहरु,बृद्धबृद्धा,अपांगतथा लैंगिक अल्पसंख्यक हुनेछन।

३. सार्वजनिक पूर्वाधारको क्षति हुन सक्ने, आवास गृह,सडक,पुल,बाटो,विद्युत आपुर्ति,संचार,खानेपानी,स्वास्थ्य भवन, विद्यालयहरु।

४. विद्यालयका कक्षा कोठा,प्रहरी चौकी तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरु जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरुमाथी दवाबको सिर्जना हुने तथा ती संस्थाहरुनै क्षति हुनाले अस्तव्यस्त अवस्थाको सृजना।

५. सामूदायिक संस्थागत स्थानहरुमा अस्थायी आवासको उपयोग गर्दा सामुदायिक स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यवहारमा देखिने चुनौतीहरु।

६. बाँच्नकै लागि आवश्यक पर्ने न्युनतम आश्रय तथा बसोबास स्थलको अभाव हुन गई प्रभावित परिवारहरुले ज्यादै कठिनाईको सामना।

७. COVID-19 कारण भयाभह स्थीती सृजना हुन सक्ने ।

समष्टिगत उद्देश्य :

- ➢ सम्भावित प्रभावित परिवारहरुलाई सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउँको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं प्राथमिक सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुँच सुनिश्चित गरी यथासम्भव यस प्रक्रियामा बढीभन्दा बढी आत्मनिर्भरता तथा आफै व्यवस्थापनलाई समावेश गर्ने ।
- ➢ विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसहहरूको तत्काल अस्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापित व्यक्तिहरूलाई मानव अधिकारको उपभोग गर्न सक्षम पार्नका निमित्त जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।
- ➢ विपद् प्रभावितहरुको जीवन रक्षाका लागि यथाशिघ्र गैह्रखाद्य सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने ।

विशिष्ट उद्देश्य:

- ➢ प्रतिकूल मौषमका असरहरूबाट संरक्षण प्रदान गर्नका लागि प्रभावित मानिसहरूसँग छाना भएका पर्याप्त ठाउँ हुनेछ ।
- ➢ संरक्षण प्रदान गर्नका लागि र तिनको मर्यादा,सुरक्षा तथा कल्याण सुनिश्चित गर्नका लागि प्रभावित व्यक्तिहरूसँग पर्याप्त कम्बल एवं लुगाको व्यवस्थापन हुनेछ ।
- ➢ घरायसी भाँडा/कुँडा तथा व्यक्तिगत स्वास्थ्यका लागि साबुन एवं तिनको मर्यादा तथा कल्याणका लागि औजारहरूमा परिवारहरूको पहुँच ।

मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड (Sphare Standard)

- ➢ औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५X४.५ वर्ग मिटरको छानो भएको क्षेत्र,औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४X५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री
- ➢ कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुँच ।
- ➢ दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा ।
- ➢ महिला,केटी,पुरूष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा । यसका अतिरिक्त,महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाई सम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको ।
- ➢ मानिसहरूसँग उपयुक्त घरायसी सामग्रीहरु एक सेट भाँडा ।
- ➢ शिविर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति ।
- ➢ शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान,जुन जमिन सुरक्षित तथा Sphare standardअनुसार रहेको ।
- ➢ विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूसँग अग्रिम रूपमा नै स्थानीय तह तथा सम्बन्धित निकायहरुसँग समझदारी पत्र (MoU) मा दस्तखत भएको हुनुपर्ने ।
- ➢ शिविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै साँस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राखिनुपर्दछ ।
- ➢ शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउँहरूको रेकर्ड ।
- ➢ नागरिक समाज,सरकारी निकाय तथा सान्दर्भिक समूहसँगको परामर्शमा शिविरको स्थापना ।

नेतृत्व गर्ने निकाय:सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय, सघन शहरी विकास तथा भवन निर्माण आयोजना/शहरी विकास तथा भवन डिभिजन तथा नेपाल रेडक्रस सोसाईटी

क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster Members)को सूची, क्षमता तथा श्रोत आँकलन

क्र.सं.	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	उपलब्ध स्रोत तथा रकम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं./इमेल
१	सडक पुर्वाधार विकास कार्यालय	दक्ष प्राबिधिक जनशक्ति	कार्यालय प्रमुख	९८५८०६३२००
२	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	गैह खाद्य सामग्री ५० सेट ५ लाख रुपैयाको आकस्मिक कोष उद्दार जनशक्ति प्राथमिक उपचार व्यवस्थापन	सभापति	९८६८०६२४८८, ९८६६९०१४४९
३	स्थानीय तह	अस्थायी आवासका लागि स्थान छनौट र निर्माण	स्थानीय तहका प्रमुखहरु	अनुसूचि १ मा समाबेश

४	उद्योग बाणिज्य संघ	खाद्यान्न संकलन र बितरणमा सहजिकरण	अध्यक्ष	९८६६९२४३३९
५	सामुदायकि वन महासंघ	सामुदायिक वनबाट काठहरु उपलब्ध गराउन सहजिकरण	अध्यक्ष	
६	डिभिजनवन कार्यालय	नियमानुसार आवश्यक काठ उपलब्ध गराउने	प्रमुख	९८५७८२००१८
८	रुकुमेली समाज बिकास केन्द्र	अस्थायी आवासका लागि अन्तरनिकाय समन्वय र सहयोग गर्ने ।	अध्यक्ष	९८५११६२३१५
९	हुरेड कार्स		अध्यक्ष	९८५७८३०६१२
१०	मिक नेपाल		अध्यक्ष	९८५७८७६७१७
११	नेपाल जनजागरण मञ्च		अध्यक्ष	९८४७८५२२२३
१२	UMN		टिम लिडर	९८५११६३२४१
१३	UNFPA		जिल्ला अधिकृत	९८४८३००५३४
१४	सर्वाङ्ग्रीण विकास केन्द्र (HDC/FAIR MED)	अस्थायी आवासका लागि अन्तरनिकाय समन्वय र सहयोग गर्ने ।	कोडिनेटर	९८५११०११२१

आपतकालिन परिस्थितिको पूर्वतयारी गतिबिधि : आपतकालिन परिस्थितिभन्दा पहिले

सहयोग गतिविधि के ?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
➢ क्लस्टरको योजना बनाएर तयारी अवस्थामा राख्ने	सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय र नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	चैत्र र बैशाख
➢ क्लस्टर अन्तर्गतका संघ/संस्थाहरुमाझ राहत सहयोगकालागि जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने।	क्लष्टर बैठकबाट	फागुन महिनाभित्र
➢ विपद्को अवस्थामा गरिने आपतकालीन आश्रय, बसोवास तथा गैह्र-खाद्य सामाग्री क्षेत्रमा गरिने सहयोग तयारीअवस्थामा राख्ने।	सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय, नेपाल रेडक्रसलेसोसाईटी र अन्य सरोकारवाला निकायको सहयोग लिएर	नियमित
➢ स्रोत संकलन तथा संघ-संस्थाबाट हुने सहयोग (आर्थिकतथा अन्य) को योजना तयारी अवस्थामा राख्ने।	सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय, रेडक्रस तथा अन्य सरोकारवाला निकाय	जेठभित्र
➢ आवास क्षेत्रको आकस्मिक प्रतिकार्य तयारी योजनाअध्यावधिक गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र सरोकारवाला निकायहरु	जेठभित्र

अपतकालिन आश्रय,आवास तथा गैह्र खाद्य क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना: आपतकालिन परिस्थितिको अवधि

सहयोग गतिविधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
सहयोग सम्वन्धि गतिबिधि तत्कालका लागि (०-९० दिनसम्म)		
➢ विपद् प्रवाहको सूचना स्थानीय स्वयंसेवकबाट संकलन गर्ने	जिल्ला विपद् ब्यव्थापन समिति,नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका ईकाइहरु,स्थानीय सरकार,नेपाल प्रहरी, सञ्चारकर्मी	पहिलो दिन
➢ आवास क्षेत्रको आकस्मिक बैठकको आयोजना	स्थानीय सरकार,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र सरोकारवाला निकायहरु	पहिलो दिन
➢ विपद् प्रतिकार्य समूहलाई संचार गर्ने	स्थानीय सरकार, जिल्ला आपतकालिक तथा कार्य संचालन केन्द्र	पहिलो दिन
➢ विषयगत क्षेत्रको बैठक गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,स्थानीय सरकार र सरोकारवाला निकाय	दोस्रो दिन
➢ द्रुत लेखाजोखाबाट आएका सूचनाहरुलाई	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,स्थानीय सरकार,जिल्ला	दोस्रो दिन

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

विश्लेषण गर्ने	आपतकालिक तथा कार्य संचालन केन्द्र	
➢ आवास क्षेत्रको आकस्मिक प्रतिकार्य योजना सक्रिय बनाउने	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,स्थानीय सरकार र सरोकारवाला निकाय	पहिलो हप्ता
➢ द्रूत लेखाजोखा टोली परिचालन तथा प्रारम्भिक सूचना संकलन	स्थानीय सरकार,जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	पहिलो हप्ता
➢ प्रभावित स्थलको सूचना विश्लेषण गरी सहायता परिचालन गर्ने	जिल्ला विपद् व्यव्थापन समिति, जिल्ला आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र	पहिलो हप्ता
➢ विपद् प्रभावित क्षेत्रमा अस्थायी आवास, त्रिपाल तथा टेन्ट वितरण	स्थानीय सरकार,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,अन्य सरोकारवाला निकाय	दोस्रो हप्ता
➢ भाँडावर्तनको व्यवस्थापन गर्ने।	स्थानीय सरकार,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, अन्य सरोकारवाला निकाय	पहिलो महिना
➢ अस्थायी आवास तथा गैह्र खाद्य सामाग्रीको	स्थानीय सरकार,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, अन्य	पहिलो महिना
➢ पहिचान गर्न सर्वेक्षण गर्ने टोली खटाउने।	जिल्ला विपद् व्यव्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	दोस्रो महिना
➢ कम खर्चमा बनाउन सकिने नमुना घर निर्माण	स्थानीय सरकार,जिल्ला विपद् व्यव्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	तेस्रो हप्ता
➢ गैह्रखाद्य सामाग्री वितरण कार्य	स्थानीय सरकार,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, अन्य सरोकारवाला निकाय	पहिलो हप्ता देखि निरन्तर

घ) क्षेत्र (Cluster) : स्वास्थ्य तथा पोषण

प्रतिकात्मक,प्रवर्द्धनात्मक र उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा दिनका लागि स्वास्थ्य कार्यालयको स्थापना भएकाले उपयुक्त सेवा प्रदान गर्नका लागि जिल्लामा १ वटा अस्पताल, १ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र १५ वटा स्वास्थ्य चौकीहरु,९ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईहरु,१४२ जना महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाहरु परिचालित छन्। उपचारात्मक सेवा दिने प्रमुख निकाय रुकुम (पूर्व) अस्पताल रुकुमकोटमा रहेको छ। जिल्लामा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था रुक्मिणी हस्पीटल प्रा.लि. रहेको छ भने निजि मेडिकल तथा क्लिनिक सेन्टरहरुले सेवा प्रदान गरिरहेका छन्। स्वास्थ्य संस्थाहरुले नियमित तथा आपतकालिन अवस्थामा विपद् व्यवस्थापनमा स्थानीयस्तरमा सेवा प्रदान गर्दै आईरहेका छन्। हाल सम्म भएका महामारी व्यवस्थापन गर्न सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय: स्वास्थ्य कार्यालय

सह नेतृत्व गर्ने निकाय:सम्वन्धित स्थानीय तहका स्वास्थ्य सेवा इकाईहरु

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति : प्रकोपका सम्भावित मानवीय असर (स्वास्थ्य र पोषण)

- ➢ चोटपटक,घाइतेहरू,हैजा,औलो,आउँ र दादुरा एवं पखाला सम्बन्धी रोग,गम्भीर श्वास -प्रश्वास सम्बन्धी संक्रमण,जन्डिस,टाइफाइड र भाईरल इन्फ्लुएन्जा,छालाका रोग,आँखा रोगजस्ता सङ्क्रामक रोगहरूको संक्रमणमा वृद्धि।
- ➢ एच.आई.भी./एड्स तथा क्षयरोग फैलने क्रममा वृद्धि।
- ➢ नियमित औषधी सेवनकर्ताहरुको औषधी छुट्ने (क्षयरोग,कुष्ठरोग,एच.आई.भी.आदि)।
- ➢ स्वास्थ्य क्लिनिकहरूको नष्टता अथवा पहुँचमा कठिनाइ।
- ➢ औषधी उपचारका उपकरण तथा औषधीको हानि-नोक्सानी।
- ➢ प्रजनन् स्वास्थ्य तथा सुरक्षित प्रसुति सेवा प्रभावित।
- ➢ परिवारनियोजनकासाधनकोउपलब्धनहुने।
- ➢ नवजात शिशु तथा सुत्केरी र गर्भवतीहरु स्वास्थ्य जाँचदेखि बन्चित।
- ➢ यौन हिंसा प्रभावितहरुलाई स्वास्थ्य प्रति कार्यमा अवरोध।
- ➢ नियमित सेवाहरु (गाउँघर क्लिनिक र खोपका कार्यक्रमहरु) मा अवरुद्धता।
- ➢ सञ्चार सेवा अवरुद्ध हुँदा तुरुन्त स्वास्थ्यकर्मीको सम्पर्कमा आउन कठिनाइ।

➢ सुरक्षित रक्त सञ्चार प्रणालीमा अवरोध ।

➢ तत्कालै स्वास्थ्य संस्थासम्म पुग्नमा अवरोध (एम्बुलेन्स,स्ट्रेचर,पैदल आदि) ।

➢ खाद्य सामग्रीको अभावको कारणले गर्दा गम्भीर कुपोषण,औलो,झाडा–पखालाजस्ता रोगहरूको जोखिममा वृद्धि,स्वास्थ्य सेवाहरूमा घट्दो पहुँच,उपचारात्मक तथा अतिरिक्त पोषण कार्यक्रममा अवरोध ।

➢ पोषण पुनस्थापन कार्यमा अवरोध ।

➢ स्वस्छ र सुरक्षित पिउने पानीको अभाव ।

➢ विपद्को कारणले मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्यामा बृद्धि ।

समष्टिगत उद्देश्य :

जस्तोसुकै आपतकालीन अवस्था परे तापनि मानव जीवन सुरक्षा तथा कल्याण (Human Survival And Well-being),खास गरी अति जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य एवं पोषण सम्बन्धी आवश्यकताहरू पुरा भएका छन् भनी सुनिश्चित गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (स्वास्थ्य) :

➢ झाडापखाला,हैजा,औलो तथा अन्य पानीजन्य रोगहरूको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्नका निमित्त स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

➢ द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment) गरी स्वास्थ्य तथा पोषण सेवाहरूको अवस्थालाई सुदृढ पार्ने ।

➢ रोग फैलन गएको खण्डमा सहयोग तथा लेखाजोखाका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

➢ आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न, स्वास्थ्य शिविरको सञ्चालन गर्न र अर्को निकायमा पठाउने संयन्त्र (Referal Mechanism) को विकास गर्न स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग पुर्याउने ।

➢ पर्याप्त आपतकालीन आपूर्ति र मानव श्रोत लगायतका विषयमा शिघ्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि अस्पताल (राप्ती स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान,प्रादेशिक)/स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

➢ सुरक्षित मातृत्व तथा परिवार नियोजनका सेवाहरु (सुरक्षित प्रसुति,गर्भावस्था तथा सुत्केरी अवस्थाको सेवा,आकस्मिक परिवार नियोजन सेवा), यौन हिंसा प्रभावितहरुलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदानगर्ने।

➢ आपतकालीन अवस्थामा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन Minimun Initial Service Package (MISP)को सञ्चालन गर्न आवश्यक क्षमता अभिबृद्धि गर्ने ।

➢ मानसिक स्वास्थ्य समस्यालाई समाधान गर्न मनोसामाजिक विमर्श सेवा प्रदान गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य (पोषण)

➢ विस्थापित मानिसहरूका लागि पुरक खाना खुवाउने कार्यक्रम (Supplementary Feeding Programme - SFP)मा पहुँचको माध्यमबाट गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिला एवं पाँच वर्ष मुनिका केटाकेटीहरूमा गम्भिर कुपोषणको वृद्धिलाई रोकथाम गर्न अस्पताल राप्ती स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान,प्रादेशिक) स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

➢ गम्भीर कुपोषण (Severe Acute Malnutrition-SAM)को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न सहयोग गर्ने ।

➢ निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित स्तनपानका विकल्पहरूको वितरणमा रोक लगाउन स्वास्थ्य कार्यालयलाई मद्दत गर्ने ।

➢ भिटामिन 'ए' को वितरण,जुकाको औषधी तथा प्रभावित केटाकेटीहरूका लागि खोपसम्बन्धी गतिविधिहरू सुनिश्चित गर्नका निमित्त स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय: स्वास्थ्य कार्यालय/स्थानीय तहका स्वास्थ्य सेवाका ईकाइ

यस क्षेत्रका सदस्यहरुको सूची, क्षमता तथा श्रोत मापन

क्र स	जिल्लाका साझेदार निकायहरुको नाम	उपलब्ध स्रोत वा सामग्री	सम्पर्क	टेलिफोन नं र इमेल
१	स्वास्थ्य कार्यालय	औषधी/स्वास्थ्यकर्मि	कार्यालय प्रमुख	९८५८९४५१४६
२	स्थानीय तहमा रहेका स्वास्थ्य संस्था,एम्बुलेन्स सेवा र निजी अस्पतालहरुको सम्पर्क सूची अनुसूचि २ मा राखिएको छ ।			
३	आंखाउपचार केन्द्र रुकुमकोट	औषधी र जनशक्ति	प्रमुख	९८२२८७७४५९

४	नेपाल पत्रकार महासंघ	सूचना प्रवाह	प्रतिनिधि	९८६८२८६८२८
५	यु.एन.एफ.पि.ए.	आपतकालीन अवस्थामा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवा	भूवन सेजुवाल	९८४८३००५३४
६	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	IRA तथ्याङ्क संकलन तथा प्राथमिक उपचार	सभापति	९८५१२३०४२९
७	रुकुमेली समाज विकास केन्द्र सुआहारा दोश्रो कार्यक्रम	पोषण, जनशक्ति, जनचेतना अभिवृद्धिका गतिबिधि, बच्चाका लागि पौष्टिक सामग्री	नर बहादुर नेपाली (अध्यक्ष) जगदिश खड्का (कार्यक्रम सं) पुष्प रावल (PC)	९८५११६२३१५ ९८४७८५२३७६ ९८६८४३८५३५
८	हुरेडकार्स रुकुम	पोषण,जनशक्ति,जनचेतना अभिवृद्धिका गतिबिधि,बच्चाका लागि पौष्टिक सामग्री	दामोदर गौतम (अध्यक्ष)	९८५७८३४३५२
९	नेपाल जनजागरण मञ्च	पोषण,जनशक्ति,जनचेतना अभिवृद्धिका गतिबिधि,बच्चाका लागि पौष्टिक सामग्री	टेक बहादुर कुसारी (अध्यक्ष)	९८६४९५९८८२
१०	MCDS	कृषि सरसफाई तथा पोषण	सुजाता राजभण्डारी	
११	मिक नेपाल	पोषण, जनशक्ति, जनचेतना अभिवृद्धिका गतिबिधि, बच्चाका लागि पौष्टिक सामग्री		९८५७८७६७१७

यस क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकाय : स्वास्थ्य कार्यालय/स्थानीय तहमा रहेको स्वास्थ्य सेवा शाखा

आपतकालिन परिस्थितिको पूर्वतयारी सम्वन्धि गतिबिधि (विपद भन्दा पहिले)

सहयोग गतिबिधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
व्यवस्थापन तथा समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था **जिल्लाका क्षेत्रगत (Cluster) साझेदारहरूका बीचमा सम्झौता गर्ने** **क.** समन्वय बैठक (आपतकालीन परिस्थितिभन्दा पहिले,परिस्थितिको अवधिमा र त्यसपछि बैठक) गर्ने। **ख.** पूर्वतयारी तथा सहयोग सम्बन्धी गतिविधिका लागि सम्पर्क व्यक्तिको नाम तथा सम्पर्कनिकायहरूको पहिचान। **ग.** लागू गर्न सकिने साझेदार सम्बन्धी व्यवस्थाको विकास।	स्थानीय सरकार,स्वास्थ्य कार्यालय	जेष्ठ मसान्त
आधार रेखा जानकारी तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने : **क.** बाढी जान सक्ने स्थान वा सम्बन्धित क्षेत्रगत पहिचान **ख.** जिल्लाका स्वास्थ्य क्षेत्रका सरोकारवालाहरूसँगको स्रोतको नक्साङ्कन	स्वास्थ्य सेवा इकाइ,स्वास्थ्य कार्यालय	जेष्ठ मसान्त
क्षमता विकास: महामारी निगरानी,नवजात शिशुलाई विपद्को बेलामा खुवाउने पौष्टिक आहार	स्थानीय सरकार,स्वास्थ्य कार्यालय	जेष्ठ मसान्त
उद्धार सामाग्री पहिले नै भण्डारण गरी राख्ने ➢ सम्भावित आपतकालीन परिस्थितिमा प्रभावित हुनसक्ने व्यक्तिहरूको संख्याका आधारमा आवश्यक स्वास्थ्य सामाग्रीको न्युनतम मौज्दात। ➢ विभिन्न सङ्गठनहरूसँग उपलब्ध मौज्दातको नक्साङ्कन गर्ने। ➢ अपुग सामाग्री (GAPS) को पहिचान गर्ने। ➢ पुस्तिका,पोस्टर र सूचना,शिक्षा।	स्थानीय सरकार,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	जेष्ठ मसान्त
पूर्वतयारी योजनाको समीक्षा गर्नका लागि समन्वय बैठक (जिल्ला तथा स्थानीय तह)	स्थानीय सरकार,स्वास्थ्य कार्यालय	३ महिनामा

आपतकालीन सहयोग सन्बन्धी गतिविधि: आपतकालीन परिस्थितिको अवधिमा

सहयोग गतिविधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
क. विपदको सूचना सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि बिपद् अवधिमा सम्बन्धित क्षेत्रका सबै सदस्यहरूसँग आपतकालीन बैठक बस्ने । **ख.**जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा प्रभावित क्षेत्रको अवस्थाको बारेमा जानकारी प्रदान गर्ने र सूचना लिने । ग.CRRT/DRRT लाई परिचालन गर्ने साथै आवश्यक प्राथमिक उपचारका औषधी उपकरण र एम्बुलेन्स लिई घटनास्थलमा पुगी सेवा उपलब्ध गराउने ।	स्थानीय तह स्वास्थ्य कार्यालय, DEOC,UNFPA UNICEF,लगायत क्लष्टर सदस्यहरु	(क) बिपद् शुरू भएपछि२४ घण्टाभित्र (ख) पहिलो सातदिनसम्म एकदिन बिराएर (ग) दोस्रो हप्तापछिहप्तामा एकपटक
परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार पार्ने : क. पहिलो प्रतिवेदन । ख. अद्यावधिक प्रतिवेदनहरूको अनुसरण गर्ने । ग. २४ घण्टाभित्र र पहिलो हप्तामा हरेक दिन सञ्चार माध्यमबाट स्वास्थ्य सूचना प्रशारण गर्ने । घ.जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रसँग समन्वय गर्ने ।	स्थानीयसरकार स्वास्थ्य कार्यालय, DEOC,UNFPA UNICEF,लगायत क्लष्टर सदस्यहरु	४८–७२ घण्टाभित्रपहिलो प्रतिवेदन र पहिलोसात दिनमा हरेक २४घण्टामा र दोस्रो हप्तादेखि एक दिन बिराएर
प्रारम्भिक लेखाजोखाको प्रतिवेदन तयार पार्नका निमित्त आधार रेखा Baseline Survey तथ्याङ्कको समीक्षा गर्ने : क. प्रारम्भिक सूचना संकलन गर्ने । ख. प्रभावित परिवारको अनुमान गर्नका लागि प्रभावित गापासँग सम्बन्धित उपलब्धतथ्याङ्कजानकारीको समीक्षा गर्ने । ग.प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको समीक्षा गर्ने घ. जिल्लामा उपलब्ध उद्दार सेवासामग्रीको समीक्षा गर्ने ।	स्थानीयसरकार स्वास्थ्य कार्यालय, DEOC,UNFPA UNICEF,लगायत क्लष्टर सदस्यहरु	पहिलो दिनदेखि नैलगातार रुपमा (७२ घण्टाभित्र)नियमित रुपमा
क. तत्काल उपलब्ध गराइने मानवीय गतिविधिहरूको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गर्ने ख. उपयुक्त कामका लागि सम्बन्धित क्षेत्र (Cluster) लाई सल्लाह दिने । ग. प्रभावित स्थानमा अत्यावश्यक औषधीको आपूर्ति व्यवस्था गर्ने । घ. प्रभावित स्थानमा अस्थाइ स्वास्थ्य शिविर खडा गरी स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने । ङ. न्युनतम यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा (Minimum Initial Service Package (MISP)कार्यान्वयनमा ल्याउने, च. आपतकालीन प्रजनन् स्वास्थ्यसामग्री(Emergency RH kit)प्रसुति सेवाको लागि टेन्ट सहित Maternity Unit स्थापना गरी सेवा संचालन गर्ने छ. मनोविमर्श सेवा तथा मनोसामाजिक प्राथमिक उपचार (Psychosocial First Aid-PFA)सेवा प्रदान गर्ने । ज. सम्भावित महामारी रोगको रोकथाम र नियन्त्रण गर्ने । झ. स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने तथा जनचेतनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।	स्थानीयसरकार स्वास्थ्य कार्यालय, DEOC,UNFPA UNICEF,लगायत क्लष्टर सदस्यहरु	३–४ दिनभित्र एकहप्ताभित्र शिविरकहाँ राख्ने भन्नेबारे ठाउँको पहिचानर दर्ता गर्ने कार्य । (शुन्य) घण्टादेखि नैथमिकतासहित तुरुन्तैशुरू गर्नुपर्दछ ।
स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजनाको समीक्षा गर्ने ।	स्थानीयसरकार स्वास्थ्य कार्यालय, DEOC,UNFPA UNICEF,लगायत क्लष्टर सदस्यहरु	७ दिनभित्र
मानवीय सहयोगका लागि (यदि छन् भने प्रयोगमा ल्याउन सकिने भनी तयारी अवस्थामा राखिएका प्रतिवद्धता तथा सम्झौतालाई) सक्रीयपार्ने ।	स्वास्थ्य कार्यालय	७–१० दिन
मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्न र सुधारका लागि पृष्ठपोषण उपलब्ध गराउनका	स्वास्थ्य कार्यालय	एक हप्ता— निरन्तर जारी

लागि टोली खटाउने।		
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि — अन्तरिम अवधिका लागि (३०–९०) दिन		
अन्तर क्षेत्रगत समन्वय बैठक (स्वास्थ्य तथा पोषण,खानेपानी,आवास,कृषि,संरक्षण)	स्वास्थ्य कार्यालय	हप्तामा एक पटक
विषयक्षेत्रको विस्तृत लेखाजोखा (CSDA) सञ्चालन गर्ने (स्वास्थ्य तथा पोषण)	स्वास्थ्य कार्यालय	१५–४५ दिन
स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि आवश्यकताको विश्लेषण (स्वास्थ्य तथा पोषण)	स्वास्थ्य कार्यालय	३–४ हप्ता
अन्तरिम अवधिका लागि मानवीय सहयोग सम्बन्धी गतिविधिहरू	स्वास्थ्य कार्यालय	२–३ हप्ताभित्र
परिस्थिति सम्बन्धी सङ्कलित र निर्मित प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने	स्वास्थ्य कार्यालय	हप्तामा एक पटक
मानवीय सहयोगको अनुगमन	स्वास्थ्य कार्यालय	निरन्तर जारी
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि-थप अवधि (९० दिनभन्दा बढी) का लागि		
अनुगमन तथा प्रतिवेदन	स्वास्थ्य कार्यालय, DDMC, स्थानीय सरकार	३ महिनादेखि निरन्तर

विपद् प्रभावित जनसंख्याको प्रजनन् स्वास्थ्य आवश्यकता अनुमानका लागि अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड(Standard Population)

विपद् प्रभावित समुदायको प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाका लागि आवश्यक औषधी,सामग्री र स्वास्थ्यकर्मीहरु देहायको मापदण्डका आधारमा अनुमान गर्न सकिन्छ। अन्तर निकाय प्रजनन् स्वास्थ्य सामग्रीहरु पनि सोही आधारमा तयार गरिएका छन्।

जनसंख्याको समूह	प्रभावित जनसंख्याको आधार(प्रतिशतमा)
वयस्क पुरुषहरु	२०
प्रजनन् उमेर समूहका महिलाहरु (१५ देखि ४९ वर्ष)	२५
कोरा जन्म दर	४
जटिल गर्भपतन र गर्भावस्था	२०
योनी च्यातिने र बच्चा जन्मदा टाँका लगाउन जरुरी	१५
वच्चा जन्मँदा गरिने शल्यक्रिया (सिजरिनन् अप्रेशन)	५
बलात्कृत हुनसक्ने प्रजनन् उमेरका महिलाहरु	२
परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्ने प्रजनन् उमेरका महिलाहरु	१५
➢ पिल्स (खाने चक्की)	३०
➢ सुई	६५
➢ आइ.यू.सि.डी.	५

ङ) क्षेत्र (Cluster): खानेपानी,सरसफाई तथा स्वच्छता

भौगोलिक विकटता,अशिक्षा,गरिवी जस्ता कारणले यस जिल्लामा वर्षेनी विभिन्न प्रकारका प्रकोपका घटनाहरु घट्ने गर्दछन्। यस जिल्लामा विशेष गरी पहिरो,हिमपात,बाढी,आगलागी,भूकम्प,महामारी,बालीनालीमा रोग किरा,जंगली जनावरको आतंक जस्ता विपद्हरु हुने गरेको छ। अव्यवस्थीत रुपमा निर्माण भैरहेका सडक बाटाघाटा,भवन निर्माण संरचना भौगोलिकता आदीले पनि बाढी पहिरो भूक्षय जस्ता विपदका घटनाहरु हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ। यसबाट करिव १०७५ घरधुरी प्रभावित हुन सक्ने देखिन्छ। यसरी अव्यवस्थीत रुपमा भैरहेको भौतिक पूर्वाधार विकासका गतिविधिहरुले खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता जस्ता कुराहरुमा पनि बाधा पुग्न सक्ने देखिन्छ ,तसर्थ आधारभूत स्तरको खानेपानी तथा सरसफाईका सुविधाहरु दिगो रुपमा प्रभाव गर्न आवश्यक योजना सहित कार्यान्वयनमा जानुपर्ने देखिन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय: खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

सह नेतृत्व गर्ने निकाय: जलस्रोत तथा सिंचाई सब डिभिजन कार्यालय

बिपद् सम्बन्धी परिस्थिति: बिपद्का सम्भावित मानवीय असर

➢ बाढीको कारणबाट सुरक्षित खानेपानीको मुहान अवरुद्ध भई दुषित हुन सक्छन।

- वातावरण प्रदुषित हुने गरी शौचालयहरू भरिन सक्दछन्।
- सुरक्षित पानीको अभावले गर्दा झाडापखाला तथा हैजा फैलने जोखिम बढ्न सक्छ।
- प्रभावितहरु समक्ष सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाईका सुविधाहरूको पहुँच नहुने हुन सक्दछ।

समष्टिगत उद्देश्य :

- खानेपानी तथा सर–सफाइसँग सम्बन्धित रोगहरू फैलन नदिने र तिनको रोकथाम गर्ने।

विशिष्ट उद्देश्य :

- विस्थापित समुदायका लागि, (खास गरी शिविरमा बस्ने मानिसहरूका लागि) सुरक्षित खानेपानी,स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाई एवं नुहाउने सुविधाहरूमा पहुँच उपलब्ध छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने।
- स्थापित मानिसहरूलाई आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्री उपलब्ध गराइएको छ र खानेपानी,सरसफाई तथा स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित व्यवहारिक प्रचलनहरूका बारेमा उचित रूपमा जानकारी उपलब्ध गराइएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने।
- सम्पूर्ण उपकरण तथा सुविधा उपलब्ध गराइएका छन् र विस्थापित मानिसहरू बस्ने शिविरहरूमा सफा (Cleaness) कायम गर्न तिनको सशक्तीकरण गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने।

मानवीय सहयोगका न्युनतम मापदण्ड: (Sphare Standard)

- प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति न्युनतम ५ लिटर पानी उपलब्ध गराउने र पहिलो ४ हप्ताभित्र प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराइने पानीको परिमाणलाई १५ लिटर पुर्याउने।
- शिविरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरू तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३० दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने चक्की (Tablets) अथवा वाटर गार्ड (Water Guard) उपलब्ध गराउने।
- शिविरमा बसोबास गर्ने विस्थापित मानिसहरूका लागि उपयुक्त सरसफाई एवं महिलाहरूका लागि नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पी (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने।
- शिविरमा बसोबास गर्ने प्रभावित मानिसहरूलाई स्वास्थ्य कार्यालय तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी,साझेदार गैह्र–सरकारी सङ्गठन,महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरूसँग मिली स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सामाग्रीहरु(KITs) वितरण गर्ने र स्वच्छता प्रवद्र्धन सम्बन्धी गतिविधिहरू (पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने सञ्चालन गर्ने।

खानेपानी, स्वच्छता तथा सरसफाई क्षेत्रका सदस्यहरुको सूची, क्षमता तथा श्रोत आँकलन :

क्र सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरुको नाम	उपलब्ध स्रोत रकम वा सामग्री	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नं वा इमेल
१	खानेपानी तथा सरसफाई	खानेपानी तथा सरसफाईका सामाग्रीहरु, पानी शुद्धिकरणका लागि सामाग्रीहरु, केही पाइप,	प्रमुख	९८४३७७१०५२
२	UNICEF	बिपद्को समयमा आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराउन सकिने क्षेत्रीय गोदामघर नेपालगञ्ज बाँकेमा रहेको	प्रतिनिधि	९८४७८५२३५३
३	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	स्वयंसेवक परिचालन तथा बाल्टीन र मग ५०/५० थान	संयोजक	९८६८०६२४८८
४	सामुदायिक वन महासंघ	समन्वय स्वयंसेवक	अध्यक्ष	
५	रुकुमेली समाज विकास केन्द्र सुआहारा दोश्रो	सरसफाईका सामग्रीहरु उपलब्ध गराउन सकिने,७ जना कर्मचारी परिचालन गर्न सकिने, आपतकालीन अवस्थामा परामर्श सेवा प्रदान गर्न सकिने	प्रतिनिधिहरू	९८५११६२३१५ ९८४७८५२३७६ ९८६८४३८५३५
६	स्थानीयतहको खानेपानी तथा सरसफाई हेर्ने इकाई	खानेपानी तथा सरसफाईका सामाग्रीहरु, पानी शुद्धिकरणका लागि सामाग्रीहरु, केही पाइप,	इन्चार्ज	अनुसूचि बमोजिम
७	नेपाल जनजागरण मञ्च	खानेपानी तथा सरसफाईका सामाग्रीहरु, पानी शुद्धिकरणका	अध्यक्ष	थपगर्नपर्ने

		लागि सामाग्रीहरु, जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु		

आपतकालीन परिस्थितिको पूर्वतयारी सम्बन्धी गतिविधि: (विपद् भन्दापहिले)

क्र सं	क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
१	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरुका बीच क्लस्टर सदस्यको बैठक गर्ने, समन्वय स्थापित गर्ने संयन्त्रका बारेमा सहमति कायम गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय र स्थानीय सरकार	मंसिर, फागुन र जेठ
२	प्रभावित क्षेत्रमा उत्पन्न हुनसक्ने संकट आकलन तथा खानेपानी तथा सरसफाईका लागि योजना निर्माण	खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय र स्थानीय सरकार, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	बैशाख सम्म
३	सुरक्षित खानेपानी सुचारु गर्न आवश्यक पर्ने सामग्री तथा जनशक्ति तयारीअवस्थामा राख्ने	स्थानीय सरकार, खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय	बैशाख सम्म
४	जानकारीको विश्लेषणका लागि सम्पर्क ब्यक्ति तोक्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय, स्थानीय सरकार	चैत्र
५	विपद् जानसक्ने सम्बन्धित क्षेत्रको तथ्यांक लिई त्यस क्षेत्रमा उत्पन्न हुनसक्ने खानेपानी समस्याको आकलन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय, सरोकारवालाहरु	फागुन
६	आपतकालीन परिस्थितिमा प्रभावित हुनसक्ने खानेपानी योजनाहरु र प्रभावितहुनसक्ने घरपरिवार संख्याको आधारमा आवश्यक सामग्रीको न्यूनतम मौज्दातविभिन्न निकायहरुसंग उपलब्ध मौज्दात विवरण लिने	खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय, सरोकारवालाहरु	असार
७	अपुग सामग्रीको पहिचान गर्ने पुस्तिका, पोस्टर, सूचना तथा संचार सम्बन्धी सामग्रीहरु पूर्वतयारी अवस्थामा राख्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डिजिभन कार्यालय, सरोकारवालाहरु	असार

विपद् प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना (विपद्को अवधिमा लागु हुने)

सहयोग गतिविधि के?	जिम्मेवार निकाय को ?	कहिलेसम्म ?
सहयोगसम्बन्धी गतिविधि —तत्कालका लागि (०–९० दिनसम्म)		
➢ क्षेत्रगत सदस्यहरुको आकस्मिक बैठक संचालन । ➢ विपद् अवस्थाको विश्लेषण । ➢ प्रतिकार्यको तयारी गर्ने । ➢ सूचना डेस्क स्थापना	खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,सरोकारवालाहरु	पहिलो दिन
➢ स्थलगत वस्तुस्थितिको जानकारी लिनको लागि अन्य क्षेत्रसँग र सम्बन्धित क्षेत्रमा सम्पर्क गरी जानकारी लिने ।	खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,सरोकारवालाहरु	दोस्रो दिन
➢ क्षेत्रगत सदस्यहरुबीच विपद् विश्लेषण गरी क्षतिको लेखाजोखा गर्नको लागि एक टोली विपद् स्थलमा खटाउने।	खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,सरोकारवालाहरु,जिल्ला समन्वय समिति	पहिलो हप्ता
➢ प्रविधिक टोलीद्वारा संकलित विवरणको आधारमा प्रदूषित खा.पा. तथा सरसफाई सम्बन्धी जनचेतना फैलाउन अर्को टोली परिचालन ।	खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,स्थानीय सरकार,सरोकारवालाहरु	दोस्रो हप्ता

➢ सुरक्षित, स्वच्छ खा.पा. तथा सरसफाई कायम गर्नको लागि उपयुक्त, गुणस्तर परिमाणमा पानीमा प्रभावित परिवारमा पहुँच पुर्याउनको लागि पानीको वितरण तथा अस्थायी शौचालय निर्माण गर्न सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,स्थानीय सरकार,सरोकारवालाहरु	पहिलो महिना
➢ सुरक्षित शौचालय निर्माण, प्रभावित क्षेत्रमा संचालित कार्यक्रमको अनुगमन, स्थायी खा.पा.योजना संचालनका लागि पाईप आदि सामग्री व्यवस्था गर्न सरोकारवाला निकाय र तालुक निकायमा समन्वय गर्ने ।	जिल्ला समन्वय समिति,खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,स्थानीय सरकार,सरोकारवालाहरु	दोस्रो महिना
➢ सहयोगको अनुगमन तथा पृष्ठपोषणका लागि टोली खटाउने, समग्र प्रतिकार्यको विश्लेषण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने । ➢ सम्बन्धित सबै सरोकारवाला निकायलाई प्रगति प्रतिवेदन पठाउने । ➢ जनचेतनामूलक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।	जिल्ला समन्वय समिति,खानेपानी सरसफाईतथा डिभिजन कार्यालय,स्थानीय सरकार,सरोकारवालाहरु	तेस्रो महिना

च) क्षेत्र (Cluster) सामाजिक सुरक्षा तथा आपतकालीन संरक्षण

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) :जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय तहका महिला बालबालिका तथा सामाजिक विकास इकाई

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति : प्रकोपबाट सम्भावित मानवीय असर

- ➢ मानवअधिकार तथा मौलिक अधिकार उलंघनका घटनामा बृद्धि ।
- ➢ विस्थापित व्यक्तिहरुको आधिकारिक कागजातहरु जस्तैः नागरिक्ता,जग्गाधनीपुर्जा, शैक्षिक कागजातहरु, बैंकिङ कागजातहरु तथा अन्य महत्वपूर्ण कागजातहरु हराएको कारण उद्धार तथा राहतमा समस्या ।
- ➢ जनधनकोक्षति,अनाथहरूकोसङ्ख्यामावृद्धि।
- ➢ मानिसहरुको आन्तरिक विस्थापन ।
- ➢ घाइते बालबालिका ।
- ➢ बढ्दो दुरुपयोग र शोषण,दुर्व्यवहार,भेदभाव ।
- ➢ विछोडिएका तथा एकल बालबालिका ।
- ➢ सम्भावित मानसिक आघात (Psychosocial Trauma) तथा मनोवैज्ञानिक विपत्ति ।
- ➢ लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा (Gender Based Voilence-GBV) को बढ्दो जोखिम ।
- ➢ सामना गर्ने संयन्त्र (Coping Mechanism) मा अवरोध ।
- ➢ मानव बेचविखनको जोखिम ।
- ➢ प्रभावित व्यक्तिहरुमा यौन शोषणको जोखिम् ।
- ➢ अपाङ्ग,बृद्ध एकल महिलाहरु र लैंगिक अल्पसंख्यककोसुरक्षातथासंरक्षणमाकमी।
- ➢ शान्ति सुरक्षाको अभाव तथा सामान्य असुरक्षाको वातावरण ।
- ➢ केही समुदाय अथवा समूहहरूका लागि मानवीय सहयोगमा पहुँच नहुनु अथवा पहुँच अपर्याप्त हुनु ।

समष्टिगत उद्देश्य :

- ➢ महिला तथा बालबालिका लगायत जोखिममा रहेका समुहहरूले आपतकालीन परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यबहार तथा हेलाबाट संरक्षण गर्ने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

- ➢ नेपालका विपद् तथा अन्य आपतकालीन परिस्थितिहरूमा उपलब्ध गराइने सहयोग कार्यक्रमहरूमा जोखिम्मा रहेका समुहहरूका लागि मानव अधिकारसम्बन्धी कानून, अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून तथा राष्ट्रिय कानूनले प्रत्याभूत गरेका मौलिक अधिकारहरूको संरक्षण गर्दै भएका कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

- जोखिममा रहेका समुहहरूको संरक्षण सुनिश्चित गरी आपतकालीन सहयोगको न्यायोचित वितरणमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- आपतकालीन परिस्थितिबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यबहार, मानव बेचविखन तथा हेलाका जोखिमरूलाई सम्बोधन गरी प्रकोपबाट प्रभावित मानिसहरूको संरक्षण गर्ने र त्यस्ता दुर्व्यबहारबाट प्रभावित भई जीवित व्यक्तिहरुका लागि सेवा सम्बन्धी प्रावधानहरूमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- लैङ्गिक हिंसाको रोकथाम, प्रेषण प्रणाली स्थापना तथा सबलीकरण, महिला तथा किशोरीहरुका लागि मर्यादा कायम गर्ने प्रभावकारी संयन्त्र बनाउने ।
- यौन तथा लैङ्गिक हिंसाबाट प्रभावित तथा गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुको लागि महिलामैत्री स्थान (Female Friendly Spaces) को स्थापना तथा लैगिक हिंसा प्रतिकार्यका लागि अस्पतालमा आधारित एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र (One Stop Crisis Management Center-OSCMC) लाई प्रभावकारी गराउने ।
- बाल–मैत्री ठाउँ तथा मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी सहयोगको स्थापना गरी सुरक्षित वातावरणमा बालबालिका तथा महिला रमाउँदछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- बिछोड भएका बालबालिका, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका केटाकेटी तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी जाँचका बारेमा सहयोग र त्यस्तो सहयोगपछि उपयुक्त सेवा तथा संरक्षणका सुविधा सहित परिवारको खोजी गर्ने कार्यमा सहयोग प्राप्त गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- यौन दुर्व्यबहार तथा हिंसाका विरुद्ध तिनको अनुगमन, प्रतिवेदन तथा पैरवी गर्ने प्रणालीको स्थापना गरी बालबालिका र महिलाहरूको यौन दुर्व्यबहार तथा शोषणको रोकथाम गर्ने ।
- लैंगिक हिंसा प्रभावितहरुका लागि सुरक्षित आवास र पुन:स्थापना केन्द्रको व्यवस्था मिलाउने ।
- प्रभावित व्यक्तिहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने र जटिल मानसिक स्वास्थ्य सेवा आवश्यक भएकाहरुलाई सम्बन्धीत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।
- जोखिममा रहेका समूहलाई संरक्षण, राहत तथा उद्धार, अत्यावश्य स्वास्थ्य सेवा जानकारीहरु विभिन्न माध्यमबाट उपलब्ध गराउने ।
- जोखिममा रहेका व्यक्तिहरुलाई सुरक्षित आवासको व्यवस्थाका लागि शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रसंग समन्वय गरी सुनिश्चित गर्ने ।

संरक्षणमा मानवीय सहयोगको न्युनतम मापदण्ड(Sphare standard):

- प्रभावित जनसमुदायको अधिकारको कुनै पनि उलङ्घन, दुर्व्यबहार तथा शोषण अथवा भेदभावको अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन पेश गर्ने, संयन्त्रको स्थापना गर्ने अथवा स्थापित संयन्त्रलाई प्रयोगमा ल्याउने ।
- विभिन्न समुदायका सदस्यहरुबाट, विशेषतः अति गरिब तथा पछाडी पारिएका समुहबाट मानवीय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुविधामा समान पहुँच सहयोग पाए नपाएको अनुगमन गर्ने ।
- साझेदारहरूका बीचमा अभिलेख राख्ने तथा दर्ता गर्ने प्रणालीमा एकरूपता सुनिश्चित गर्ने ।
- बालमैत्री, महिला मैत्री, अपांगता मैत्री ठाउँ लगायत बालबालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने ।
- शिक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी सहयोग कार्यक्रममा मनोसामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने ।
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बालबालिकाहरू बिछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने ।
- विछोडिएका तथा परिवारको साथ नभएका बालबालिकाहरू, खास गरी पाँच बर्षको उमेरभन्दा मुनिका बालबालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- परिवारबाट बिछोडिएका तथा साथ नभएका बालबालिकाहरू र अन्य जोखिम्मा परेका समुह जस्तैः परिवार नभएका, वृद्ध, अपांग तथा दीर्घ रोगबाट पीडित समूहका मानिसहरुलाई हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने । (वास तथा अन्य सेवाको व्यवस्था) ।
- मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहे को छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

- फिर्ता हुने कार्यक्रम तथा स्थायी समाधानको तर्जुमा गर्ने कार्यमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न बनाउन प्रयास गर्ने ।
- शिविर तथा पुनर्वासका क्षेत्रहरूमा पर्याप्त सुरक्षाका लागि पैरवी गर्ने ।

अगुवा निकाय :स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखाहरु

यस क्षेत्रका क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster Members) को सूची, क्षमता तथा श्रोतको आकलन :

क्र सं	अगुवा वा सहयोगी संस्थाहरु	उपलब्ध स्रोत साधन			सम्पर्क व्यक्तिको नाम तथा पद	सम्पर्क नं.
		आर्थिक	सामग्रीगत स्रोत	मानविय दक्ष स्रोत		
१	जेष्ठ नागरीक,महिला बालबालिकातथा सामाजिक विकास शाखा	केहि	समुदायमा रहेका ३ महिला सहकारी स्थानीय तहमा रहेका महिला बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखाहरु			अनुसूची बमोजिम
२	संयुक्त राष्ट्रसंघिय जनसंख्या कोष (UNFPA)		मर्यादा सामग्री		भुवन सेजुवाल	९८४८३००५३४
३	जिल्ला प्रहरी महिला सेल		सुरक्षित आवास		प्रहरी प्रमुख	९८५७८६५५५५
४	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई/ स्थानीय तहका शिक्षा विकास शाखाहरु		विद्यालय आपतकालीन	शिक्षक विद्यार्थी	कार्यालय प्रमुख	अनुसूची बमोजिम
५	स्वास्थ्य कार्यालय		आश्रय	स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख	९८५७८४५१४६
६	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय		पाईप, पानी शुद्धिकारणका सामग्रीहरु	कर्मचारी	कार्यालयप्रमुख	९८४१७७१०५२
७	रुकुमेली समाज विकास केन्द्र		सरसफाई सेवा,	केहि कर्मचारी	अध्यक्ष	९८४७८५२३५३
८	हुरेड कार्स रुकुम		आवश्यकता अनुसार	केहि कर्मचारी	अध्यक्ष	९८५७८३०६१२
९	युएमएन रुकुम कलष्टर		सरसफाईका सामाग्रीहरु		टिमलिडर	९८५१०९६५३८
१०	नेपाल जनजागरन मञ्च		जनचेतनात्मक कार्यक्रम तथा केही मर्यादा सामग्री	केहि कर्मचारी	अध्यक्ष	
११	स्थानीय तहमा रहेको महिला बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको बिवरण अनुसूचि मा राखिएको छ । सबै स्थानीय तहले आ-आफ्नो क्षेत्रगत अवधारणा अनुसार सक्रिय बनाई योजनासमेत बनाउनु पर्नेछ ।					

विपद प्रकृतिमा आधारीत प्रतिकार्य योजना(विपदको अवधिमा लागू हुने)

सहयोग गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि — तत्कालका लागि (०–३० दिनसम्म)		

क. सूचनाको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि सम्बन्धीतक्षेत्रका सबै सदस्यहरूसँग समन्वय बैठक गर्ने । **ख.** जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा प्रभावित क्षेत्रको अवस्थाको बारेमा जानकारी प्रदान गर्ने र सूचना लिने ।	स्थानीय तह महिलाबालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा	पहिलो दिन
क. परिस्थिति सम्बन्धी आफ्नो क्षेत्रको पहिलो प्रतिवेदन तयारी गर्ने जसमा प्रभावित बालबालिका,वृद्ध वृद्धा,एकल महिला,गर्भवती तथा सुत्केरी,अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु,किशोरीहरु तथा अन्य जोखिम्मा रहेका व्यक्तिहरुको संख्या तथा अवस्था उल्लेख गर्ने । **ख.** अद्यावधिक प्रतिवेदनहरूको अनुसरण गर्ने । **ग.** २४ घण्टाभित्र र पहिलो हप्तामा हरेक दिन सञ्चार माध्यमका लागि समाचार प्रकाशन गर्ने ।	महिला,बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा	दोस्रो दिन
प्रारम्भिक प्रतिवेदन तथा अन्य संरक्षणसँग जोडिएका परिस्थितिको लेखाजोखा तथा समीक्षा गर्ने । **क.** प्रभावित परीवारको अनुमान गर्नका लागि प्रभावित स्थानीय तहसँग सम्बन्धीत उपलब्ध तथ्याङ्क/जानकारीको समीक्षा गर्ने । **ख.** प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको समीक्षा गर्ने । क्लष्टर सदस्यहरु र स्थानीय तह महिला तथा बालबालिका इकाईले ।	महिला,बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा	दोस्रो दिनदेखि निरन्तर
प्रारम्भिक जानकारीहरूका आधारमा प्रारम्भिक मानवीय सहयोग **क.** तत्काल उपलब्ध गराइएका मानवीय सेवाहरुमा महिला,बालबालिका,गर्भवती तथा सुत्केरी महिला,अपांगता भएका व्यक्तिहरु,वृद्ध वृद्धाहरुको पहुँच भए नभएको सुनिश्चितता गर्ने । **ख.** सुत्केरी,गर्भवती तथा जोखिममा रहेका किशोरीहरु तथा महिलाहरुलाई मर्यादा सामाग्री (Dignity Kit) वितरण गर्ने । **ग.** मानवीय सेवाको आवश्यकता देखिएको प्रभावित समुदायमा सेवा उपलव्धताको लागि पैरवी गर्ने ।	क. स्थानीय तह महिला,बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा, UNFPA ख. विषय क्षेत्रगत सदस्यहरु	प्रभावित क्षेत्रमा मानवीय सेवा उपलब्ध गराउन शुरु गरेपछि निरन्तर रुपमा ।
स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजना (Cluster CP) को समीक्षा गर्ने	DDMC	७ दिनभित्र
पारीवारिक रुपमा बिछोडिएका बालबालिकाहरुको खोजी गर्ने र पुनर्मिलन कार्य गराउने ।	स्थानीय तह महिला, बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा,	पहिलो हप्ता
संरक्षणका विभिन्न क्रियाकलापका लागि विभिन्न निकायहरुबाट प्राप्तसहयोगको लागि गरिएको प्रतिबद्धताको कार्यान्वयन गर्ने ।	स्थानीय तह महिला, बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा,	७-१० दिन
मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्न र सुधारका लागि पृष्ठपोषण उपलब्ध गराउनका निमित्त टोली खटाउने	स्थानीय तह महिला, बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा,	दोस्रो हप्तादेखि निरन्तर

जोखिममा रहेका समूहहरूको पहिचान लगायत पहिलो ३० दिनभित्र तत्कालीन मानवीय सहयोग सम्झौता। क. ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको लागि आवश्यक पोषणयुक्त खाना र लत्ता कपडा। ख.सुत्केरी र ६ महिनासम्मका बच्चाका आमाहरुको लागि आवश्यक पोषणयुक्त खाना र लत्ता कपडा। ग.परिवारबाट विछोडिएका बालबालिकाहरुलाई बाल पुनस्थापना गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने। घ. लैंगिकतामा आधारित हिंसामा परेका बालबालिका तथा महिलाहरुलाई पुनस्थापना गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने। संरक्षणको आवश्यकता भएका वृद्धवृद्धा र अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई पुनस्थापना गृहमा राख्ने	स्थानीय तह महिला, बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा,	पहिलो दिनदेखि निरन्तर
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि — अन्तरिम अवधिका लागि (३०–९०) दिनको अवधीमा		
क. क्षेत्रगत समन्वय बैठक गर्ने। ख. मनोसामाजिक असर देखिएका व्यक्तिहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने ग. विपद्को अवस्थामा महिला तथा बालबालिकामा पर्नसक्ने थप जोखिमको बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु गर्ने जस्तैः लैंगिक हिंसा, मानव बेचबिखन, बाल संरक्षण, मनोविमर्श सेवा, यौन हिंसा तथा सहयोगबारे जानकारी आदि। घ. विपद पछि हुने लैगिक हिंसा,यौन हिंसा तथा बाल हिंसाका घटनाहरुको सिफारिस प्रणालीमा काम गर्ने। ङ. शिविरभित्र संरक्षण आवश्यक भएमा महिला,बालबालिका तथा जेष्ठनागरिकका लागि सुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने। च. विपद्पछि हुनसक्ने मानव बेचविखन तथा ओसारपसार रोक्नका लागि गतिबिधी सञ्चालन गर्ने।	स्थानीय तह महिला, बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा,	दुई हप्तामा एक पटक
क. मानवीय सहयोगको अनुगमन गर्ने। मानवीय सहायताको प्रतिवेदन तयारी तथा जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समितिमा प्रस्तुत गर्ने।	स्थानीय तह महिला,बालबालिका तथा सामाजिक विकास शाखा,	निरन्तर

छ) क्षेत्र (Cluster): आपतकालीन शिक्षा

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय : जिल्ला शिक्षा तथा समन्वय इकाई

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति :प्रकोपका सम्भावित मानवीय असर (शिक्षा) :

रुकुम (पूर्व) जिल्लामा संचालनमा रहेका कुल ११६ विद्यालय, विद्यालय रहेको स्थान तथा भौगोलिक अवस्था, समग्र जिल्लामा हुन सक्ने विपद्लाई विश्लेषण गर्दा ४१ विद्यालयहरु पहिरो, भूकमप, बाढी तथा हावाहुरीका कारण प्रभावित हुन सक्ने देखिन्छ जसका कारण कुल ३५०० विद्यार्थीहरु प्रभावित हुन सक्ने छन्।

- विद्यालय भवनहरू र शिक्षणसिकाइका सामग्रीहरूको क्षति।
- शिक्षकविद्यार्थीहरू क्षति।
- विद्यार्थीहरुको विद्यालयसम्म पहुँच नहुनु।
- विद्यालयमा क्षति हुनाले शैक्षिक क्रियाकलापमा अवरोध।
- आन्तरिक रूपमा विस्थापितहरूका लागि प्रभावित नभएका विद्यालयहरू आवासको रूपमा प्रयोग हुन्छन्। आतिथ्य प्रदान गर्ने विद्यालय (Host Schools) को पढाइमा अवरोध
- केटाकेटी तथा शिक्षकहरूमा विपद्को मनोवैज्ञानिक असरले गुणस्तरीय सिकाई एवं सिक्ने प्रक्रियामाथि प्रभाव पार्छ।

समष्टिगत उद्देश्य :

➢ व्यक्तित्व विकास गर्न, संरक्षण प्राप्त गर्न र सामान्य अवस्था एवं स्थायित्वमा फर्काउने कार्यको सहजीकरण गर्नका निमित्त विद्यालय जाने उमेरका तथा प्रभावित सम्पूर्ण केटाकेटीहरूको गुणस्तरीय शिक्षामा निरन्तर तथा तत्काल पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

➢ सुरक्षित सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराएर विपदबाट परेको मनोवैज्ञानिक असरको सामना गर्ने कार्यमा केटाकेटीहरू र शिक्षकहरूलाई मद्दत गर्न योगदान पुर्याउने ।

विशिष्ट उद्देश्य :

➢ विपदबाट प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका केटाकेटी तथा शिक्षकहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षाको निरन्तरता सुनिश्चित गर्नका लागि र उनीहरूलाई सुरक्षित रूपमा सिकाउने एवं सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराउन नेपाल सरकार तथा स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।

➢ प्रभावकारी आपतकालीन पूर्वतयारी तथा सहयोगलाई सहजीकरण गर्नका निमित्त क्षेत्रगत समुहका सदस्यहरू (Cluster Members) का बीचमा प्रभावकारी समन्वय, अनुगमन तथा सूचनाको आदान-प्रदान सुनिश्चित गर्ने ।

➢ आपतकालीन परिस्थितिमा पहिलो सहयोग उपलब्ध गराउने व्यक्तिका रूपमा सरोकारवालाहरूको क्षमता बढाउने ।

➢ द्रुत तथा चालु (Rapid and On-going) शिक्षाका लागि लेखाजोखा सञ्चालन गरिन्छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने र आपतकालीन परिस्थितिमा रहेका केटाकेटीहरूको शिक्षाका लागि युनिसेफका प्रमुख प्रतिवद्धताहरू (UNICEFs Core Commitments to Children in Emergencies for Education) का न्युनतम मापदण्डबाट निर्देशित भएर उपयुक्त सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

➢ आपतकालीन परिस्थितिमा सहयोग उपलब्ध गराउनका लागि रणनीतिक साझेदारी तथा अन्य साझेदार/क्षेत्रहरू (Cluster) सँग सम्बन्धको स्थापना तथा त्यसलाई सुदृढ पार्ने ।

➢ बृहत्तर बिद्यालय सुरक्षा नीति लाई आवलम्वन गरी कार्य गर्ने ।

शिक्षामा मानवीय सहयोगसम्बन्धी न्युनतम मापदण्ड: (Sphare standard)

➢ विपद् परेको पहिलो हप्ताभित्र शिक्षासम्बन्धी सुविधा र शिक्षामा संलग्न व्यक्तिहरूका बारेमा द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) सञ्चालन गर्ने ।

➢ शिक्षा समन्वय इकाई र स्थानीय क्षेत्रगत सदस्यहरूसँगको समन्वयमा तथा प्रभावित समुदायहरूसँगको परामर्शमा प्रभावित/आन्तरिक रूपमा विस्थापित बालबालिकाहरूको शिक्षालाई जारी राख्नका लागि तिनका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ पत्ता लगाउने ।

➢ सम्भव भएसम्म यथासक्य चाँडो अर्थात् सिद्धान्त पहिलो दुई हप्ताभित्र, न्युनतम मापदण्ड बमोजिम ६ देखि ८ हप्ताभित्र न्युनतम पुर्वाधारसहित विद्यालय जाने बालबालिकाहरूका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ तथा स-साना बालबालिकाहरूका लागि सुरक्षित ठाउँ खडा गर्ने ।

➢ विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षणसिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध-संरचनागत (Semi Structured) मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर पढाइ जारी राख्ने र शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने ।

➢ विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउँमा भर्ना गरिएको छ/छैन अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ/छैन जानकारी लिने ।

➢ पीडित बालबालिकाहरूका निमित्त नियमित शिक्षा प्रणालीमा क्रमशः तिनलाई नियमित पार्दै लगिने ।

➢ प्रभावित क्षेत्रका स्कुलहरुमा भएको पुराना किताब संकलन गरी सुरक्षित ठाउँमा राख्ने ।

शिक्षा क्षेत्रका क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster Members) को सूची, क्षमता तथा श्रोत मापन

क्र.स.	जिल्लाको क्षेत्रगत साझेदारहरुको नाम	उपलब्ध श्रोत तथा सामग्री	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफो
१	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	आवश्यक शैक्षिक सामग्री समन्वय, शिक्षण सिकाई	अनुसूचि बमोजिम	
२	स्थानीय तहमा रहेका शिक्षा विकास शाखा	आवश्यक शैक्षिक सामग्री समन्वय, शिक्षण सिकाई	अनुसूचि बमोजिम	
३	मिक नेपाल	ECD kit box school kit box	भिउमान घर्ती	
४	रुकुमेली समाज विकास केन्द्र	आवश्यक शैक्षिक सामग्री	नर बहादुर नेपाली	
५	हुरेड कार्स रुकुम	आवश्यक शैक्षिक सामग्री	दामोदर गौतम	
६	यु एम एन रुकुम क्लष्टर	आवश्यक शैक्षिक सामग्री	शिव अधिकारी	

७	नेपाल जनजागरण मञ्च	आवश्यक शैक्षिक सामग्री	टेक बहादुर कुसारी	९८६४९
८	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ जिल्ला शाखा	आवश्यक काठ	बिष्णु देवकोटा	
९	नेपाल बिद्युत प्राधिकरण	विद्युतको आपूर्तिलाई नियमित गर्ने		
१०	डिभिजन बन कार्यालय	नियम बमोजिम काठपातको उपलब्ध	बोसिन्द्ररज सुवेदी	

आपतकालीन परिस्थितिको पूर्वतयारी: (आपतकालीन परिस्थितिभन्दा पहिले)

क्र स	क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	कहिले गर्ने
१	स्थानीय तहमा	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय सरकार र सहयोगी निकायहरु	मंसिरमा
२	आपतकालीन आश्रय पहिचान तथा व्यबस्थापन बैठक	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय सरकार र सहयोगी निकायहरु	पुष
३	जनशक्ति व्यवस्थापन तथा परिचालन अन्तरक्रिया	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय सरकार र सहयोगी निकायहरु	माघ
४	समन्वय,सहकार्य बैठक छलफल	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय सरकार र सहयोगी निकायहरु	चौमासिक रुपमा
५	विपद् सहायता सामाग्री ब्यवस्थापन	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई, स्थानीय सरकार र सहयोगी निकायहरु	बैशाखमा
६	विद्यालयहरुको आकस्मिक योजना बनाउने	सम्वन्धित बिद्यालयहरु	जेठ सम्ममा
७	विगतमा प्रभावित विद्यालयको अध्ययन,विश्लेषण गरी बाढी,भूकम्प सम्बन्धमा प्र.अ.,शिक्षक तथा वि.ब्य.समितिलाई विद्यालय स्तरीय चेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने,गराउने,शिक्षकहरुलाई प्राथमिक उपचार तालिम	प्र अ, शिक्षक तथा बिद्यालय	माघ तथा फाल्गुण
८	वैकल्पिक विद्यालय स्थापना र संचालनका लागि आवश्यकसामाग्री तथा श्रोत व्यक्तिहरुको पहिचान गर्ने	प्र.अ., शिक्षक तथा बिद्यालय	चौमासिक रुपमा
९	उच्च जोखिम क्षेत्रका शिक्षक,सामाजिक कार्यकर्ता (मानवीयश्रोत र अन्य श्रोत समेतको को रोष्टर निर्माण गर्ने र सचेत गराउने	प्र.अ., शिक्षक तथा बिद्यालय सहयोगि निकाय, सरोकारवालाहरु,संचार क्षेत्र	चौमासिक रुपमा
१०	उच्च जोखिम क्षेत्रमा प्रचार प्रसारका लागि सूचना सञ्चारका सामाग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने	प्र.अ., शिक्षक तथा बिद्यालय सहयोगि निकाय, सरोकारवालाहरु,संचार क्षेत्र	चौमासिक रुपमा
११	स्थानीय संचार माध्यम मार्फत जनचेतनाका गतिबिधि संचालन गर्ने	प्र.अ., शिक्षक तथा बिद्यालय सहयोगि निकाय,सरोकारवालाहरु,संचार क्षेत्र	निरन्तर
१२	विद्यालय बिपद् सुरक्षा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने	बिद्यालय सहयोगी निकाय, सरोकारवालाहरु,संच्चार क्षेत्र	जेठसम्म

विपद् प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना (विपद्को अवधिमा लागु हुने)

सहयोग गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि — तत्कालका लागि (०–३० दिनसम्म)		
जानकारी सङ्कलनका लागि क्लष्टर समन्वय बैठक	शिक्षा विकास तथा समन्वय	पहिलो दिन

➢ आर्थिक तथा मानवीय श्रोतको आपतकालीन जोहो ➢ सूचना केन्द्रको स्थापना तत्काल शैक्षिक क्षतिको सूचना संकलन गर्ने ➢ सुरक्षित स्थानमा सिविर स्थापना गर्ने तत्काल स्थानीय तह तथा अन्य क्षेत्रमा भएका सूचना केन्दहरुसँग सम्पर्क स्थापना गरी जानकारी संकलन गर्ने	इकाई	-
परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार पार्ने : **क.** पहिलो प्रतिवेदन । **ख.** अद्यावधिक प्रतिवेदनहरूको अनुसरण गर्ने । **ग.** २४ घण्टाभित्र र पहिलो हप्तामा हरेक दिन सञ्चारमाध्यमकालागि समाचार प्रकाशन गर्ने ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय सरकार	दोस्रो दिन
प्रारम्भिक लेखाजोखाको प्रतिवेदन तयार पार्नका निमित्त आधार रेखाका तथ्याङ्कको समीक्षा गर्ने : **क.** प्रभावित विद्यालय तथा विद्यार्थीको अनुमान गर्नका लागिप्रभावित विद्यालय सेवा क्षेत्रबाट उपलब्ध तथ्याङ्क/जानकारीकोसमीक्षा गर्ने । **ख.** प्रभावित क्षेत्रमा रोकिएको शैक्षिक सेवा अस्थाई रुपमा सुचारुगराउन जिम्मेवारी तोक्ने ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय सरकार	दोस्रो र तेस्रो दिन
क.स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजना (Cluster CP) को समीक्षा गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय सरकार	७ दिनभित्र
विपदबाट बढी जोखिममा रहेका समूहहरू **क.** अपांग बालबालिकाको पहिचान । **ख.** परिवारबाट बिछोडिएका । **ग.** आमाबाबु गुमाएका । **घ.** मनोसामाजिक आघातमा परेका बालबालिकालाई मानवीयसहायताका लागि श्रोत खोजेर सम्झौता गर्ने । **ङ.** शिविरभित्रै बाल सिकाइ कक्षा सञ्चालन गर्ने ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह	पहिलो हप्तादेखि १ महिना भित्र
क्षेत्रगत निकायहरुको (Cluster) समन्वय बैठक **क.**सूचना तथा जानकारीको आदानप्रदान,अवस्था विश्लेषण,कार्यक्रमको पूर्वतयारी तथा साझा सहमति,श्रोतको खोजी तथाव्यवस्थापन ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह	हप्तामा एक पटक
आवश्यकताको विस्तृत लेखाजोखा सञ्चालन गर्ने ३०-९० दिनसम्म		
स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि आवश्यकताको विश्लेषण **क.**प्रस्तावना तयार पार्ने । **ख.**दातृ निकायहरुसंग प्रस्तावना सहित श्रोतको माग गर्ने ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह, क्लष्टर सदस्यहरु	३-४ हप्ता
ग.परिस्थिति सम्बन्धी अद्यावधिक प्रतिवेदनलाई निरन्तर अद्यावधिक गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह	हप्तामा एक पटक
घ.मानवीय सहायताका साथै क्षतिग्रस्त शैक्षिक संस्थाको पुनः निर्माण गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह,सहयोगी निकाय	दोस्रो र तेस्रो महिनामा
ङ.मानवीय शैक्षिक सहयोगको निरन्तरताका साथै नियमित अनुगमन	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह,सहयोगी निकाय	निरन्तर
च.विद्यालयलाई अस्थाई आवास बनाएका विपद् प्रभावितहरुलाईक्रमशः घर पठाउने ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय तह,सहयोगी निकाय	दोस्रो हप्ता
छ. आवश्यकतानसुार अस्थायी सिकाइ केन्द्र निर्माण गरी शिक्षण कार्य गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय	आवश्यकताअनुसार

।	इकाई,स्थानीय तह,सहयोगी निकाय	
ज.जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिसको आधारमा भौतिक क्षति भएका विद्यालयहरुको पुनःनिर्माण,पाठ्यपुस्तक क्षति भएका विद्यार्थीहरुको पाठ्यपुस्तक खरिद आदिका लागि रकम यकिन गरी सम्वन्धित निकायसंग माग गर्ने ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई,स्थानीय सरकार,सहयोगी निकाय	पांचौ हप्ता

ज) क्षेत्र : राहात पुनः निर्माण पुनःस्थापना

यस क्षेत्रमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) जिल्ला समन्वय समिति/स्थानीय तह सबै क्षेत्रगत सदस्यहरुको सूचि, क्षमता तथा श्रोत आँकलनः-

क्र सं	क्षेत्रगत साझेदार निकायको नाम	उपलब्ध स्रोत	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन वा इमेल
१	जिल्ला समन्वय समिति रुकुम	स्थानीय सरकारको समन्वयमा सरोकारवालाहरु सवै	जि. स. स. प्रमुख जि. स.अधकारी	९८४०४९४१५५ ९८४३९३२१०३
२	सिस्ने गाउँपालिका	राहत,पुनस्थापना तथा पुनः निर्माण	अध्यक्ष प्र. प्र.अ.	९८६३९३५१४२ ९८५७८२१८९०
३	भूमे गाउँपालिका		अध्यक्ष प्र. प्र.अ.	९८०६२२४६७९ ९८०१३३२३३३
४	पूथा उत्तरगंगा गाउँपालिका		अध्यक्ष प्र. प्र.अ.	९८५७८२४२८१ ९८४४०३९०२५
५	जलस्रोत तथा सिचाइं विकास सव डिभिजन कार्यालय	विपद् पश्चात् सिंचाइ संरचना पुनःनिर्माण र ग्याभिन प्रोटेक्सन गर्ने र बायो इन्जिनियरिङ लगायतका कार्य गर्ने ।	प्रमुख	९८५७८२००१८
६	खानेपानी तथा सरसफाईडिभिजन कार्यालय	विपद् पश्चात् खानेपानी संरचना पुनःनिर्माण र प्रविधिक सल्लाह	प्रमुख	९८४१७७१०५२
७	सामुदायिक वन महासंघ	............कोष/काठ सहयोग	अध्यक्ष	
९	उद्योग वाणिज्य संघ	राहत,खाद्य तथा गैहखाद्य सामग्री,तयारी खाना	यज्ञ बहादुर मल्ल	९८६६९२४३३९
१०	नेपाल चेम्बर अफ कमर्श रुकुम शाखा	राहत,खाद्य तथा गैहखाद्य सामग्री,तयारी खाना	दिलिप थापा	
११	निर्माण व्यवसायी संघ	निर्माणजन्य सामाग्री ढुवानी तथा सहयोग	अध्यक्ष	

आपतकालीन परिस्थितिको पूर्वतयारी सम्बन्धी गतिविधि : (विपद् भन्दा पहिले)

क्र सं	क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
१	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरुका बीच क्लस्टर सदस्यको बैठक गर्ने,समन्वय स्थापित गर्ने संयन्त्रका बारेमा सहमति कायम गर्ने ।	जिल्ला समन्वय समिति, क्लष्टर सदस्यहरु	मंसिर, फाल्गुण र असार
२	प्रभावित क्षेत्रमा उत्पन्न हुनसक्ने संकट आँकलन गरी क्षेत्रगत जिम्मेवारी बाडफाँड गर्ने ।	जिल्ला समन्वय समिति, क्लष्टर सदस्यहरु	बैशाखसम्म
३	स्थानीय तहमा उद्धार तथा राहतमा प्रयोग हुनसक्ने औजार उपकरणको तयारी र क्षेत्रगत भण्डारण गर्न समन्वय गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति, क्लष्टर सदस्यहरु	जेठ
४	बर्षायाममा अवरोध पुऱ्याउने भएकाले खोला छेउमा पोल, गाडी, डोरी टागेर आपतकालीन खोला तर्न तयारी अवस्थामा राख्ने ।	जिल्ला समन्वय समिति, क्लष्टर सदस्यहरु	असार मसान्तसम्म
५	कृतिम तयारी अभ्यास	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,जि. स. स, DDMC	असारमा

६	स्थानीय तहमा लेखाजोखा टोलीका तयार गर्नका लागि समन्वय गरी क्षमता अभिबृद्धि गर्ने।	स्थानीय तह/जि. स. स	जेठ
७	स्थानीय तहमा बिपद् तथा राहत ब्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्न लगाउने।	स्थानीय तह/जि. स. स	जेठ

निकायगत पहिचान (को,कहाँ,के)

निकाय	बिषयगत क्षेत्र	कार्यरत क्षेत्र	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं
जिल्ला प्रशासन कार्यालय	समन्वय,सुरक्षा	जिल्लाभर	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	९८५७८६७७७७
नेपाल प्रहरी	खोज उद्धार शान्ति सुरक्षा,राहत वितरण	जिल्लाभर	प्रहरी नायव उपरिक्षक	९८५७८६५५५५
नेपाली सेना	खोज उद्धार शान्ति सुरक्षा,राहत वितरण	जिल्लाभर	सेनानी	०८८-४१३१०३
सशस्त्र प्रहरी वल	खोज उद्धार शान्ति सुरक्षा,राहत वितरण	जिल्लाभर	प्रहरी नायव उपरिक्षक	९८५७८४५४५१
जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	विपद सूचना तथा समन्वय	जिल्लाभर	सूचना अधिकारी	९८५७८४३४३१
जि.सं.स.को कार्यालय,सबै स्थानीय तह	समन्वय, राहत तथा पुनःस्थपाना	जिल्लाभर	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८४३९३२१०३
नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	राहत	जिल्लाभर	संयोजक/सभापति	९८६८०६२४८८ ९८६६९०१४४९
स्वास्थ्य कार्यालय,स्थानीय तहका इकाईहरु	स्वास्थ्य सेवा	जिल्लाभर	प्रमुख	९८५७८४५१४६
एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यालय स्थानीय तहका इकाईहरु	खाद्यान्न तथा बिउ	जिल्लाभर	प्रमुख	९८५७८२१८६१
स्थानीय तहका महिला बालबालिकातथा सामाजिक विकास शाखा	संरक्षण	जिल्लाभर	स्थानीय तहका शाखा प्रमुख	अनुसूचि बमोजिम
खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	खानेपानी तथा सरसफाई सामग्री	जिल्लाभर	कार्यालय प्रमुख	९८४१७७१०५२
विद्युत प्राधिकरण कार्यालय	बिद्युत वितरण	जिल्लाभर	अध्यक्ष	९८५७८५४६२९
दुरसंचार कार्यालय	सूचना तथा संचार	जिल्लाभर	प्रमुख	९८५७८४७०१५ ९८२९८२३४३४
उद्योग वाणिज्य संघ	खाद्य तथा गैह्रखाद्य सामग्री,निर्माण सामग्री	जिल्लाभर	अध्यक्ष	९८६६९२४३३९
गैह्र सरकारी संस्था महासंघ	पुनस्थापना,पुननिर्माण,लेखाजोखा,क्षतिको तथ्यांक संकलन	सबै स्थानीय	अध्यक्ष	९८५११०११२१
पत्रकार महासंघ	मनसुन पूर्वानुमान,पूर्ब चेतावनी सम्प्रेषण,सूचना प्रवाह	सबै स्थानीय	प्रतिनिधि	९८६८२८६८२८

विपद् प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना

सहयोग गतिविधि	जिम्मेवार निकाय	कहिलेसम्म
सहयोग सम्बन्धी गतिविधि-तत्कालका लागि (०–३० दिनसम्म)		

जिल्ला आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र DEOC मा अवस्थाकोबारेमा जानकारी प्रदान गर्ने तथा सूचना लिने । लत्ता कपडा,पाल,कम्बल,भाँडा,खाद्यान्न तथा राहत वितरण र प्राथमिक उपचार कार्य समन्वय गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाली सेना,नेपाल प्रहरी,जि स स, स्वास्थ्य कार्यालय,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी र सरोकारवाला	पहिलो दिन
विपद् व्यवस्थापनको अनुगमन गरी नपुग सामग्रीहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,जि स स, स्वास्थ्य कार्यालय,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	दोस्रो दिन
सरुवा रोगहरु फैलिन नदिन चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	स्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित गैह्र स.सं., सुआहारा दोश्रो कार्यक्रम	पहिलो हप्ता
अस्थायी बासस्थानका लागि आवश्यक कार्य सुरु गर्ने ।	जि.स.स,सडक पुर्वाधार कार्यालय,ने.रे.सो,स्थानीय तह,विद्यालयहरु	पहिलो महिना
मानवीय सहयोगलाई निरन्तरता	जि.स.स,नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, स्थानीय तह अन्य सहयोगी निकायहरु	दोस्रो महिना
क्षतिग्रस्त भवन तथा संस्थाहरुको पुनःनिर्माण (अस्थायी)	जि.स.स, स्थानीय तह अन्य सहयोगी निकायहरु	तेस्रो महिना
क्षतिग्रस्त भवन तथा संस्थाहरुको स्थायी पुनःनिर्माण	स्थानीय तह	निरन्तर

झ) क्षेत्र: सूचना विश्लेषण तथा समन्वय:

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय:जिल्ला प्रशासन कार्यालय,नेपाल टेलिकम र स्थानीय संचार गृहहरु

विपद् सम्बन्धी परिस्थिति

नेपाल उसैपनि विपद् जोखिमको हिसावले संकटासन्न मूलुक भित्रमा पर्दछ । जलवायु परिवर्तनका हिसावले चौथो,भूकम्पीय जोखिमका हिसावले एघारौं स्थानमा रहेको विभिन्न तथ्यांकहरुले देर्शाएका छन् । यस अवस्थामा आम सर्वसाधारण नागरीकहरुकाबीच सत्य तथ्य सूचना समयमै संप्रेशण गर्ने र सहि सूचना संप्रेशण गरी सचेत तथा सजग बनाउँनु सम्बन्धित निकायको भूमिका हो । रुकुम (पूर्व)हिमाली जिल्लाको रुपमा नेपाल सरकारले घोषणा गरेको छ । तसर्थ भौगोलिक रुपमा विकट,सबै ठाउँहरुमा सहज सूचना,संचारको पहुँच नभएको र विपद्का हिसावले उच्च जोखिममा रहेको जिल्ला हुनाले यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकायहरुले सूचना व्यवस्थापनमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न आवश्यक छ ।

- विपद्को समयमा संचारका माध्यमहरु विच्छेद भई सूचना प्रवाहमा अवरोध हुने ।
- संचार माध्यम संचालनका लागि चाहिने उर्जा श्रोत विच्छेद भई संचालनमा अवरोध हुने ।
- आम सर्वसाधारण नागरिकहरु तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरु सूचना विमुख हुने ।
- सूचना संप्रेशण गर्न कठीनाई हुने ।
- सडक पुलपुलेसा तथा बाटोघाटो अवरुद्ध हुने ।

उद्धेश्यहरु:

समष्टिगत उद्धेश्य

- विपद्को समयमा हुन सक्ने सूचनाको पहुँचमाथीको कमी तथा एक आपसमा परस्पर समन्वय गरि संभावित थप जोखिमको अवस्थालाई न्यूनिकरण गर्ने र जनधनको हुन सक्ने थप क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्ने गराउने ।

विशिष्ट उद्धेश्य:

- जिल्ला स्थित सरकारी तथा गैह्रसरकारी संघ संस्थाहरुका बीचमा प्रभावकारी समन्वयका माध्ययमबाट विपद्को समयमा हुन सक्ने थप क्षति न्यूनीकरण गर्न प्रयास गर्ने ।

क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster Member) को सूची,क्षमता तथा श्रोत आँकलन :

क्र स	क्षेत्रगत साझेदारको नाम	उपलब्ध स्रोत	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन वा इमेल

१	नेपाल टेलिकम	समन्वय तथा सूचना प्रवाह	चन्दन कुमार यादव	९८५७८४७०१५, ९८२९८२३४३४
२	स्थानीय तह		सूचना अधिकारी	अनूसूचि बमोजिम
३	नेपाल प्रहरी	सूचना उपलब्धता	सूचना अधिकारी	९८५७८९०४८०
४	स्वास्थ्य कार्यालय	समन्वय तथा सूचना उपलब्धता	निम प्रसाद गिरी	९८५७८२२५३५
५	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा	समन्वय तथा सूचना उपलब्धता	कुष्माकर खड्का	९८६६९०१४४९
६	नेपाल पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा	समन्वय तथा सूचना प्रवाह	सर्जना कार्की	९८६८२८६८२८
७	रेडियो पूर्वी रुकुम	समन्वय तथा सूचना प्रवाह	सर्जना कार्की	०८८-४१३११२८
८	रेडियो रुक्मिणी	समन्वय तथा सूचना प्रवाह	मदन बि सी	०८८-४१३११२९

५. अनुसूची र व्याख्या

५.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना क्रियाशिल हुने

यो पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना जिल्लामा मुख्य गरीभूकम्प,पहिरो, बाढी,आगलागी,हिमपात,महामारी, कोभिड - १९,चट्याङ जस्ता प्रकोपबाट सृजित विपदमा क्रियाशिल हुनेछ । तर यसभित्र रहेका क्षेत्रगत योजनाहरु कुनैपनि विपद्को सन्दर्भमा अनिवार्य रुपमा क्रियाशिल हुनेछ ।

५.२विपद पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्ययोजनाकोकार्यान्वयनयोजना

यसको कार्यान्वयन हरेक विषयगत क्षेत्रले तय गरेका पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बमोजिम हुनेछ ।

५.३ विपद् पूर्वतयारी प्रतिकार्य योजनाको नियमित समिक्षा तथा पुनरावलोकन रणनीति

यो योजना निर्माण भएदेखि नै कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । अध्यावधिक गर्ने क्रममा स्थानीय तह,क्षेत्रगत अगुवा निकायले आफ्नो जिम्मेवारी तथा दायित्व बोध गरेको हुनु पर्नेछ । यस योजनालाई अद्यावधिक गर्ने क्रममा हरेक क्लष्टर र स्थानीय तह सहितको बैठक,जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अगुवाईमा स्थानीय तहले यस योजना अनुसार आ-आफ्नो स्थानीय तहमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा आउने छ भन्ने आशा गर्न सकिन्छ । साथै जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व) ले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रका अगुवा संस्था,स्थानीय तह तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरेर यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रयास गर्नेछ ।

- विपद्को समयमा यस योजनालाई तत्काल प्रयोगमा ल्याइने छ ।
- यो योजना विपद्को पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना भएकाले आवश्यकता अनुसार कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- २०७५ मा पहिलो पटक मस्यौदाको रुपमा बनेका यस योजनालाई आ.व. २०७९/०८० को लागि अध्यावधिक गरिएको छ । यसलाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तह मार्फत नीतिगत रुपमै पारित गरेर स्थानीय तहहरुलाई समेत क्रियाशील बनाइने छ ।
- जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समिति रुकुम (पूर्व) को बैठकले यस जिल्ला बिपद् तथा प्रतिकार्य योजनालाई पारित गरी तत्काल कार्यान्वयनमा ल्याउने छ ।

५.४ प्रतिवेदन तथा अभिलेखन :

जिल्ला विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना लाई अद्यावधिक गरी २०७९ बनाउने क्रममा मिति २०७९ आषाढ १३ गते भएको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष एवं प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री तुलाराज सुनुवारको अध्यक्षतामा बसेको जिल्ला स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी,बैठकले गरेका निर्णयहरु,प्रतिकार्य योजनालाई अद्यावधिक गर्ने क्रममा भएका क्षेत्रगत रुपमा बसेको बैठक,स्थानीय तहसँग भएको छलफल लगायतका सम्पूर्ण प्रकृयाहरुलाई प्रतिवेदनमा समेटिएको छ ।

यस बिपद्पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अद्यावधिक गर्ने सन्दर्भमा स्थानीय तहको सकृयता बढेको छ र नेपाल सरकारको नीति अनुसार यस आ.व.२०७९/०८० देखि सबै बिषयगत कार्यालयहरु स्थानीय तह मा गभिएको हुँदा सोही बमोजिमै क्षेत्रगत अवधारण स्थानीय तहले पनि अबलम्वन गर्नुपर्ने छ र सबै स्थानीय तहले योजना निर्माण गरी जिल्ला बिपद् ब्यवस्थापन समितिमा अनुमोदनका लागि पेश गर्नुपर्ने छ भने योजनालाई नियमित अद्यावधिक गरिनेछ । साथै यसले जिल्लाको विपद्हरुको जोखिमको विश्लेषण गर्नुपर्ने,त्यसका लागि पूर्वतयारी,श्रोत साधनको मापन गर्नुपर्ने,अपुग श्रोतको खाडल पहिचान हुने विपद् व्यवस्थापनमा क्षेत्रगत हिसाबले ठूलो समूह परिचालित हुने अवस्थालाई सुनिश्चितता पनि बढाएको छ ।

५.५ संस्थागत व्यवस्था :

नेपालमा विपद् सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरुको प्रभावकारी समन्वय गरी प्राकृतिक र गैहप्राकृतिक विपदबाट धनजनको क्षति न्युनिकरण गर्ने सन्दर्भमा विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र नियमावली २०७६ क्रियाशिल रहेको अवस्था छ । यो ऐनले सरकारलाई विपद्को सामना गर्न तयार हुने,विपद्को समयमा प्रतिकार्य गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । अतः यसको संस्थागत व्यवस्था कानूनमा उल्लेख भए बमोजिम नै जिल्लाको विपद् व्यवस्थापन समितिरहनेछ ।

५.६ अनुमोदन प्रक्रिया :

मिति २०७९ आषाढ १३ गते जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बाट यस जिल्लाको जिल्ला विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई वास्तविक तथ्य र तथ्यांकको आधारमा पुनरावलोकन गरी मिति २०७९साउन २५ गते सम्म योजना निर्माण सम्बन्धिका सम्पूर्ण कार्यहरु सक्ने कार्यादिश बमोजिम र त्यस लगत्तै वस्ने जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक मार्फत यो DPRP अनुमोदन भई क्रियाशिल हुनेछ ।

दैनिक, साप्ताहिक प्रतिवेदन फारम

१. तयार गर्ने जिल्लाः अवस्था प्रतिवेदन नः दस्तखतः
२. प्रतिवेदन तयार गरेको मितिः
३. लाई (प्र.जि.अ,जि वि व्य स,गृह मन्त्रालय आदी)
४.बाटः (प्र.जि.अ,जि वि व्य स, DEOC,नेरेसो)
५ . बोधार्थः (प्र.जि.अ,जि वि व्य स,गृह मन्त्रालय अदी)
६. प्रतिवेदन अवधिः (देखि चालु आ.व. भरी निरन्तर)
७. प्रतिवेदनले समेट्ने क्षेत्रः(जिल्ला,स्थानीय तह)
८. सामान्य अवस्थाः (प्रभावित स्थानीय तह,लाभान्वीत जनसख्या,क्षति भएको विवरण आदी)
९. राहत उद्धारको विवरणः (सरकारी,गैह सरकारी,रेडक्रस,राष्ट्रसंघीय निकायहरुबाट भएको राहत उद्धार)
१०. राहत उद्धारको योजनाः (सरकारी,गैह सरकारी,रेडक्रस,राष्ट्रसंघीय निकायहरुबाट प्रदान गरिने राहत उद्धारको योजना)
११. राहत उद्धारमा हुनसक्ने कमी वा कठीनाईः (सरोकारवाला निकायहरू मार्फत समन्वय गरी न्यूनिकरण गरिने)
१२. समस्या समाधानका उपाय वा आवश्यक सहयोगको अपेक्षाः (साझेदार निकाय तथा तालुक निकाय)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची १

योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समितिहरूको प्रथम बैठकको कार्यसूची

गाउ/नगरपालीका ....,जिल्ला ....,प्रदेश ....,

मिति/समयः

स्थानः

छलफलका विषयहरू

१. गत बर्षका प्रकोप घटनाहरू र व्यवस्थापन सम्बन्धी समिक्षा

२. यस बर्षको पूर्वानुमान (बर्षा,बाढी सम्बन्धि पूर्वानुमानहरू जल तथा मौसम विज्ञान बिभाग बाट उपलब्ध हुन्छ,अन्य प्रकोपहरूको सम्बन्धित निकायबाट उपलब्ध हुन्छ)

३. सङ्कटासन्नता र जोखिमको बस्तुस्थिति (सम्बन्धित समितिको भौगोलिक कार्यक्षेत्र – जिल्ला,गाउ वा नगरपालीका,प्रदेश)

४. बिषयगत क्षेत्रहरू (जिल्लाका स्थानीय तहरूमा रहने क्लष्टरहरूर तिनको योजना)

५. योजना तर्जुमा वा अद्यावधिक गर्ने प्रक्रिया

- गाउँ/नगर पालीकाको सन्दर्भमा वडाहरूमा गरिने र स्थानीय विपद् व्यवस्थापनमा एकिकृत गरिने प्रक्रिया र कार्ययोजनाको छलफल गर्ने,
- जिल्लाको सन्दर्भमा जिल्लाका स्थानीय तहहरूमा गरिने वा भैरहेका प्रक्रिया र कार्ययोजनाको छलफल गर्ने । (आवश्यक भएमा) सम्बन्धित पालिकाहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्ने सम्बन्धमा छलफल गर्ने
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूमा रहने बिषयगत कार्यक्षेत्र,साथै जिल्ला स्थित कार्यालय,संघसंस्थाहरूको योजना प्रक्रिया र कार्ययोजनाको छलफल गर्ने

६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमामा प्राविधिक सहयोग गर्नका लागि (आवश्यक भएमा) अनुभव प्राप्त विज्ञ सम्मिलित) कार्यटोली (Working Group) को गठन गर्ने र कार्यशर्तहरू छलफल गरी स्वीकृत गर्ने

७. पूर्वतयारी योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सहयोग र समन्वय (अन्य गा.पा.,न.पा. सँग,जिल्ला सँग,प्रदेश र संघीय निकायविच)

८. अन्य (जस्तैः समितिको आगामी बैठक सम्बन्धमा) ।

नोटः (१) ऐनको दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिम राष्ट्रिय परिषद्को बैठक बर्षको कम्तिमा दुईपटक बस्ने व्यवस्था छ । कार्यकारी समितिको बैठकका सम्बन्धमा यस्तो किटानी व्यवस्था भएको छैन । कार्यकारी समितिको पहिलो बैठकले संघीय तहका निकायहरूले योजना तर्जुमा प्रकृया साथै अन्य विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्न (अद्यावधिक गर्न) र आवश्यक समन्वयँ गर्न निर्देश गर्ने र दोश्रो (र अन्य) बैठकले प्रकोप पूर्वतयारी (योजनाहरू)को राष्ट्रिय अवस्था तथा अन्य बिषयहरूलाई समिक्षा गरी परिषद्को बैठकमा जानकारीका लागि पेश गर्ने अभ्यास गरिनेछ ।

(२) प्रदेश विपद् व्यवस्थापन परिषद् तथा कार्यकारी समिति, जिल्ला तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका अन्य बैठक र तिनका कार्यसूची पहिलो बैठकका निर्णयहरू, तिनको कार्यान्वयन अवस्था र अन्य आन्तरिक सवालहरूमा निर्भर हुने भएकोले संख्या र कार्यसूची यस मार्गदर्शनमा उल्लेख गरिएको छैन ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची २

विषयगत क्षेत्रको प्रथम बैठकको मुख्य कार्यसूची

गाउँ/नगरपालीका ....,जिल्ला ....,प्रदेश ....,विषयगत क्षेत्र ....

स्थानः

मिति/समयः

छलफलका विषयहरू

१. विषयगत क्षेत्रको परिचय

२. बिषयगत क्षेत्रको अगुवा तथा सदस्य संस्थाको नामावली

३. प्रमुख विपद् र प्रभावित क्षेत्रको छनौट

४. पहिचान भएको विपद्या सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा भूमिका,

५. विपद्को घटना हुनु अगाडि गरिने पूर्वतयारी र विपद् पश्चात् गरिने प्रतिकार्यको समयसीमा निर्धारण,

६. विद्यमान कमीकमजोरीहरू (Gaps) को पहिचान,

७. प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी तथा आपतकालीन प्रतिकार्य क्रियाकलापहरूको पहिचान,

८. प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि विषयगत क्षेत्रको कार्ययोजना तर्जुमा,

९. विपद्को घटना अगावै गरिने पूर्व तयारी तथा विपद्को समयमा गरिने आपतकालीन कार्यका लागि

१०. मुख्य जिम्मेवार निकायको पहिचान,

११. बिषयगत क्षेत्रको अनुगमन,मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना तर्जुमा,

१२. प्रत्येक पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि लागत अनुमान (सम्भव भए सम्म)

१३. अन्य (जस्तैः आगामी बैठक सम्बन्धमा)।

नोटः प्रत्येक विषयगत क्षेत्रका अन्य बैठक र तिनका कार्यसूची पहिलो बैठकका निर्णयहरू, तिनको कार्यान्वयन अवस्था र अन्य आन्तरिक सवालहरूमा निर्भर हुने भएकोले संख्या र कार्यसूची यस मार्गदर्शनमा उल्लेख गरिएको छैन।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची ३

प्रजनन स्वास्थ्य संयोजक वा सम्पर्क व्यक्तिको भूमिका र दायित्व

१. प्रजनन स्वास्थ्य सेवाहरुका लागि आफू सम्पर्क व्यक्ति हुने र विस्थापित समुदाय तथा आवश्यकता अनुरुप स्वास्थ्य र अन्य क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण संस्थाहरुलाई प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी प्राविधिक सल्लाह र सहयोग उपलब्ध गराउने,

२. शिविर,आवास तथा आसपासका मानिसहरुका लागि प्रजनन स्वास्थ्य गतिविधिको योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय,क्षेत्रीय र राष्ट्रिय निकायहरुसंग मध्यस्थताको भूमिका निर्वाह गर्ने,

३. प्रजनन स्वास्थ्य सेवाका लागि बहु–क्षेत्रगत पद्धतिलाई अन्य क्षेत्र (संरक्षण,खाद्यान,शिविर व्यवस्थापन,शिक्षा,सामुदायिक सेवा इत्यादि) सँग समन्वय गर्ने,

४. स्वास्थ्य क्षेत्र (Health Cluster) को समन्वय बैठकको एजेण्डामा प्रजनन स्वास्थ्यलाई प्रमुख बुँदाको रुपमा राख्न भूमिका खेल्ने,

५. MISP लाई सहयोग गर्ने गरी राष्ट्रिय र अन्य स्तरीय नीतिहरु प्रस्तुत गर्ने । उदाहरणका लागि,प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा,आपतकालीन प्रसुती सेवा,लिङ्गमाआधारित हिंसालाई सम्बन्धित नीतिसंग एकीकृत भएको सुनिश्चित गर्ने,

६. MISP सम्बन्धी अभिमुखीकरण सत्रहरु सञ्चालन र समन्वय गर्ने (जस्तै,स्वास्थ्यकर्मी,महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका,स्वास्थ्य संस्था व्यस्थापन एवं संचालन समितिका सदस्यहरु,सामुदायिक सेवाकर्मी,प्रभावित समुदाय,सुरक्षाकर्मी,इत्यादि),

७. बिभिन्न सेवाका लागि स्तरीय प्रोटोकलहरु कार्यान्वयन गरेको सुनिश्चित गर्ने,जस्तै,यौन हिंसा पीडितलाई चिकित्सा सेवा र आपतकालिन प्रसुती सेवाको लागि प्रेषण तथा विस्तृत प्रजनन स्वास्थ्य सेवाको योजना तयार गर्दा यौनजन्य संक्रमण (STI) र परिवार नियोजन सम्बन्धी व्यवस्थापन आदि,

८. विपदका अवस्थामा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम अनुगमनका निम्ति साधारण तथा सजिलो फारम विकसित गर्ने,

९. MISP का परिणामलाई अनुगमन गर्न स्तरीय सूचकको प्रयोग गर्ने,

१०. प्रयोग गरिने तथ्याङ्क,संकलन,विश्लेषण र प्रसार गर्ने,

११. स्वास्थ्य क्षेत्र (Health Cluster) र स्वास्थ्य कार्यालयलाई नियमितरुपमा प्रतिवेदन बुझाउने,

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची ४

विपद् प्रभावित जनसंख्याको प्रजनन् स्वास्थ्य आवश्यकता अनुमानका लागि

अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड (International Standard)

विपद प्रभावित समुदायको प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाका लागि आवश्यक औषधी,सामग्री र स्वास्थ्यकर्मीहरु देहायको मापदण्डको आधारमा अनुमान गर्न सकिन्छ। अन्तर निकाय प्रजनन् स्वास्थ्य सामग्रीहरु पनि सोही आधारमा तयार गरिएका छन्।

जनसंख्याको समूह	जनसंख्याको आधारमा (प्रतिशत)	जम्मा सख्या
वयस्क पुरुषहरू	२०%	११३०
प्रजनन् उमेर समूहका महिलाहरू (१५ देखि ४९ वर्ष)	२५%	३३२१
कोरा जन्मदर	४%	१
➢ गर्भवती महिला ➢ प्रसुती वा बच्चा जन्मने		
जटिल गर्भपतन र गर्भवस्था	२०%	२९८
योनी च्यातिने र बच्चा जन्मदा टांका लगाउन जरुरी	२५%	२२४
बच्चा जन्मदा गरिने शल्यक्रिया (सिजरिनन अप्रेशन)	५%	.७५
बलात्कृत हुन सक्ने प्रजजन उमेरका महिलाहरू	२%	२६६
परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्ने प्रजजन् उमेरका महिलाहरू	१५%	१९९३
➢ पिल्स (खाने चक्की)	३०%	३९८५
➢ सुई	६५%	८६३४
➢ आई.यु.डी.	५%	६६५

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची ५

विपद् प्रभावित जनसंख्याको अनुमानका लागि

अन्तराष्ट्यि मापदण्ड (International Standard)

विपद प्रभावित समुदायको उमेरको बिभाजन अनुसार जनसमुदायको बिश्वब्यापी औषत संरचना देहायको मापदण्डका आधारमा अनुमान गर्न सकिन्छ। अन्तर निकायबिच सोही आधारमा तयारी र सहयोग गर्न सकिन्छ।

जनसंख्याको समूह	जनसंख्याको आधार (प्रतिशतमा)
० देखि ६ महिना	१.३२%
७ देखि ११ महिना	०.९५%
१ वर्ष देखि ३ वर्ष	६.५८%
४ वर्ष देखि ६ वर्ष	६.४१%
१० वर्ष देखि १८ वर्ष महिला	९.०१%
१० वर्ष देखि १८ वर्ष पुरुष	९.५२%
१९ वर्ष देखि ५० वर्ष महिला	१७.४२%
५१ वर्ष देखि ६५ वर्ष महिला	४.७२%
१९ वर्ष देखि ६५ वर्ष पुरुष	२७.९०%
६५ वर्ष माथि महिला	२.६२%
६५ वर्ष माथि पुरुष	२.१८%
गर्भवती	२.४०%
स्तनपान गराउने	२.६०%

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची ६

मानवीय कार्यकर्ताहरुका लागि आचार संहिता

लाभान्वित समूहको रेखदेख गर्ने,लाभान्वित व्यक्तिहरुलाई सम्मानको दृष्टिले हेरिएको छ भन्ने कुराको सुनिश्चितता गर्नुपर्ने दायित्व मानविय सेवाको उद्देश्य बोकेका निकायहरुको हो । यो आचार संहिता पालन गर्न मानवीय कार्यमा संलग्न कार्यकर्ताहरु र सरकारी कर्मचारीहरु सबैले सही गर्नु पर्छ । स्वार्थपूर्ण यौन क्रियाकलाप र यौन दुर्व्यबहारको रोकथामको लागि निम्न सिद्धान्तहरुलाई निकायहरुको आचार संहितामा समाहित गर्नुपर्छः

१) मानविय सेवाको उद्देश्य भएका कार्यकर्ताले स्वार्थपूर्ण यौन सम्बन्ध राखेको र यौन दुर्व्यबहार गरेको पाइएमा यसलाई ठूलो दुश्चरित्रता मानिनेछ र यसैको आधारमा रोजगारबाट निष्कासित गरिनेछ ।

२) बालबालिकासँग यौनजन्य क्रियाकलाप गर्न निषेधित छ (यहाँ बालबालिका भन्नाले १८ वर्षमुनिका व्यक्ति हुन्)। उमेर पहिचानमा गल्तीलाई प्रतिवादको रुपमा प्रस्तुत् गर्न पाइने छैन ।

३) यौन क्रियाकलापको लागि रकम,रोजगारी,वस्तु वा सेवा आदानप्रदान वा अरु कुनै प्रकारको उपहासपूर्ण,अनादरपूर्ण वा स्वार्थपूर्ण व्यवहार निषेधित गरिएको छ । यस अन्तर्गत् लाभको लोभले गर्दा गरिने सहयोग आदानप्रदान पनि पर्छ ।

४) मानविय सेवामा समर्पित कार्यकर्ता र लाभान्वित व्यक्ति बीचको यौन सम्बन्धलाई ज्यादै निरुत्साहित गरिन्छ किनभने उनीहरु स्वभाविक रुपमा असमान शक्तिमा आधारित हुन्छन् । यस्तो सम्बन्धले मानवीय सहयोग कार्यक्रममा विश्वास र इमान्दारिताको कमी ल्याउँछ ।

५) यदि मानवताको क्षेत्रमा काम गर्ने कुनै पनि कार्यकर्ताले आफ्नै वा अर्को निकायको कार्यकर्ताले यौन दुरुपयोग वा स्वार्थपूर्ण यौन क्रियाकलाप गरेको शंका लागेमा स्थापित निकाय प्रतिवेदन प्रक्रियाहरु (Agency reporting mechanisms)को माध्यमबाट यो कुराको जानकारी दिनुपर्छ ।

६) मानवताको क्षेत्रमा काम गर्ने कार्यकर्ताहरुले यस्तो प्रकारको वातावरण निर्माण र व्यवस्था गर्नुपर्छ जसले स्वार्थपूर्ण यौन क्रियाकलाप र यौन दुर्व्यबहार रोकथाम गर्छ र आचार संहितालाई कार्यान्वयन गर्न प्रेरित गर्छ । सबै तहका प्रबन्धकहरुको यो वातावरणलाई कायम राख्ने प्रक्रिया बनाउनमा सहयोग गर्ने विशेष दायित्व हुन्छ ।

नोट:Task Force on Inter-Agency Standing Committeeको मानवीय संकटको बेला स्वार्थपूर्ण यौन क्रियाकलाप र यौन दुर्व्यबहारबाट संरक्षणसम्बन्धी प्रतिवेदनबाट साभार गरिएको ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची ७

राष्ट्रिय स्तरका महत्वपूर्ण कार्यालयका टेलिफोन नम्बरहरु

क्र.स.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नं.
१	गृह मन्त्रालय (शा.सु.शाखा) गृह मन्त्रालय (विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा पुनर्वालोकन	०१४२११२५७, ०१४२११२१९
२	राष्ट्रिय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र काठमाण्डौ	०१४२००१०५, ०१४२००२०३
३	प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल काठमाण्डौ	०१४२७७५४४ (१११४)
४	स.प्र.बल प्र.का. हलचोक काठमाण्डौ	

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची ८

जनप्रतिनिधिहरुको विवरण

सि.नं.	तहको नाम	नाम थर	पद	सम्पर्क नं.
१.	प्रतिनिधि सभा	मा. कमला रोका	सदस्य	९८५११४७१४५
२.	लुम्बिनी प्रदेश	मा. पूर्ण बहादुर घर्ती	सभामुख	९८५१११०१४१
३.	लुम्बिनी प्रदेश(भौतिक पूर्वाधार विकास समिति)	मा. आशा स्वर्णकार	सभापति	९८४४९९०४३५
४.	लुम्बिनी प्रदेश	मा. तेज बहादुर ओली	सदस्य	९८५१११६०८०
५.	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	मेघ बहादुर श्रेष्ठ	प्रमुख	९८४०४९४१५५
६.	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	मोहन बहादुर के.सी.	उप प्रमुख	९८४८३७२३६१
७.	सिस्ने गाउँपालिका	कृष्ण रेग्मी	अध्यक्ष	९८६३९३५१४२
८.	सिस्ने गाउँपालिका	गोपाल रेउले	उपाध्यक्ष	९८५७८२४४२४
९.	भूमे गाउँपालिका	होम प्रकाश श्रेष्ठ	अध्यक्ष	९८०६२२४६७९
१०.	भूमे गाउँपालिका	सविना वुढा	उपाध्यक्ष	९८६६९४९०८६
११.	पुथा उत्तर गंगा गाउँपालिका	पुनीराज घर्ती	अध्यक्ष	९८५७८२४२८१
१२.	पुथा उत्तर गंगा गाउँपालिका	भूपेन्द्रा बुढा	उपाध्यक्ष	९८५११८७७४४

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची ९

गाउँपालिकाजनप्रतिनिधिहरुको विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	जन प्रतिथिको नाम	पद	सम्पर्क नं.
१	सिस्ने गाउँगालिका	कृष्ण रेग्मी	अध्यक्ष	९८६३९३५१४२
२	सिस्ने गाउँपालिका	गोपाल रेउले	उपाध्यक्ष	९८५७८२४४२४
३	सिस्ने गा.पा. १ नं. वडा कार्यालय	रज बहादुर वुढा क्षेत्री	वडाध्यक्ष	९८६७८५३०६९
४	,,२ नं. वडा कार्यालय	कृष्ण बहादुर खड्का	,,	९८६७९३९३३१
५	,,३ नं. वडा कार्यालय	हेराम खड्का	,,	९८६८३६०८९०
६	,,४ नं. वडा कार्यालय	दलराज घर्ती	,,	९८४७८७६७४६
७	,,५ नं. वडा कार्यालय	बिरेन्द्र बस्नेत	,,	९८६४९८२३६८
८	,,६ नं. वडा कार्यालय	पूर्ण बहादुर मल्ल	,,	९८६६८२७३४८
९	,,७ नं. वडा कार्यालय	सशिधर बुढा	,,	९८६८६९२३१३
१०	,,८ नं. वडा कार्यालय	गोपाल पुन	,,	९८४००९९५८७
१	भूमे गाउँपालिका	होम प्रकाश श्रेष्ठ	अध्यक्ष	९८०६२२४६९७
२	भूमे गाउँपालिका	सविना वुढा	उपाध्यक्ष	९८२२८२९१०३
३	भूमे गा.पा. १ नं. वडा कार्यालय	मनकाजी पुन मगर	वडाध्यक्ष	९८०८६८५३३९
४	,,२ नं. वडा कार्यालय	नारायण पुन मगर	,,	९८०८१६८५३५
५	,,३ नं. वडा कार्यालय	पर्शुराम बुढा	,,	९८१०९१६७०९
६	,,४ नं. वडा कार्यालय	श्याम प्रसाद बुढा	,,	९८६३६३४८०३
७	,,५ नं. वडा कार्यालय	टेक प्रसाद बुढा	,,	९८४८५४४०८०
८	,,६ नं. वडा कार्यालय	विक्रम पुन मगर	,,	९८४३८६५८९६
९	,,७ नं. वडा कार्यालय	संगम रोका	,,	९८६६६५०८९९
१०	,,८ नं. वडा कार्यालय	दिनेश रोका मगर	,,	९८४७९३७७७९
११	,,९ नं. वडा कार्यालय	विनोद बुढा	,,	९७४६४९५२३२
१	पुथा उत्तर गंगा गाउँपालिका	पुनीराज घर्ती	अध्यक्ष	९८५७८२४२८१
२	पुथा उत्तर गंगा गाउँपालिका	भूपेन्द्रा बुढा	उपाध्यक्ष	९८५११८७७४४
३	पुथाउत्तरगंगा गा.पा. १ नं. वडा कार्यालय	विरमान कामी	वडा अध्यक्ष	
४	,,२ नं. कार्यालय	जस बहादुर श्रीपाली	,,	९८४०१४०११०
५	,,३ नं. कार्यालय	बम बहादुर बुढा	,,	९८६४९६८३२२
६	,,४ नं. कार्यालय	सुर बहादुर वि.क.	,,	९७४६५२६९२३
७	,,५ नं. कार्यालय	टिकासाइ घर्ती मगर	,,	९८५७८२४२५१
८	,,६ नं. कार्यालय	संखे सेन	,,	९८४२७९९०६३
९	,,७ नं. कार्यालय	चित्र बहादुर वुढा	,,	९७४४२४४१०३
८	,,८ नं. कार्यालय	पूर्ण मल्ल (शाही)	,,	९८४८९२५८८६

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

९	,,९ नं. कार्यालय	हर्क प्रसाद रोका	,,	९८४६३१०४७६
१०	,,१० नं. कार्यालय	भरत बुढा	,,	९८६००६७४०३
११	,,११ नं. कार्यालय	कुमार सिंह	,,	
१२	,,१२ नं. कार्यालय	दिलमान पुन	,,	
१३	,,१३ नं. कार्यालय	शिविसन सिर्पाली	,,	९८५७८२००१९
१४	,,१४ नं. कार्यालय	द्रवेश बुढा मगर	,,	

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची १०

रुकुम (पूर्व) जिल्लाका सरकारी कार्यालयहरुको सम्पर्क नम्बर सहितको विवरण								
क्र.सं.	कार्यालयकोनाम	कार्यालयप्रमुखको नाम	पद	कार्यालयको फो नं	का.प्र.मो.नं	कार्यरत स्थायीकर्मचारी संख्या	करार कर्मचारीसंख्या	जम्मा स्विकृतदरबन्दी
१	जिल्ला अदालत		जिल्ला न्यायाधिस	८८४१३०८२		२१	११	३७
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	तुलाराज सुनुवार	प्र.जि.अ.	८८४१३०८३	९८५७८६७७७७			
३	जिल्ला समन्वय समिति	रबिन्द्र वुढा क्षेत्री	जि.स. अ.	८८४१३०८६	९८४१४१००४८	३	६	७
४	नेपाली सेना खड्गदल गुल्म	दिपेन्द्र बहादुर क्षेत्री	सेनानी	८८४१३१०३	९८४६०८६७३०			
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रकाश डाँगी	प्र.ना.उ.	८८४१३०५२	९८५७८६५५५५			
६	सशस्त्र प्रहरी बल गुल्म रुकुमकोट	सुदन आचार्य	स.प्र.ना.उ.	८८४१३०९७	९८५७८४५४५१			
७	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	संजीव कुमार चौधरी	प्र.अ.अ.	८८४१३०८८	९८५७८२४४८८			
८	डिभिजन वन कार्यालय	जितेन्द्र सिंह खड्का	डि. वन अधिकृत	८८४१३१११५				
९	जलस्रोत तथा सिंचाई सव डिभिजन कार्यालय	योगेन्द्र महतो	कार्यालय प्रमुख	८८४१३११७	९८५७८५६०८४			
१०	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	नरेन्द्र वुढा मगर	कोष नियन्त्रक	८८४१३०९०				
११	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	प्रकाश शर्मा पौडेल	जिल्ला न्यायाधिवक्ता	८८४१३०९३	९८५५०८२७७७	७	५	९
१२	मालपोत कार्यालय	मोहनलाल के सी	कार्यालय प्रमुख	८८४१३०५६	९८४७८५२२८७	९	४	१४
१३	नापी कार्यालय	सृष्टि बैदार		८८४१३०५८		८	४	१४
१४	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	तेज कुमार ओली	जिल्ला निर्वाचन अधिकारी	८८४१३०८०	९८५७८४३४३४	४	३	७
१५	शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइ	तिलक गौतम	ईकाइ प्रमुख	८८४१३१११६	९८४९१५२४००	१	२	६
१६	घेरेलु तथा साना उद्धोग विकास समिति कार्यालय	मधुकर डाँगी	उद्योग अधिकृत	८८४१३११३		१	२	६
१७	स्वास्थ्य कार्यालय	नारायण प्रसाद चौधरी	का.प्र.	८८४१३०३४		६	२	१२
१८	सडक पुर्वाधार विकास कार्यालय	गोविन्द बहादुर महत्रा क्षेत्री	कार्यालय प्रमुख	८८४१३१४४	९८५७८८६०४७	५	२	१३
१९	खानेपानी तथा सरसफाई सम्पर्क	प्रकाश न्यौपाने	कार्यालय प्रमुख			३	१	३

	कार्यालय						
२०	ओखरजोन प्रम कृषि आधुनिकरण	मित्रलाल पौडेल	कार्यालय प्रमुख	८८४१३११४		३	४	९
२१	नेपाल विद्युत प्राधिकरण वितरण केन्द्र	सुरेश प्रसाद चौधरी	ईन्जिनियर	८८४१३१४३		४	२	३३
२२	सिस्ने गा पा	चिन्तामणी दाहाल	नि.प्र.प्र.अ.	८८४१३०६४	९८५७८२४२३५, ९८५७८२१८९०	२७		३५
२३	भूमे गा पा	चन्द्रसिंह श्रेष्ठ	प्र प्र अ		९८५७८३१२००	२६	१३	३९
२४	पुथा उत्तरगंगा गा पा	वशिष्ट नारायण यादव	नि प्र प्र अ		९८४४०३९०२५	२		४७
२५	एकिकृत कृषि तथा पशु विकास कार्यालय	पिताम्बर बस्नेत	कार्यालय प्रमुख	८८४१३१७१		३	१	७
२६	नेपाल टेलिकम	चन्दन कुमार यादव	सहायक	८८४१३०००	९८५७८४७०१५	१	१	२

श्रोतः जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची ११

जिल्लास्थित सुरक्षा कार्यालयहरुको विवरण							
सि.नं.	कार्यालयको नाम	मातहत इकाई	कार्यालय प्रमुखको दर्जा/पद	कार्यालय प्रमुखको नाम	सम्पर्क नं	दरबन्दी संख्या	कैफियत
१	नेपाली सेना	जिल्लामा रुकुमकोट रुकुम पूर्व	सेनानी	बाबुलाल जि.सी.	०८८-४१३१०३	९०	
२	नेपाल प्रहरी	जि.प्र.का.रुकुम (पुर्व)	प्र.ना.उ.	प्रकाश डाँगी	०८८-४१३०५२ ९८५७८६५५५५	१४३	विपद् सम्बन्धि दक्ष जनशक्ती ३० जनाकन्ट्रोल नं १००
		ई.प्र.का.रुम्मामैकोट	प्र ना नी	महेन्द्र बहादुर खत्री	९८५७८९०४८५	२९	
		ई.प्र.का.काँक्री	प्र ना नी	विनोद डि.सी.	९८५७८९०४८३	२९	
		ई.प्र.का.चुनबाङ	,,	भेषराज के.सी.	९८५७८९०४८५	२९	
		ई.प्र.का.तकसेरा	प्र.ना.नि.	खडक बहादुर बुढामगर	९८५७८९०४८४	२३	
		ई.प्र.का.प्वाङ	,,	भिम बहादुर खड्का	९८५७८९०४८२	२३	
		ई.प्र.का.रुकुमकोट	प्र ना उ		९८५७८६५५५५	२९	-
२.१	नेपालप्रहरी अन्तर्गतका प्रहरी चौकीहरु	प्र.चौ.हुकाम	प्र.स.नि.	केशव बहादुर सार्की	९८५७८९०४८७	१३	
		प्र.चौ.जाङ	,,	भुपेनद्र खड्का	९८५७८९०४८८	१०	
		प्र.चौ.लुकुम	,,	चित्र बहादुर बुढाक्षेत्री	९७४७१३५८०९	१५	
		प्र.चौ. धपे	,,	बिर बहादुर बुढा	९८६४६६४९१२	१५	जिल्लाबाट खटाउँने
		प्रहरी बिट महत	,,	हरि भक्त भण्डारी	९८६४६६४९९८	१२	जिल्लाबाट खटाउँने
		प्रहरी बिट धाउँने	,,	ओमरास घर्ति	९८६४६६४९९१	१२	जिल्लाबाट खटाउँने
		प्रहरी बिट कोल	,,	गणेश वि क	९८६४६६४९९४	१२	
		प्र.जि.अ.नि.गार्ड	प्र.ह.	साईटु चौधरी	९८४७८८८०५७	६	जिल्लाबाट खटाउँने
		जिल्ला अदालत	,,	सन्तोष शाह	९८४८१३८५०७	७	जिल्लाबाट खटाउँने
३	सशस्त्र प्रहरी बल आश्रीत	जिल्ला सदरमुकाममा	प्र ना उ	सुदन आयार्य	०८८-४१३०९७ ९८४५८३३९२८,९८५२१२५८९७१	१६०	विपद् सम्बन्धि दँक्ष जनशक्ती
४	राष्ट्रिय अनुसन्धान	जिल्ला सदरमुकाममा	प्र प्र अ	संजीव कुमार चौधरी	०८८४१३०८८ ९८५७८२४४८८	-	सूचना संकलन

श्रोतः सम्बन्धित कार्यालयबाट संकलन गरिएको

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची १२

स्टकगैहखाद्य सामग्रीको विवरण

क्र.स.	सामग्रीकोविवरण	ईकाई	रेडक्रस	पुथा	सिस्ने	भूमे	जम्मा	कैफियत
१	बेड/खाट तथा वेड सिटसिरानी	गोटा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	क्वारेन्टिनप्रयोजनका [illegible]
२	त्रिपाल	वटा	१४	२५	४	०	४३	
३	नाईलन डोरी	मिटर	०	२००	०	०	२००	
४	प्लाष्टिक डोरी	मिटर	७०	३००	०	०	३७०	
५	भाँडा वर्तनसेट (३ थाली २गिलास २ कचौरा १ डाडु [illegible]	सेट	१४	०	०	०	१४	
६	कम्बल	वटा	१४	१२०	६२	०	१९६	
७	प्लाष्टिकगुन्द्री	वटा	०	२५	०	०	२५	
८	डेक्ची	वटा	०	२५	०	०	२५	
९	डाडु पन्यु	वटा	०	२५	०	०	२५	
१०	थाली	वटा	०	२५	३०	०	५५	
११	गिलास तथा चम्चा	वटा	०	०	५०	०	५०	
१२	कचौरा	वटा	०	२५	०	०	२५	
१३	ग्यालिन	वटा	०	२५	०	०	२५	
१४	प्लाष्टिक मग	वटा	०	५	०	०	५	
१५	धोती कपडा महिलाकालागि	वटा	१४	०	०	०	१४	
१६	महिलाका लागिपपलिनकपडा	वटा	१४	०	०	०	१४	
१७	पूरुषका लागि कपडा	वटा	१४	०	०	०	१४	
१९	पिफम	मिटर	०	२००	०	०	२००	
२०	मर्दनाधोट्टी मलमल	वटा	१४	०	०	०	१४	
२१	बाल्टी	वटा	१४	०	०	०	१४	
२२	सट्रेचर	वटा	२	०	०	०	२	
	जम्मा		१८४	१०००	१९२	०	१३३०	

श्रोतः ३ वटै गाउँपालिका तथा रेडक्रस

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची-१३

स्टक खोज तथा उद्धार सामग्रीको विवरण

क्र.स.	सामग्रीकोविवरण	इकाई	नेपालीसेना	सशस्त्रप्रहरी बल	जिप्र का	ईप्रका चुनवाङ	सिस्नेगा पा	भूमेगा पा	पुथाउत्तरगंगा गा पा	जम्मापरिमाण	कैफियत
१	गमबुट	जोडा	०	२०	२४	३	५	२०	३	७५	
२	स्ट्रेचर सामान्य	वटा	०	०	२	०	०	०	१२	१४	
३	फोकस लाईटहेड लाइट /	वटा	४	१५	८	०	१०	०	०	३७	
४	हाते माईक	वटा	०	०	०	०	०	०	०	०	
५	हेल्मेट	वटा	०	३८	२४	०	५	०	१२	७९	
६	आल्मुनियम भर्याङ	वटा	१	१	२	०	०	२	०	६	
७	बेल्चा	वटा	५	२१	२६	२	०	५	०	५९	
८	क्रोबार	वटा	१	५	०	०	०	०	०	६	
९	क्याराबाईनर	सेट	०	५	३	०	०	०	०	८	
१०	म्याट्रेस	वटा	०	०	०	०	०	१००	८	१०८	
११	बन्चरो	वटा	०	५	५	१	५	०	१२	२८	
१२	स्ट्रेचर फोल्डिङ	वटा	१	२	९	१	०	२५	१२	५०	
१३	ह्यामर	वटा	२	१०	५	१	०	१	०	१९	
१४	त्रिपाल	वटा	०	३	१	०	०	१४	१५	३३	
१५	डाईनामिकडोरी	रोल	०	१५०	०	०	०	०	०	१५०	
१६	डोरी	मिटर	१००	१००	२५के.जी.	५०	१०	१००	०	३८५	
१७	फोकस टर्च	वटा	०	१	१	०	०	०	०	२	
१८	गैंटी	वटा	१०	१९	१८	२	०	५	१२	६६	
१९	प्राथमिकउपचार किटबक्स	वटा	०	२	१	०	३	१	३	१०	
२०	लाईफ ज्याकेट	वटा	०	१६	३२	०	३	२	०	५३	
२१	मेगा फोन	वटा	०	१	२	०	५	०	०	८	
२२	ग्यास फाएर	वटा	०	३	५	०	६	०	५	१९	
२३	आरी	वटा	०	२	६	०	५	०	०	१३	
२४	Sefty Glass	वटा	०	१०	०	०	०	०	०	१०	
२५	Buket	वटा	०	७	५	१	४०	०	०	५३	
२६	Rain Coat	वटा	०	०	०	०	५	०	०	५	
२७	Chain Saw	वटा	१	१	०	०	०	०	०	२	
२८	सेफ्टी वेल्ट	वटा	५	१०	४	०	०	०	०	१९	
२९	रवर ट्युव	वटा	०	१	२	०	०	०	०	३	
३०	सावेल	वटा	०	०	९	१	१०	२०	१२	५२	
३१	हेलोवियन लाईट	वटा	१	५	१	०	०	०	०	७	
३२	ब्याक्सो हेक्जावेलेड	वटा	१	३	२	०	०	०	०	६	
३३	पन्जा	जोडा	५	३२	९	०	५	०	५	५६	
३४	जुमर पुली	वटा	५	०	५	०	०	०	०	१०	
३५	सर्ट सिलिङ	वटा	४	०	४	०	०	०	०	८	
३६	फिगर ८	थान	३	८	०	०	०	०	०	११	
३७	ग्र्यापलिङ रोप	मिटर	०	२	०	०	०	०	०	२	
३८	रेकर	वटा	०	६	६	०	०	०	०	१२	
३९	स्वाटर	वटा	०	९	९	०	०	०	०	१८	

४०	जम्प सुट	वटा	०	९	९	०	०	०	०	१८	
४१	वाटर पुर्फ स्वीमिङ जकेट	वटा	०	०	२	०	[illegible]	०	०	२	
४२	फरुवा	वटा	०	०	३	२	०	०	०	५	
४३	हंसिया	वटा	०	०	३	२	०	०	०	५	
४४	कोदालो	वटा	०	०	०	२	०	०	०	२	
४५	पारदर्शि जकेट	वटा	०	१२	०	०	०	०	०	१२	
४६	व्याकअप वाटर पम्प	वटा	०	१	०	०	०	०	०	१	
४७	तुम्लेट	वटा	०	६	०	०	०	०	०	६	
४८	जुत्ता	जोर	०	९	०	०	०	०	०	९	
४९	वायर कटर	वटा	०	१	०	०	०	०	०	१	
५०	बोल्ड कटर	वटा	०	२	०	०	०	०	०	२	
५१	थ्रो व्याग	वटा	०	९	०	०	०	०	०	९	
५३	रिङ लायफ व्वाय	वटा	०	१	०	०	०	०	०	१	
५४	फायर ब्लाकेट	बटा	०	०	०	०	०	८	०	८	
५५	ट्रोचन		०	०	०	०	०	१	०	१	
	कुल जम्मा										

श्रोतः ३ वटै गाउँपालिका, सम्बन्धित कार्यालयहरुबाट

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची-१४

रुकुम पूर्वमा भएका जलविद्युतकोविवरण

सि.नं.	योजनाको नाम	प्रमुखको नाम	रहेको स्थान	क्षमता	सम्पर्क नं.
१	तुबाङ खोला लघु जलविद्युत आयोजना	[illegible]	सिस्ने गा.पा. २ तुबाङ खोला	३५ km.	९८६६८७३५५७
२	छिपखोला लघु जलविद्युत आयोजना	,,	,,छिपखोला	३ km.	९७४८५२४०८१
३	तल्लो चिउरी खोला लघु जलविद्युत आयोजना	जनक के.सी.	,,४	१४ km.	९७४७९३४६६३
४	नौघरी खोला लघु जलविद्युत आयोजना	शशिधर बुढा	,,७	१६ km.	९८१२८१३९७१
५	जामा खोला लघु जलविद्युत आयोजना	बिर्ष बुढा	,,८	१२२ km.	९८२२९०२८४९
६	छिपखोला लघु जलविद्युत आयोजना	नरहरी पुन	सिस्ने गा.पा. २ छिखोला	४०KW	
७	पाखाओराली लघु जलविद्युत आयोजना				
८	त्रिवेणी लघु जल विद्युत आयोजना	नर बहादुर बुढा	भूमे गा.पा. – २	४५ K.W.	९८०९८९०६७५
९	केन्सी खोलालघु जलविद्युत आयोजना	मेण प्रसाद रोका	भूमे गा.पा. – ३	९१ K.W.	
१०	ग्रामिण लघु जल विद्युतआयोजना	फर्क बहादुर पुन	भूमे गा.पा. – ३ सिमा	१६ K.W.	
११	लुकुम खोला लघु जल विद्युत आयोजना	रुणी धन घर्ती	भूमे गा.पा. १ लुकुम	८५ K.W.	
१२	खुमा खोला लघु जल विद्युत आयोजना	टेकमान बुढा	भूमे गा.पा. – ७ लाभाङ	१७ K.W.	९७४८५६३४८०
१३	धर्मशाला सिखारुम खोलालघुजल विद्युत आयोजना	वसन्त रोका	भूमे गा.पा. – ७ धर्मशाला	८ K.W.	९८१०९४८९४७
१४	मेरुगा खोला लघु जलविद्युत आयोजना	कमल बुढा	भूमे गा.पा. – ६ जितखोला	१३५ kw.	
१५	छतरा खोला लघु जलविद्युत आयोजना	मान बहादुर रोका	भूमे गा.पा. – ८	१५ kw.	
१६	कुचिबाङ खोला लघु जलविद्युत आयोजना	मनराखी कामी	,,पाछाबाङ	२० kw.	
१७	लाखर खोला लघु जलविद्युत आयोजना	कर्ण बहादुर बुढा	भूमे गा.पा. – ९	१२ kw.	९७४८५३१७७३
१८	बन्चरे लघु ज विद्युत आयोजना	धने प्रसाद बुढा	भूमे गा.पा. – ९	३ kw.	९८६६८१८६७१
१९	रुकुम खोला सानो लघु जलविद्युत आयोजना	कमल बुढा	भूमे ६	१३५ km.	
२०	झारलुङकारी खोला लघु जलविद्युत आयोजना	दुधसिंह बुढा	पुथा गा.पा. – २	२३ K.W.	९८५१२०२३६६
२१	मैकोट अर्जल खोला लघु जल विद्युत आयोजना	मेण प्रसाद रोका	पुथा गा.पा. – १	९१ K.W.	
२२	घुन्माखोला लघु जल विद्युतआयोजना	फर्क बहादुर पुन	पुथा गा.पा. – ४	१६ K.W.	
२३	गुम्रीगाड खोला लघु जल विद्युत आयोजना	सरस्वती ओली	पुथा गा.पा. – ९	३२ K.W.	
२४	काजरजंग खोला लघु जल विद्युत आयोजना	टेकमान बुढा	पुथा गा.पा. – ५	३२ K.W.	
२५	तामागार खोलालघु जलविद्युत आयोजना	कर्मटिक बुढा	पुथा गा.पा. – ५	६९ K.W.	
२६	ओख्माखोला लघु जलविद्युत आयोजना	दिपेन्द्र छन्तेल	पुथा गा.पा. – १३	६९ kw.	९८६६९२३६०९
२७	नरसिंहखोला लघु जलविद्युत आयोजना	दयाधन घर्ती	पुथा गा.पा. – १०	२१ kw.	९७४८५५८०३५
२८	घुम्लिबाङलघुजलविद्युतआयोजना		पुथा उत्तरगंगा -१०	११ KW	
२९	गस्कुरखोला लघु जलविद्युत आयोजना	मोहनभक्त बुढा	पुथा गा.पा. –	२३ kw.	९७४८५१०९३९
३०	दोमइखोला खोला लघु जलविद्युत आयोजना		पुथा गा.पा. – ११	१२ kw.	९७४८५३१७७३
३१	कुचैखोला लघु ज विद्युत आयोजना		पुथा गा.पा. – १२	३ kw.	९८६६८१८६७१
३२	दमचन लघु जलविद्युत		पुथा गा.पा. – १३	२ kw.	९७४१२८७९०७

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

३३	तुपा खोला लघु जल विद्युत आयोजना		पुथा गा.पा. – १४	५ k.w.	९८६६९५७३७१
३४	कुडरी लघु जलविद्युत आयोजना		पुथा गा.पा. – १५	५ kw.	९७४८५९८७७४
३५	भैसी खोला लघु जलविद्युत आयोजना		पुथा गा.पा. – १६	११.५ k.w.	९७४८५५६१२२
३६	दोख्लाबाङ लघु जलविद्युत आयोजना		पुथा गा.पा. – १७	२१,,	
३७	सुनपानी लघु जलविद्युत आयोजना	[illegible] पुन	पुथा गा.पा. - १८	[illegible]	[illegible]
३८	तिलाखोला लघु जलविद्युत आयोजना	डम्मर पुन	पुथा गा.पा. – १९	३०,,	

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची १५

सरकारीसंयन्त्रको विवरण							
क्र स	संयन्त्र तथा समिति	जिल्लास्तरीय समिति	सिस्नेगा पा	भूमेगा पा	पुथाउत्तरगंगा गा पा	जम्मा	कैफियत
१	जिल्लाविपद् व्यवस्थापन	१	०	०	०	१	
२	स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति	०	१	१	१	३	
३	स्वास्थ्यव्यवस्थापन समिति	१	५	५	६	१७	
४	सामुदायिकबन उपभोक्ता महासंघ	१	१	१	१	४	
५	उध्योगबाणिज्य संघ	१	१	०	०	२	
६	खानेपानीसरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति	१	०	१	१	३	
७	कृषि बनतथा वातावरण समन्वय समिति	०	१	०	०	१	
८	गाउँशिक्षा समिति	०	१	१	१	३	
९	गाउँ उद्यमविकास समिति	०	०	१	१	२	
१०	जिल्ला/गाउँसुरक्षा समिति	१	१	०	१	३	
११	बालसंरक्षण समिति	१	१	०	१	३	
१२	जेष्ठनागरीक सहायता समिति	०	१	०	०	१	
१३	मानव अधिकारका लागि महिला एकल महिला जिल्ला समन्वय समिति	१	०	०	०	१	
	जम्मा	८	१४	१०	१३	४५	

श्रोतः ३ वटै गाउँपालिका

अनुसूचि १६

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

सरकारी शैक्षिकसंस्थाहरुको विवरण

सिस्ने गाउपालिका

सि.नं	शिक्षण संस्थानको नाम	प्रमुखको नाम	शिक्षक कर्मचारी संख्या	विद्यार्थी संख्या	सञ्चालित कक्षा	सम्पर्क नं.
१	सिस्ने शिक्षा क्याम्पससिस्ने गा.पा.५ रुकुमकोट	तिब्र गौतम	१४	४५०	वि एड	९८४९१९८३४२२
२	रुकमिणी मा.वि.रुकुमकोट,,	चन्द्र बहादुर मल्ल	१४	१०४३	मा वि	९८४४९१७४६८
३	त्रिभुवन जनता मा.विं.छिप्रिदह	मदन गौतम	१४	७६०	मा वि	९७४५९२७५२८
४	श्रीकोट मा.वि. रुमालबारा	शरद चन्द्र समाल	१३	२६३	मा वि	९८६८६००४७५
५	सृजना आ.वि. सिस्ने – ६	लिलाध्वज पौडेल	६	१०५	आ वि	९८६८२३९४७०
६	श्री जनता आ वि खोपिचार	डिल बहादुर नेपाली	४	१३१	आ वि	९८६४७१०८७७
७	श्री नवविहानी आवि ढकालबारा	कमला मल्ल	१	३६	आ वि	९८०९८८५७१७
८	श्री शिवसक्ति आवि ह्याप्ला	बदम बुढा	२	४६	आ वि	९८६६९११०२९
९	श्री जीवन ज्योति आवि टाकुरा	बसन्ती डाँगी	१	१८	आ वि	९८६८२७९५५३
१०	श्री सहिदस्मृति आवि दुदिल्लागैरा	वसन्त वस्नेत	१	२७	आ वि	९७४८५८३०७०
११	श्री आ वि लामपाखा	जयराम वोहरा	२	९०	आ वि	९७४८५३८७०४
१२	श्रीआ वि सिस्नेपोखरी	राजकुमार रिजाल	४	१६५	आ वि	९८०९५५९४८३
१३	श्रीहिमालय मा वि पाखापानी	उमेश खडका	६	२६३	मा वि	९७४१४९७५२९
१४	श्रीनवज्योति मा वि बल्लेचौर	धनसिंह खडका	४	२२६	मा वि	९७४१३८९४२१
१५	श्रीहिमालय आ वि ओखेना	बसन्ता पोखेल	४	१३६	आ वि	९७४८५७३७८१
१६	श्रीआ वि रतुवामारे	चेतन बुढा	१		आ वि	९८६३६४१५६४
१७	श्रीबालविकास आ वि छिपखोला	नन्दलाल घर्ति	४	५८	आ वि	९८६२७८९६२९
१८	श्रीहिमालय आ वि किंदा	टेकबहादुर खडका	४	५६	आ वि	९८६४७१०५१३
१९	श्रीनवज्योति आ विखरिबोट	तेजबहादुर बुढा	४	१६४	आ वि	९८४९०३४४८
२०	श्रीबालचेतना आ वि दत्कुना	मोहन बहादुर खडका	४	५५	आ वि	९८६६९०४२२६
२१	श्रीहिमालय आ वि ओखरबोट	पृथ्वी बहादुर रिजाल	३	४९	आ वि	९७४८५२२२३७
२२	श्रीहिमालय मा वि नायगाड	मोहन रोका	९	२६५	मा वि	९७४८५२६७९५
२३	श्रीआ वि सुद्री	कमला बि.सी.बोहरा	३	११०	आ वि	९८१०८५०७९४
२४	श्रीजनसहयोग आ वि चुत्राबोट	रमिता के सी	१	४५	आ वि	९८६६९६६५०५
२५	श्रीसौजन्य आ वि पाङगा	गणेश खडका	४	३४८	आ वि	९८६६९०९५५८
२६	श्रीजनता मा वि पोखरा	कलु खडका	१५	८९२	मा वि	९८४४८७४०९०
२७	श्रीमा वि दादिङ	मेघलाल घर्ति	५	२९८	मा वि	९८६७५३६३३६
२८	श्रीआ वि नयाँढाका	बलबहादुर खडका	४	२२६	आ वि	९८६६८७३८१४
२९	श्रीजनसहयोग आ वि अमलाचौर	हिरालाल के सी	४	९२	आ वि	९८४४८७८६२३
३०	श्रीप्रगति आ वि काँडा	हिमलाल खडका	४	१२९	आ वि	९८०९८२६९९८
३१	श्रीआ वि झाँक्रीपोले	भक्तराज शर्मा	३	९०	आ वि	९८६८४०३१५२
३२	श्रीआ वि रातामाटा	जनक के.सी.	१	३४	आ वि	९८४७९३४६६३
३३	श्रीजनसेवा आ वि सान्चौर	खडकप्रसाद बुढा	४	२२१	आ वि	९८०९७००६६१

३४	श्रीआ वि नाथिगाड	मोतिराम रेउले	३	५६	आ वि	९८६३११८६२८
३५	श्रीजनचेतना आ वि चिसापानी	इशारा चन्द	१	८१	आ वि	९८६८३१६८७७
३६	श्रीआ वि स्यालापाखा	लुना पुन	३	१६०	आ वि	९८६७८०६५२३
३७	श्रीआ वि भुरुङगा	मोहन पुन	३	११७	आ वि	९८४९०८६३१०
३८	श्रीमा वि लम्पाकोट	कृष्ण बहादुर नाथ	५	२४५	मा वि	९७४८५१६३७१
३९	श्रीबालकल्याण आ वि झिमखोला	मनमती पुन	३	११७	आ वि	९८४४९८९४७४
४०	बालविकासकेन्द्र लैपा	अनिता रिजाल	१	१६	बालविकास	९८६८०३४५५२
४१	बालविकासकेन्द्र पाखागाउँ	मालति बुढाथोकी	१	१७	बालविकास	९८४३०५२०४३

श्रोतः ३ सिस्ने गाउँपालिका

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूचि १७

भुमे गाउँपालिका भित्र पर्ने शिक्षण संस्थाहरूको विवरण

भुमे गाउँपालिका

सि.नं	शिक्षण संस्थाको नाम	प्रमुखको नाम	शिक्षक कर्मचारी संख्या	विद्यार्थी संख्या	सञ्चालित कक्षा	सम्पर्क नं.
१	बराहा आवि स्याला भूमे १	देवि प्रसाद पुन	४	१७६	१-८	९८१०९११४०५
२	सिद्धचौर मा वि लुकुम भूमे १	राम बहादुर पुन	१६	६५०	१-१२	९८०६२४८९३५
३	भूमी आ वि रुजीखोला भूमे १	सुन कुमारी पुन	४	१४३	१-५	९८१०९२६२७८
४	त्रिवेणी मा वि काँक्री भूमे २	इन्द्रजीत रावल	५	३१०	१-१०	९८२२८६६४१२
५	वाल ज्योती आ वि दहवाङ भूमे २	राज कुमारी रोकाय	२	५९	१-६	९८६८६३१२४६
६	बालविकास आ वि जङ्गाडाँडा भूमे २	रामलाल वुढा	३	५०	१-५	९८०९५७५६१५
७	हिमालय आ वि गाबाङ भूमे २	गोबर्धन बुढा	४	८३	१-५	९८०९५४६६८८
८	त्रिभुवन आ वि खाबाङ भूमे २	लाल बहादुर खड्का	४	१४४	१-८	९८०४५२१२३९
९	शहिद शुक्र मा वि सिमा,भूमे ३	झुल प्रसाद गूरुङ	१५	४०३	१-१२	९७४८५५४४०३
१०	टकसार आ वि झुम्लाबाङ भूम ३	होमजंग राना मगर	४	१७४	१-८	९८४७९५३०२०
११	शहिद वासु स्मृती आ वि क्याङसी,३	मञ्जु वुढा	७	१६२	१-८	९८०९५६२४२६
१२	नमुना आ वि मोराबाङ भूमे ३	टेक बहादुर श्रेष्ठ	४	१३६	१-८	९८६३६३४८०६
१३	जनशक्ती मा वि काँडा भूमे ४	धनेश कुमार थापा	७	२३७	१-१०	९८४७८७८४७३
१४	जनविकास आ वि तल्लो साकिम भूमे ४	विष्णुखत्री	५	८२	१-५	९८१७९१४२९२
१५	आ वि डालीबाङ भूमे ५	गंगाराम शर्मा	४	७२	१-५	९८०३२२१०३६
१६	जन्ता आ वि सेराबाङ भूमे ५	तिलक प्रसाद आचार्य	४	१६८	१-५	९७४८५५७०११
१७	जनजागृती मावि महत भूमे ६	चन्द्र बहादुर बुढा	१५	४३२	१-१२	९७४६०६८३१०
१८	बाल जनजागरण आ वि रिसालचौर भूमे ६	लिला बहादुर पुन	४	९९	१-८	९८६८२४७९९२
१९	जनचेतना आ वि खाम्दै भूमे ६	मेनका गौतम	४	८५	१-५	९८२२८६६३४९
२०	छेलो फाल्ने आवि गुनामभूमे ७	लाल बहादुर खत्री	४	८३	१-५	९८६६९११३१९
२१	जन ज्योती आ वि धर्मशाला महत भूमे ७	झपिराम ओली	३	१४५	१-८	९८६६९०७३२३
२२	आ वि लाबाङ भूमे ७	प्रकाश वुढामगर	४	८१	१-५	९७४८५१५५८५
२३	सरस्वती मावि सिमखोलाभूमे ८	डब्वल वि.सी.	४	२६३	१-९	९८४४९६८३०६
२४	नेपाल राष्ट्रिय आ वि कोर्जा भूमे ८	लक्ष्मी शर्मा	४	१९०	१-८	९८४४९२५८०३
२५	जन शक्ति आ वि झिम्का कुचिबाङ भूमे ८	गोमा पुन रोका	१	५८	१-३	९८६८७५१२१४
२६	मा वि कुचिबाङ भूमे ८	खिम बहादुर ओली	६	२७६	१-१०	९८१०१८९२२५
२७	नेपाल राष्ट्रिय मा वि चुन्बाङ भूमे ९	मान सिंह डाँगी	१५	८००	१-१२	९८६६८२७७३४
२८	आ वि पेदी धरमशाला चुन्बाङ भूमे ९	षडान्नद पुन	४	४७	१-५	९८६८६०००४८
२९	सन्नी आ वि गलामछिन्ने चुन्बाङ भूमे ९	गणेश बहादुर बुढा	३	४०	१-५	९७४८०९७७१८
३०	आ वि दुवाचौर चुन्बाङ भूमे ९	मान बहादुर विष्ट	५	१३२	१-५	९८६८२९८९४५
३१	आ वि सिमचौर चुन्बाङ भूमे ९	तेज बहादुर खड्का	५	१६५	१-८	९८६६९०७५४५
३२	मदन स्मृती आ वि डाँडागाँउ भूमे ९	चेताराम नेपाली	२	४९	१-३	९८६६९६३८९३
३३	बाल विकास आ वि गोठिबाङ भूमे९	कमला पुन	१	३६	१-३	९८६८६३४२१९

अनुसूचि १८

पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका भित्र पर्ने शिक्षण संस्थाहरूको विवरण

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका

सि.नं	शिक्षण संस्थानको नाम	प्रमुखको नाम	शिक्षक कर्मचारी संख्या	विद्यार्थी संख्या	सञ्चालित कक्षा	सम्पर्क नं.
१	महेन्द्रमा.विपुथा उ १० तकसेरा	खिम बहादुर बुढा क्षेत्री	१४	४०९	मा वि	९८६५३०५३४५
२	पर्वतमा.वि. पुथा उ १२ कोल	रुद्र बहादुर खत्री	१४	४०८	मा वि	९८५७८२४४३४
३	जनसहयोगमा.वि. पुथा उ ८ रिवाङ्चौर जाङ	गोकेन्द्र जंग मल्ल	१०	३३८	मा वि	९७४८१५४१५०
४	देउरालीमा.वि. पुथा उ ५ हुकाम	दयाराज पुन	८	३८३	मा वि	९८४०४९४१६५
५	नि.मा.वि.पु उ ४ अर्जल	खालराजी गौचन	१	८३	आ वि	९८४७९३६२३४
६	आदर्श मा.वि. पुथा उ ९ खारावाङ	सवेन्द्र खड्का	७	३१९	मा वि	९७४८१५४१८७
७	पुथा हिमालय मा.वि. पुथा उ १ मैकोट	हस्तिमान पुन	१३	४५७	मा वि	९८६६९६३७०२
८	आधारभुत विद्यालयपुथा उ१४ नाखा	जमानसरी बुढा	४	१२०	आ वि	९८४८५५५८००
९	जनजागृती प्रा.वि मयाङ पुथा उ ६ हुकाम	चेतकुमार सेन	४	२५२	आ वि	९८६६२५३४९९
१०	जनप्रिय प्रा.वि. पुथा उ १० घुम्लिवाङ	सीता बुढा	४	१०९	आ वि	९७४१३४८६५८
११	जनज्योती नि.मा.वि.पुथा उ७ जाङ	कुमार जंग मल्ल	४	२५४	आ वि	९७४१४९०११८
१२	सिद्धमण्डली मा.वि. पुथा उ १४ राङ्सी	चिताराम के सी	१०	३९१	मा वि	९७४८१६६६४७
१३	आधारभुत विद्यालय पुथा उ १३ पद्मी	टेक बहादुर ओली	४	३०	आ वि	९८४७९६०२७५
१४	आधारभुत विद्यालय पुथा उ २ पेल्मा	अविनास वि.क.	४	१६४	आ वि	९७४५१७२६२६
१५	नि.मा.वि. पुथा उ ३ रन्मामैकोट	नियुक्ति हुन बाँकी	५	२१६	आ वि	-
१६	उत्तरगंगानि.प्रा.वि पुथा उ ११ सेरावालुवा	दिलु कुमारी बुढा	७	१३०	आ वि	९७४८९३४४०१
१७	जनसेवाप्रा.वि. पुथा उ १२ गोलखाँडा	जीवन कुमारी बुढा	३	६८	आ वि	९७४८५५५८००
१८	हिमालयआ. विद्यालय पुथा उ १३ओख्मा	छल बहादुर तुलाचन	४	१७७	आ वि	९८६७९२०४९३
१९	ज्योतिआ विद्यालय पुथा उ १२ फल्नै	अनिष कुमार थापा	४	२८	आ वि	९८४१००३५३३
२०	सानीभेरीप्रा.वि. पुथा उ ७ खारखोला	शेर बहादुर के सी	४	१२२	आ वि	९७४१४९८३४६
२१	नेपालराष्ट्रिय प्रा.वि. पुथा उ ५ काजरजंग	शक्तिमान बुढा	३	८१	आ वि	-
२२	आधारभुतविद्यालय पुथा उ ५ गर	राम बहादुर अधिकारी	४	८६	आ वि	९८६९९८३२९३
२३	जनताप्रा.वि. पुथा उ १ पुषरगाउँ	फजविर वस्नेत	४	६४	आ वि	९८४०८९७५४९
२४	आधारभुतविद्यालय पुथा उ २ हार्दिवाङ	चन्द्रनारायण चौधरी	४	४१	आ वि	९८११७८१९६२
२५	हिमालयजनजागृति आवि पुथा उ १० वाच्छिगाउँ	जवारलाल पुन	३	१५५	आ वि	९७४८५३८४८६
२६	दुर्गाप्रा.वि. पुथा उ १२ गरखानी	विपल पुन	३	६७	आ वि	९८४९१३६४१९
२७	जनज्योतीप्रा.वि. पुथा उ ४ घुन्माखोला	इन्द्र बहादुर खड्का	३	९८	आ वि	९८१२८३७९५७
२८	वालविकासप्रा.वि. पुथा उ ९ पुनमचौतारा	विजय सुनार	४	११४	बालविकास	-
२९	दशरथआधारभुत विद्यालय पुथा उ ११ तुपा	जिता दर्लामी	२	८५	आ वि	९८६३६७९१३२

३०	आदर्शप्रा.वि. पुथा उ ६ डिम्मुरगैरा	वसन्ती के सी	४	६३	आ वि	९८६६५३९२८०
३१	पहाडीआधारभुत विद्यालय पुथा उ १२ छमारी	इन्द्र बहादुरश्रेष्ठ	२	२०	आ वि	९७४८५०६०९०
३२	नेपालराष्ट्रिय आ.वि. पुथा उ ७ घुर्वाङ	पूर्ण बहादुर नेपाली	२	२६	आ वि	९७४१२५९९४०
३३	तातोपानीआ.वि. पुथा उ २ गुईवाङ	मिना पुन	३	२७	आ वि	-
३४	वालकल्याणआ.वि.पुथा उ ८ घरेलीटाकुरा	अर्जुन बुढा क्षेत्री	२	६४	आ वि	९७४१३९२४६४
३५	जनताआ.वि. पुथा उ ११ तल्लोसेरा	सुजाता बुढा	३	३३	आ वि	-
३६	वालकल्याणआ.वि. पुथा २ तिज्याङ	देउमा खड्का	२	४०	आ वि	९७४८६३००१९
३७	आधारभुतविद्यालय पुथा उ ५ फुल्वाङ	रश्मी पुन	१	३४	आ वि	९८७७२५३३८४
३८	प्रारम्भिकवालविकास केन्द्र पुथा उ १३ खैरेखोला	राम कुमारी घर्ती	१	२२	बालविकास	-
३९	लालपाटनआधारभुत विद्यालय पुथा उ ८ चुमा	चेत कुमार सेन	१	८०	आ वि	९८६६९०६२६९
४०	वालकल्याणआ.वि पुथा उ ५ उर्ज्याङ	पल बहादुर पुन	१	६५	आ वि	९८६२९०४८०८
४१	सुन्दरआ.वि. पुथा उ १३ विरगुम	फुर्वा गुरुङ	१	४८	आ वि	९८४७९३६२३४
४२	जनजागृतिआ वि पुथा उ १३ पिपलटुङ	सत्यदेवी बुढा	१	५७	आ वि	९८६९८६७५३३
४३	डिग्रेआधारभुत विद्यालय पुथा उ १४ पानीचौर	राजदेवी बुढा	१	८०	आ वि	९८४०९१८२२१
४४	जनजागृतिआ वि पुथा उ ११ दमचन	चम्फा घर्ती	१	७०	आ वि	९७४१५२२५०२
४५	बालकल्याणआ वि पुथा उ ४ अर्जल काँडा	खालराजी गौचन	१	८३	आ वि	९८४७९३६२३४
४६	बालविकासकेन्द्र पुथा उ २ रल	प्रेम कुमारी पुन	१	१८	बालविकास	
४७	बालविकासकेन्द्र पुथा उ २ हिम				बालविकास	
४८	बालिविकासकेन्द्रपुथा १ जुनाङ				बालविकास	
४९	बालविकासकेन्द्र पुथा २ झारलुङ	प्रेममाया पुन	१	४५	बालविकास	-
५०	बालविकासकेन्द्र पुथा ९ चक्टेचौर				बालविकास	
५१	बालविकासकेन्द्र पुथा ९ यमखार				बालविकास	
५२	बालविकासकेन्द्र पुथा १३ मृगभाल्ने	उर्मिला गुरुङ	१	२३	बालविकास	
५३	सुरक्षितबालविकास केन्द्र पुथा ८ गराली	सुमित्रा सेन	१	४८	बालविकास	
५४	बालविकासकन्द्र पुथा ८ खराङ	बालकुमारी रोका	१	४३	बालविकास	
५५	बालविकासकेन्द्र पुथा १२ जाजरबाङ	बालकुमारी मल्ल	१	३६	बालविकास	

नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम (पूर्व)

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची-१९

नागरिक समूहको विवरण

क्रम	नागरीकसमाज समूह	सिस्ने गापा	भूमे गा पा	पुथाउत्तरगंगा गा पा	जम्मा	कैफियत
१	खानेपानीउपभोक्ता समुह	८६	०७	५९०	१७७	
२	कृषक समूह	६२	३३	६४	१५९	
३	पशुपंछीपालन समूह	१४	३०	२९	७३	
४	समुदायिकबन उपभोक्ता समुह	६१	२९	५१	१४१	
५	सहकारीलिमिटेड	११	१०	५	२६	
६	युवा क्लव	२	२३	१	२६	
७	बाल क्लव	१८	१०	७	३५	
८	आमा समूह	४१	३०	५४	१२५	
९	कवुलियतीबन समूह	६	७	२	१५	
१०	मठ मन्दीरप्रकृतिक सम्पदा संरक्षण समिति	४	४१	३	४८	
११	बजार योजनासमिति	२	१	0	३	
१२	समूह संजाल	४	३	0	७	
१३	टोल बिकाससंस्था	0	३	0	३	
	जम्मासंख्या	२७१	२६७	२६७	८०५	

श्रोतः ३ वटै गाउँपालिकाबाट

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
रुकुम (पूर्व)

अनुसूची-२०

जिल्लामा कार्यरत विभिन्न संघ संस्थाहरुको बिवरण

क्र स	संस्था वाकार्यालय	सम्पर्कव्यक्ति	पद	कार्यालयकोटेलिफोन/मोबाईल नं	ईमेल ठेगाना
१	रुकुमपूर्व उद्योग बाणिज्य संघ	यज्ञबहादुर मल्ल	अध्यक्ष	०८८४१३०५३ ९८६६९२७३४५	
२	नेपालचेम्बर अफ कमर्श रुकुम शाखा	दिलिप थापा, तिलक खड्का	अध्यक्ष महासचिव	९८५११५२९३० ९८५११९७१५८	
३	संयुक्तराष्ट्रसंघीय जनसंख्या कोष, (UNFPA)	भूवनसेजुवाल	जिल्लाअधिकृत	९८४८३००५३४	sejuwal@unfpa.org
४	युनाईटेडमिसन टु नेपाल रुकुम क्लष्टर	शिव अधिकारी	टिम लिडर	९८५११६३२४१	
५	रुकुमेलीसमाज विकास केन्द्र रुकुम	नर बहादुरनेपाली	अध्यक्ष	०८८५३००६४, ९८५११६२३१५	rukumelisamaj@gmail.com
६	हुरेडकार्सरुकुम	दामोदरगौतम	अध्यक्ष	९८५७८२०६१२	huredcarcrukum@gmail.com
७	मिक नेपालरुकुम	भ्युमानघर्ति	अध्यक्ष	९७४१०५८१५९	mic60@gmail.com
८	नेपालजनजागरण मञ्च रुकुम	रमेश खडका	अध्यक्ष	९८४७८५२२२३	
९	नेपालरेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा	मोहन बहादुर के सी	संयोजक	९८४८३७२३६१	lbbudhathoki76@gmail.com
१०	सिद्धार्थसामाजिक विकासकेन्द्र कपिलवस्तु	पोम पौडेल	अध्यक्ष	९८४७०४०२२२	pompaudel@gmail.com
११	बहुउद्धेश्यिय समाज विकास केन्द्र				
१२	किसानपरियोजना २	ज्ञानेन्द्रशाही		९८६८५६३६४२	
१३	समृद्धसमाज नेपाल	सुबोधराजशेर्पाली	अध्यक्ष	९८५१०००२००	
१४	नवभिजनजलबिद्युत सहकारी संस्था लि	दिपेन्द्र मल्ल, विष्णु मल्ल	अध्यक्षअपरेटर	९८५७८२४८८० ९८६८०७९४१९	
१५	सामुदायिकबन महासंघ	विष्णुदेवकोटा		९८६६९२३२१३	
१६	पूर्वपश्चिम रुकुम यातायात प्रा लि	मुस्कानशाही	ईन्चार्ज	९८६६८०६८६१	
१७	सिस्नेहिमाल यातायात समिति	बबि कुमारबि क	सहायकईन्चार्ज	९८६४६६५०९५	
१८	पूर्वरुकुम यातायात प्रा ली	सनम गौतम	ईन्चार्ज	९८६४८१८९०६	
१९	रेडीयोरुक्मिणी	चेत कुमारवि सी	प्रविधिक	०८८४१३१२९	
२०	रेडीयोपूर्व रुकुम	सर्जनाकार्की	समाचारसम्पादक	०८८४१३१७८ ०८८४१३१७९	radioprkm@gmail.com
२१	निर्माणव्यवसायी संघ	दत्तबहादुर बस्नेत	अध्यक्ष		

पूर्व जिल्ला कार्यालय

अनुसूची-२१

जिल्लामा क्रियाशिल राजनिति दलहरुको विवरण

क्र स	राजनितिदलको नाम	सम्पर्कव्यक्ती	पद	सम्पर्कनम्बर
१	नेपालकम्युनिष्ट पार्टी एमाले रुकुम पुर्व	टोप बहादुर ओली	संयोजक	९८४१२९६६२५
२	नेपालीकाङ्ग्रेस रुकुम पूर्व	केशरमान रोका	सभापति	९८५१२३६९०८
३	ने क पा माओवादी केन्द्र	होम प्रकास श्रेष्ठ	संयोजक	
४	जनतासमाजवादी पार्टी रुकुम पूर्व	सुरेन्द्र पुन		
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टि	अमर बहादुर शाही	सचिव	९८४९१२६४८६

प्रमुख जिल्ला अधिकारी

अनुसूची २२

जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरुको विवरण

सि.नं.	कार्यालयकोनाम	बेडसंख्या	प्रमुखकोनाम	रहेकोस्थान	सम्पर्कनं.
१	स्वास्थ्य कार्यालय		नारायण प्रसाद चौधरी	सिस्ने ५ रुकुमकोट	
२	जिल्ला अस्पताल	१५	सपना वि.क.	सिस्ने ५ रुकुमकोट	९८५७८४५१४६
१	मैकोट स्वास्थ्य चौकी	२	सन्तोष कापर	पुथा १ मैकोट	९८५१२२४२८९
२	हुकाम स्वास्थ्य चौकी	२	प्रेम प्रकाश के.सी.	पुथा ५ हुकाम	९८६४९३३५७४
३	जाङ स्वा चौकी	२	ओम प्रकाश चौधरी	पुथा ८ रिवाङचौर	९८६७१९९३०४
४	राङ्सी स्वा चौकी	२	सरोज कुसियात यादव	पुथा १४ राङ्सी	९८६३१३१४७३
५	प्रा.स्वा.केन्द्र कोल	३	तिलक बहादुर विष्ट	पुथा १२ कोल	९८६६८०३०५३
६	तकसेरा स्वा.चौकी	२	विरभान बोहरा	पुथा १० तकसेरा	९८४८१५४५७३
७	आधारभूत स्वा.ई.	१	कुमारी मगर	पुथा २ पेल्मा	९८४८५०९६७८
८	आधारभूत स्वा.ई.	१	मनिस बुढा मगर	पुथा ३ रन्मा	
९	आधारभूत स्वा.ई.	१	रसमाया पुन	पुथा ४ अर्जल	९८४३८९६३९७
१०	आधारभूत स्वा.ई.	१	दामोदर खड्का	पुथा ६ मयाङ	९८४०५६४८४४
११	आधारभूत स्वा.ई.	१	कल्पना पुन	पुथा ९ खारावाङ	
१२	आधारभूत स्वा.ई.	१	शान्ति सुनाम	पुथा ७ जाङ	९८४८३५२१८९
१३	आधारभूत स्वा.ई.	१	पुष्पा बुढा मगर	पुथा १३ पिपलटुङ	९८६४७१०१५०
१४	आधारभूत स्वा.ई.	१	जानकी गिरी विष्ट	पुथा ११ दमचन	९८४९८०२६७४
१५	सा.स्वा.ई.काजरजङ	१	अशोक सुनार	पुथा ५ काजरजङ	९८६४९३३५७४
१६	सा.स्वा.ई.नाखा	१	मन कुमारी रोका	पुथा १४ नाखा	९७४९३८६४३७
१	स्वास्थ्यचौकी	०	कासिराम ओली	सिस्ने १ भट्टेचौर	९८६८२७४२६८
२	स्वास्थ्यचौकी	०	काशी राम खड्का	सिस्ने २ नायगाड	९८४४८९९९८४
३	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई छिपखोला	०	गोमा चन्द शाही	सिस्ने २ छिपखोला	९८४११४५३४१
४	स्वास्थ्यचौकी	०	ज्ञानी ओली	सिस्ने ३ पोखरा	९८४२७९१०७२
५	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई अमलाचौर	०	उर्मिला शर्मा	सिस्ने ४ अमलाचौर	९८६८२४७९३५
६	स्वास्थ्यचौकी	०	नमुना पुनमगर	सिस्ने ६	९८६४३३६४०८५
७	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	०	कल्पना थापा	सिस्ने ६ खोपीचार	९८४७०५०८०८
८	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	०	हिरा खड्का	सिस्ने ७ नाथीगाड	९८४७८९५१५०
९	स्वास्थ्यचौकी	०	हरि ब के सी	सिस्ने ८	९८६९१७१७८२६
१०	सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	०	मन बहादुर घर्ति	सिस्ने ८ भूरुङगा	९८४८०५०६४२
११	रुमालबारा आधारभूत स्वा.ई.	०	सुमन विश्वकर्मा	सिस्ने ५	९८४८७९५१११
१२	सान्चौर आधारभूत स्वा.ई.	०	हिमा बुढाथोकी	सिस्ने-८	९८६८६०६०१०
१३	आइसोलेसन भवन	१५	सुरेन्द्र प्रसाद यादव	सिस्ने-५	९८४३९०५४४९
१	स्वास्थ्यचौकी चुनबाङ	०	चित्र बहादुर विष्ट	भूमे ९ चुनबाङ	९८६६९०४८२५
२	स्वास्थ्य चौकी काँडा	०	चित्र बहादुर चन्द	भूमे ४ काँडा	९८४७९१४७३९
३	स्वास्थ्य चौकी मोराबाङ	०	विवेक के.सी.	भूमे ३ सिमा	९८४८७३७६३६
४	स्वास्थ्य चौकी काँक्री आइसोलेसन	४०	तिलक बहादुर रोका	भूमे २ काँक्री	९८४५६३६२५२
५	स्वास्थ्य चौकी महत	०	झक्कु पुन	भूमे ६ महत	९८२२९३६३९९
६	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई लुकुम	०	अरुणा रोका	भूमे १ लुकुम	९८१०९१४६४७
७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई धर्मशाला	०	सुमित्रा वुढा	भूमे ७ धर्मशाला	९८०८२३३०७७
८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई कोर्जा	०	पार्वती पुन	भूमे ८ कोर्जा	९८४१२१५५५०
९	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई कुचिबाङ	०	मदन बुढा	भूमे ८ कुचिबाङ	९८१२८०३५३४